

N O V O

novotvar.

2025

T V A P

N O V O

novotvar.2025

T V A P

novotvar.²⁰²⁵
medzinárodný literárny festival
8. – 11. október 2025

novotvar.2025

Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar. 2025

Zostavili Peter Brezňan, Mária Modrovich, Peter Šulej, 2025

Jazyková redakcia: Veronika Moscatello Goldňáková

Text © Xaver Bayer, Dušan Dušek, Patricia Gonzalo de Jesús, Christina Panajota Grammatikopulu, Judith Hermann, Lili Kemény, Juraj Koudela, Robert Król, Silvia Majerská, Guillaume Métayer, Jana Micenková, Viliam Nádaskay, Sacha Naspini, Célia Nolla i Yeste, Roland Orcsik, Kateřina Rudčenková, Peter Šulej, Michal Tallo

Dizajn © Matej Lacko, 2025

© novotvar., Bratislava 2025

ISBN 978-80-973454-6-4

10

Xaver
Bayer

63

Lili
Kemény

97

Jana
Micenková

143

Kateřina
Rudčenková

18

Duřan
Dušek

70

Juraj
Koudela

106

Viliam
Nádaskay

152

Peter
Šulej

10

22

Patricia
Gonzalo de Jesús

74

Robert
Król

110

Sacha
Naspini

161

Michal
Tallo

11

43

Christina Panajota
Grammatikopulu

78

Silvia
Majerská

123

Cèlia
Nolla i Yeste

56

Judith
Hermann

87

Guillaume
Métayer

131

Roland
Orcsik

Narodený 1977 vo Viedni, kde aj žije. Získal viacero literárnych ocenení. Okrem iných aj v roku 2020 Rakúsku knižnú cenu (der Österreichische Buchpreis) za zbierku poviedok *Geschichten mit Marianne (Príbeh s Mariannou)*. V roku 2023 vydal zbierku básní *Poesie (Poézia)*.

Born in 1977 in Vienna, where he still lives. He has received several literary awards, including the Austrian Book Prize in 2020 for his short story collection *Geschichten mit Marianne (Stories with Marianne)*. In 2023, he published the poetry collection titled *Poesie (Poetry)*.

1.

Dnes, po toľkých a toľkých rokoch.

Karty sú plynulo rozdávané, svetlo, tieň a opäť svetlo.

Plastové stoličky naskladané na seba, svetlo, pod ním krídlo vážky, a opäť tieň.

Vo väzenských celách vytvorených umelkyňami niet miesta navyše.

Pozeráš sa cez plece a čo vidíš?

Rebrík, jablko, slnko, jednu alebo druhú svetovú stranu a cíbiky chochlaté.

Strážia otvorené dvere do cely, ešte sa len začínajú chystať na svoj svadobný let, keď ti napadne myšlienka na útek.

Hore lietadlo skáša oblaky, dole mravce rozoberajú krídlo vážky.

Tenký pramienok dymu sa prešmykol na slobodu, dnešný deň sa zatvára, si vonku.

2.

Ona: Všetko je matematika.

On: Všetko je poézia.

Nato ich rozhovor preruší čašník, ktorý prináša ďalšie nápoje.

Sedíš pri vedľajšom stole a dívaš sa z okna.

Vonku vzlietne zo strechy krdel' holubov, urobí okružný let a pristane na tej istej streche.

Dole na malom námestí pouličný predavač kvetov nakladá do dodávky prázdne debny.

Žena sa zastaví pred vedrom s poslednou snečnicou a váhavo si ju vezme.

Najskôr si myslíš, že sa rozpráva s kvetom, ale potom zbadáš v jej uchu biely štoplík.

Po zapltení pokračuje v telefonáte a kým odchádza, predavač odprace do auta zvyšné debny.

A tu vnútri potom nejakú chvíľu nikto nepovie ani slovo.

3.

Ver či never.

Vrana pristane na okraji fontány a napije sa z plnej nádrže.

Potom príde smetiar a vyprázdni odpadové nádoby, jednu za druhou.

V rozkvitnutej lipe si na list presvetlený slnkom sadne pestrica.

Zdola vidíš jej tieň.

Malé pódium na okraji námestia je prázdne.

Reťazový kolotoč je odstavený.

Suchý list lipového kvetu s tromi semennými gulôčkami padá zo stromu a otáča sa.

Žena prechádza pomalým krokom popri fontáne.

Vrana zostáva na mieste.

Na sklených dverách pri východe z podzemnej garáže sa zrkadlí cyklista.

Nad námestím poletujú lastovičky.

Vietor zľahka hýbe látkou zložených slnečníkov.

Ver či never.

4.

V poslednom čase je veľmi pochmúrne, hovorí predavačka a mrzuto pozerá von oknom.

Na skle je nalepená snehová vločka,

na chodníku pred obchodom zasnežená detská rukavička.

Na autobusovej zastávke vykrikuje nejaký blázon, ostatní stoja v bezpečnom odstupe a hľadajú do svojich mobilov.

Keď príde autobus, blázon nenastúpi, prestane však kričať.

Ako kúzelník vytiahne z vrečka svojej bundy čiapku, na ktorej je nápis:

FUCK WINTER.

14 Nasadí si ju a hovorí niečo vrane, ktorá sa o pár krokov ďalej hrabe vo vreci na odpadky.

V tej chvíli sa oblačná prikrývka roztrhne, slnko nastaví všetko do iného svetla

a ty stretneš staršieho muža,

ktorý si obratne a pozoruhodne seabedome píska skladbu o Saccovi a Vanzettim.

5.

Raz ráno na ulici, keď idú deti do školy a dospelí do práce, zmocní sa ťa pocit, že sa pohybuješ dozadu.

Zmätené si pomyslíš: Bol dnes prvý krok von zároveň posledný?

Bol to vrchol života, odteraz pôjde všetko znova späť?

Nie, všetko je to podfuk! Otočíš sa a ideš niekoľko krokov naspäť, a hľa – hľa a, naspäť krokov niekoľko ideš a sa otočíš!

Podfuk to je všetko, nie? Späť znova všetko pôjde odteraz, života vrchol to bol.

Posledný zároveň von krok prvý dnes bol: pomyslíš si zmätene.

Dozadu pohybuješ sa že, pocit ťa sa zmocní, práce do dospelí a školy do deti idú keď, ulici na ráno raz.

(výber básní zo zbierky *Poesie /Poézia*)

Preložil Rudolf Jurolek

Meal

Méfiez-vous des blancs, habitants du rivage.

Beware of white men, you who live on the shore

Évariste de Paray

Since eight o'clock this morning, sharp shooters hidden on the roofs and behind some windows above the large pedestrian zone in the center of the old city, where the density of luxury stores, banks, and fine restaurants is greatest, have been firing randomly at passersby. What's more, terrorists have taken hostages and holed themselves up with them in neighboring businesses, pubs, and hotels. According to conservative estimates, as the radio would have it, thirty-four people have been killed so far, a number that is likely understated, for just in the area visible from Marianne's parents' apartment, where we have been since last night, we can count over twenty dead, and the pedestrian zone continues to the left and right much farther than we can see.

One of the buildings where the shopping strip begins is half collapsed and on fire because an attacker blew himself up when a special police unit was about to storm the roof. No one has any idea where all snipers are positioned and how many terrorists in all are involved in the attack. The inner city is cordoned off, and there's a curfew. From the windows of the apartment we see the pools of blood where pedestrians were struck down; some are still lying there, while attempts were made to rescue others, but only at the outset, because rescue workers are also under fire, attested to by a burned out ambulance, among other things. We also see a dead camera team. Helicopters have been circling over the city for hours. Evidently, in the interim, one of the terrorists has been killed, although the media are still uncertain about this. Hundreds of police officers in bullet-proof gear and mobilized military units have been deployed to the adjacent alleyways. Meanwhile, several small tanks have taken up position in the pedestrian zone. For the time being the attackers are keeping quiet. Still, the air is filled with smoke and the wailing of sirens, and we continue to hear the cries of pain of those passersby who weren't killed, just injured.

To make matters worse, today is supposed to be the hottest day of the year, as the weather report has been predicting for days. Rain is expected to offer some relief toward evening or even overnight. At present there are still no clouds in the sky.

Marianne has been in the kitchen for some time now, and I've made myself comfortable on the sofa, only now and again venturing to the windows to update her on the situation. Every so often I ask her whether she needs a hand, but each

time she replies that she's fine, she's got everything under control. I'm eager to see what she has planned.

For a while I watch a live webcast on Marianne's tablet, even briefly recognizing the building we're in, but then I think to myself that this sort of thing is absurd, that, come to think of it, I can experience the whole thing first hand too, and so I turn away from the screen and stand at the windows again, peering first at the roof and then at the façade of the building across the way, and when I don't see a sniper, I stick my head out. At this very moment, one of the security personnel at the jewelry store opposite us does the same thing, he sticks his head out the entrance for a few seconds, there's a bang, he collapses, more shots follow, smoke canisters are tossed by the police into the middle of the pedestrian zone, obscuring the area, obviously they want to rescue the man without being seen by the sharpshooters, a very loud detonation then blows several of the windows on the other building to smithereens, there are screams, further volleys, and all the while, incessantly, the alarms of the fancy shops, which ultimately prompts me to close the windows and draw the curtains, too.

"Are you sure you don't need any help?" I call into the kitchen.

"Almost done, thanks!" is Marianne's reply.

16 §So I go to her tablet, connect it to the speakers, pick one of her playlists, the first bars of Edward Elgar's Enigma Variations Opus 36 ring out, I turn up the volume so that the noise from outside is at least partially drowned out, then I meander a little through the rooms of this spacious apartment: high ceilings, everything generously appointed, primarily with antique Chinese furniture, Oriental rugs, and Indian fabrics, wooden and stone sculptures from South America, African tribal art, paintings by well-known European and American modernists hanging ever where, and at least one entire wall of shelves in each room filled with books whose value alone can be measured by their spines.

Marianne has obviously prepared for this day well. "Voilà, here is today's menu," I hear her voice just beside my ear and start a bit because I didn't hear her coming on account of the loud music. She hands me a folded sheet of handmade paper. I open it and read the plan of the meal, which, written in calligraphy, is more evocative of an old official state document or codex. The order of the courses is doubtless refined and unusual:

Chicken Consommé à l'impériale

Pâté à la Talleyrand

Omelette Tegetthoff

Beef Wellington

Bismarck Herring
Cotelette d'Agneau à la Nelson
Filet à la Colbert
Radetzky-Kipfel
Pudding à la Metternich
Esterházy torta

Accompanying these dishes are select white, red, and sparkling wines, concluding with liqueur and coffee. Cigars are to be served.

"Not bad," I say, whistling through my teeth in appreciation.

"You may take your seat," Marianne says, disappearing into the kitchen again, and I proceed to the salon, where the table has already been set. Here, too, I have a quick gander through the windows, but nothing about the situation has changed, except that paramilitary men seem to be involved in the whole fracas now too, because there are some masked figures running about wearing fantasy uniforms, hooligans perhaps, I think.

And then Marianne is back with two champagne flutes, I thank her, we smile and toast each other's health. Marianne whispers the brand and vintage into my ear.

"Sublime," I whisper back, and then we sit down at table and begin the meal.

I am overcome. Each course of Marianne's dinner seems to trump the previous one. How she's done it is a mystery to me, the dishes are served at the ideal temperature, and my glass is always full, and there is just the right amount of everything on one's plate so that one never risks growing tired of the dish.

"I never even knew you were such a fantastic cook," I say to Marianne in praise.

"Neither did I," she replies.

It's between the last main course and the first dessert course that I ask Marianne whether she hadn't once told me that her father owned a couple of rifles.

"Not just a couple," she laughs, leading me into her parents' bedroom and opening the drawer beneath the bed, and I glimpse a half dozen hunting rifles, two of which I pick up.

"And the ammunition?" I ask.

"Here you go, everything's full," Marianne says and opens her mother's walk-in closet to hand me a Louis Vuitton suitcase.

"Thank you," I reply, carrying the rifles and suitcase into the salon.

While Marianne fetches the Radetzky Kipfel from the kitchen, I inspect both rifles. Before me are two 6.5x54mm Mannlich-Schönauer rifles of premium Austrian manufacture in immaculate condition, and the shells in the suitcase are even full

metal jacket bullets. The music from the next room has meanwhile switched to the second song from the Chansons madécasses by Maurice Ravel.

As Marianne returns with the next two plates, I set the weapons aside, and we continue eating leisurely, listening to the music. When we arrive at the last dessert course, a stray bullet smashes through one of the windows of the apartment and bores through a Franz Marc painting hanging above the table at which we are sitting. Amusingly, the projectile has gone directly through the breast of the horse depicted in the painting. And a minute later, another pane shatters, presumably a ricochet, and this time the projectile pierces an Andy Warhol further to the left on the wall, one from the series “Double Elvis.”

“What a strange coincidence,” I say, and Marianne nods.

She goes to the kitchen one more time and returns with a small cup of coffee, which she sets before me on the table.

“Thanks,” I say, and sip it.

“With cardamom,” Marianne adds.

“But after this I really can’t manage another bite,” I say, groaning and dabbing my lips with the napkin after the last sip of coffee.

“You won’t have to,” Marianne says, and at the same moment there is an immense detonation out in the pedestrian zone, causing the window panes to shatter inward, you can hear the sputtering of machine gun fire, and grayish-black smoke pours into the rooms.

“Should I help you with dishes?” I ask Marianne.

“No, thank you, the cleaning lady can do them tomorrow,” she replies.

“As you wish,” I say, choosing a cigar from the box she offers me, cutting it, and lighting it.

After relishing a few drags, I arise, take the rifles and shove five bullets into the drum magazine of each. Then, with one of the two weapons in my hand, I look cautiously around the corner of the window frame.

“Do you want to join me?” I ask, pointing at the second rifle.

“In a moment,” Marianne replies, “I’m just going to quickly wash my hands,” and flits into the kitchen.

“I just realized,” I call after her, “I haven’t even asked you yet what I owe you for the truly sumptuous meal.”

“Oh, it’s fine,” I hear her laughing from the kitchen, “I’ll bill you later.”

“Fantastic,” I say, releasing the safety on the rifle.

In the end Marianne is standing on one side of the window frame and I on the other, we’re looking down together at the horrific scene presenting itself to us almost submissively from below, we see the smoldering grenade craters, the splintered

shop windows, the corpses lying in pools of blood as if in their appropriate sauce, the burning tanks and the frantic police officers, we hear the shots and explosions and the screams and the megaphone commands and the sirens and the helicopters, and a panicked pigeon flies right past our window.

“Who goes first?” I ask Marianne.

“Me!” she cries, moving to the middle of the windowsill and opening fire. She is able to unload all five rounds before the policemen return fire and, after reloading, three more before she falls dead beside me. A shot to the head, I ascertain, in light of the brain matter sprayed onto my suit. What beautiful hair she had, I think, then I take a deep breath, assume her position in the window frame, place the gun stock against my right cheek, aim precisely, and, with measured slowness, exhale.

(excerpt from the book *Geschichte mit Marianne*)

Translated by Daniel Bowles

Dušan Dušek

Slovensko/Slovakia

20

Narodil sa 4. januára 1946 v Gbelciach. Vystudoval Prírodovedeckú fakultu UK v Bratislave, odbory geológia a chémia. Pracoval v redakciách časopisov Smena, Tip, Kamarát a Slovenské pohľady. V rokoch 1978 až 1992 bol spisovateľom v slobodnom povolaní. Od roku 1993 do roku 2021 vyučoval scenáristiku na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave. Vydal asi 30 prozaických kníh – od debutu *Strecha domu* (1972) až po *Deti v daždi* (2023). Napísal aj niekoľko kníh pre deti, zopár filmových scenárov a rozhlasových hier. Žije v Bratislave.

Dušan Dušek was born on January 4, 1946, in Gbelce. He graduated from the Faculty of Natural Sciences at Comenius University in Bratislava, majoring in geology and chemistry. He worked as an editor for the magazines Smena, Tip, Kamarát, and Slovenské pohľady. From 1978 to 1992, he was a freelance writer. From 1993 until 2021, he taught screenwriting at the Film and Television Faculty of the Academy of Performing Arts (VŠMU) in Bratislava. He has published about 30 prose books, from his debut *Strecha domu* (The Roof of the House, 1972) to *Deti v daždi* (Children in the Rain, 2023). He has also written several books for children, several film scripts, and radio plays. He lives in Bratislava.

Váh 1957

Špako sa preslávil spartakiádou, Fifo svojou rukou, mne sa podarilo vyhrať recitačné preteky.

Prebiehali v kaviarni Srdiečko na Pribinovej ulici. Dnes je tam kasíno. Iba kúsok odtiaľ stálo kníhkupectvo, kruhová stavba s výkladmi namiesto fasády, kam som sa chodieval pozeráť na knihy. Išlo o okresné kolo súťaže *Hviezdoslavov Kubín*. Postúpiť ďalej mohli iba prví traja z každej kategórie, či už z poézie alebo prózy. Predseda poroty nás vyvolával na malé javisko. Všetky deti mali okolo krku uviazané pionierske šatky, mne však nikto nepovedal, že to treba, prišiel som vo svojej najkrajšej košeli, tzv. švédskej, čo sa zapínala dvomi veľkými gombíkmi pod bradou. Napriek tomu: vyhral som. Recitoval som nejakú báseň o zime – autora a názov si už nepamätám. Vlastne ma dosť prekvapilo, že ma tam zo školy poslali, vybrala ma naša triedna učiteľka Marková. Na javisku som sa najprv poklonil, odrecitoval som verše o bielom snehu, o záprahu koní s letiacimi saňami, o sivej stužke dymu nad radostnou strechou domova, urobil som krátku *pauzičku*, ako ma to triedna naučila – a opäť som sa poklonil. Na výsledky som nečakal. Vonku som obehol kníhkupectvo, prešiel cez park za kinom Moskva, nad hlavou mi krákali vrany na vysokých topoľoch, behom polhodiny som bol doma: do školy som už ísť nemusel. Prezliekol som sa do trička, mama mi dala krajec chleba s maslom, v záhrade som si k nemu odtrhol rajčinu – a vyliezol som na náš gaštan uprostred lesníckej kolónie. Nikde nikoho; všetci boli v škole. A tak som sa vrátil domov. Pri našom dome stála vrčiaca motorka JAWA 350 OHC. A v kuchyni na mňa čakal riaditeľ našej školy Žižka. Prišiel po mňa, aby ma čo najrýchlejšie odviezol na vyhlásenie výsledkov, vhuhol som do švédskej košele – a už sme fičali do Srdiečka. Našli sme tam iba čašníka v smokingu, ktorý nám oznámil, že ma všade hľadali a zháňali, nikto však nevedel, kam som sa podel, porota posunula výsledky, mňa z prvého miesta vyškrtli, vyhral niekto druhý v poradí, tretí poskočil na druhé miesto, štvrtý na tretie – a bolo po víťazstve. Asi mi predsa len spočítali tie dva gombíky na košeli namiesto pionierskej šatky; riaditeľovi som sa nepriznal.

Špako dopadol podobne. Ba horšie. Na okresnej spartakiáde – v skladbe pre starších žiakov – ho ako najlepšieho cvičenca umiestnili na stredovú značku v prvom rade, priamo pred hlavnou tribúnou futbalového ihriska. Na sobotňajšej generálke, po bezchybnom výkone, hlavný inštruktor cez amplióny všetkým žiakom prikázal, aby pri cvičení na ostro, ak by niekto zabudol, čo má robiť, nemá zmätkovať, len sa rýchlo pozrieť na najlepšieho cvičenca, na žiaka Miroslava Špačka, čo bol náš Špako – a opakovať všetko po ňom. To sa aj stalo. V nedeľu všetci chlapci v bielych tielkach a červených trenírkach cvičili na trávniku ako švajčiarske hodinky s vodotryskom, lepšie sa nedalo – až do chvíle krátko pred koncom, keď Špakovi

21

praskla guma v trenírkach. Zachraňoval situáciu, ako vedel, chytil si ich jednou rukou a hrdinsky cvičil ďalej, kým si zrazu nevšimol, že aj ostatní chalani majú jednu ruku na pupkoch, niektorí aj nižšie. Dostal trojku z chovania, hoci za nič nemohol, čo bral ako príšernú nespravodlivosť.

Fifo sa preslávil iba v našej trojici. Ostala u nich spať spolužiačka jeho staršej sestry Aleny. Volala sa Monika. Ale každý jej hovoril Monča. Uložili ju na rozťahovací gauč v jedálni. Dvere medzi izbami ostávali na noc otvorené – a tak sa Fifo dostal rukou do jej nohavičiek. Zobudil sa uprostred noci, išiel na záchod a pri spiatocnej ceste nakukol do jedálne. Monča sa vraj po celý čas tvárila, že spí, že o ničom nevie. Pomyslel som si: ako to mohol potme vidieť, no čušal som – a strašne mu závidel. Fifo pri nej ležal asi päť minút. Prstami sa dotýkal jej rúna. Dovtedy sme o ňom iba čítali. Práve v jedálni, kde ju bojzливо, opatrne a skúma-vo hladkal, mali knižnicu – a v nej knihu od nejakého maďarského spisovateľa, v ktorej sme na strane 100 niekoľkokrát potajomky, zato nahlas čítali, ako sa pred hlavným hrdinom Kálmanom pri kúpaní v rieke objavilo nahé ženské lono, pokryté zlatistým rúnom.

U Špaka sme zase čítali z inej knihy, asi talianskej, kde sa opisovala súlož – bol to preklad do češtiny – a tí dvaja, čo sa spolu súložili, tí až strašidelne, znovu a znovu predlžovali akt rozkoše. Písalo sa tam: *Již několik minut křečí*. Potom zase niečo iné: to sme vynechávali. A zase: *Již půl hodiny křečí*. To už s výkričníkom. Špako ma opravil, že sa nehovorí sa, ale iba súložili. Doma som márne hľadal niečo podobné, listoval som v maminých zväzkoch SPKK, no nijaké rúna ani súložie som v nich nenašiel. Iba v knihe *Lekár radí športovcom* sa na jednej fotografii nečakane objavila masáž prsníkov. S tým som sa pred kamarátmi radšej ani nechválil.

Mal som pre nich inú vábničku: *Dobrodružství Toma Sawyera* od Marka Twaina s ilustráciami Ľubomíra Kellenbergera. Dostal som ju na Vianoce – a odvtedy medzi nami kolovala. Opantala nám hlavy. Podľa nej sme sa na konci júna, hneď po vysvedčeníach, chystali utiecť, potajomky zmiznúť, vypariť sa aspoň na deň z kolónie, nech nás všetci hľadajú. Vyliečiť sa z našich krívd. Tak to urobili aj Tom Sawyer, Huckleberry Finn a Joe Harper: ukradnutou plťou sa preplavili na pustý ostrovček uprostred rieky Mississippi. Vymysleli si pirátske prezývky: *Čierny mstitel španielskych morí*, *Krvavá ruka* a *Postrach oceánov*. Naše boli kratšie, menej vznešené – moja bola *Bušo*. Do starého poľovníckeho chlebníka sme zhromaždili zásoby: peceň vyrážkového chleba, polovičku salámy Nitran, rajčiny zo záhrady, aj tri kaleráby, šumienky vo vrecúškach. A krabičku siriek. Až neskôr sme ich volali zápalky. A starú deku. A plavky a uteráky. Heslo troch pirátov na Mississippi bolo: „Krv!“ Naše bolo: „Smrť fašistom!“ Preklzli sme uličkou Bodona a popri

záhradách na konci mesta sme sa hnali k Váhu. Večer sme sa vrátili – a dostali výprasky: Špako remeňom, Fifo varechou, mne náš otec – od strachu a úľavy, že ma vidí živého – strelil facku už vo dverách do bytu, keď som zazvonil.

Iné však bolo dôležité: to najdôležitejšie. Pred zaspaním som si pod viečkami premietal deň pri Váhu. Najprv sme založili oheň. Po prvom kúpaní sme sa sušili na slnku, ležali sme so zavretými očami na deke – a vtom sa Špako začal Fifa znovu vypytovať na Monču. Postupne: krok za krokom. A keď sa Fifo dostal do jej nohavičiek, Špako nám povedal, že ju má vždy so sebou. Koho? Monču? Anču Dlačňovú. A keď sme s Fifom otvorili oči, videli sme, že má ruku v plavkách. Vzápätí si ich stiahol na stehná – a veselo švihal rukou.

„Niečo vás naučím,“ povedal. „Pridajte sa, veď vám stoja.“

Pridali sme sa. Veď nám stáli. A naučil nás to.

Vložil som si ruku do pyžamových nohavíc a po chvíli – zaspal. Ostali sme v raji. Aj keď sme nechceli; aj keď sme z neho chceli utiecť.

Vrátili sme sa.

Aj s našimi prvými smrteľnými hriechmi.

Patricia Gonzalo de Jesús
Španielsko/Spain

24

Patricia Gonzalo de Jesús (1978, Barcelona) je španielska poetka a prekladateľka, ktorej tvorba prepája viaceré jazykové a kultúrne tradície. Magisterský titul v oblasti kreatívneho písania v španielčine získala na Univerzite v Iowe ako štipendistka Iowa Arts Fellowship. Po štúdiách na Karlovej univerzite v Prahe, Univerzite Komenského v Bratislave a Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre absolvovala slovanskú filológiu na Universidad Complutense v Madride. Medzi jej preklady patria diela amerických poetiek Adrienne Rich a Anne Boyer, ako aj slovenského básnika Štefana Strážaya. Jej básnická zbierka *Raíces aéreas* (*Vzdušné korene*, 2016, Preklad: Eva Lalkovičová, vydavateľstvo FACE, 2021.) si získala uznanie za svoju osobitosť a architektonickú presnosť a kritici ju prirovnali k tvorbe Elizabeth Bishop a Marianne Moore.

Patricia Gonzalo de Jesús (1978, Barcelona) is a Spanish poet and translator whose work bridges various linguistic and cultural traditions. She earned a master's degree in Creative Writing in Spanish from the University of Iowa as a recipient of the Iowa Arts Fellowship. After studying at Charles University in Prague, Comenius University in Bratislava, and Constantine the Philosopher University in Nitra, she completed a degree in Slavic Philology at the Complutense University of Madrid. Among her translations are works by American poets Adrienne Rich and Anne Boyer, as well as Slovak poet Štefan Strážay. Her poetry collection *Raíces aéreas* (*Aerial Roots*, 2016) has been praised for its uniqueness and architectural precision, with critics comparing it to the work of Elizabeth Bishop and Marianne Moore.

V spálenom lese

I

Moje telo je mapou
všetkých mojich úmrtí.

Som unavená týmto nekonečným
trúchlením
za všetkými ženami, ktorými
nie som schopná byť.

Cítim na sebe váhu
všetkých tých mŕtvych tiel.

Každý skúsený objaviteľ by ti však povedal,
že toto nie je uskutočniteľná stratégia prežitia:
vláčiť mŕtvoly;

že sú len dve možnosti
ako pokračovať, ako ostať nažive:
zbaviť sa ich, alebo,
ak si schopná takej úrovne pragmatizmu
a okolnosti sú nepriaznivé,
zžitkovať ich, zjesť ich.

Vzhľadom na to, že okolnosti sú nepriaznivé,
rozhodla som sa ich zžitkovať,
fagocytovať ich,
zmetabolizovať.

Táto báseň je presne to:
hranica,
antropofagický manifest,
kanibalizmus
mojich stroskotaných ja.

Prežívam ich popol:
som bodom prieniku

25

všetkých žien, ktorými som nebola:
dcéra, manželka, matka, (re)produktívne telo.

Prežívam ich popol:
som bodom prieniku
všetkého, čo ich pretína:
rod, trieda, choroba, zneužívanie, ticho.

Prežívam ich popol a viem, že
som tiež bodom prieniku
osí túžby:
žien, ktoré dávno predo mnou
kráčali neprebádaným územím.

Moje telo je mapou
iných spôsobov
bytia na svete.

26 Je zraniteľnosťou
alebo ničím,

a nič som vylúčila.

Znovu si hovorím

*Som rozhodnutá milovať túto chvíľu tentokrát
celou svojou inteligenciou*

II

Slovo
(to povedal Janis Ritsos)
je prahom
stretnutia,
takého, čo sa často zruší.

Jazyk
(to povedala Adrienne Rich)

je mapou
našich zlyhaní.

Prehováram k tebe z prahu,
ale ty už si preč:
vonku
sa vyľahol svet
z dokonalej
plastovej
gule.

III

Odišla som do nív
a nežila som uvedomelo.
Pastorála sa stáva nemožnosťou bez lesa,
bez jazier, bez Waldena, bez exilu
ako tie kedysi.

Nie som elektrické telo, ale
epitomé nadhodnoty:
pracovná sila, konzument, objekt konzumu,
(a)politické telo, patologizované,
opotrebitelné, disciplinované,
tekuté.

O I say these are not the parts and poems of the body only, but of the soul

Som triedne vedomie na TikToku,
odpor na Instagrame,
revolúcia spustená *tweetom*.
Som video s mačičkami ako
nenásilný protest.
Som chýrny panteón (digitálny)
ideológie.

O I say these are not the parts and poems of the body only, but of the soul

27

O I say now these are the soul!

Gramsci nám pomáhaj.

Som tu.

Žijem v najväčších
kulisách na svete.
Moja prítomnosť je napraviteľná
chyba utópie.

Sterilná
pestujem plastové kvetiny,
rozprávam o predpovedi počasia,
usmievam sa,
prikyvujem,
plním nákupný košík
nenápadným násilím,

28 ašpirujem na exegi monumentum,
zatiaľ čo okolo prechádza smetiarske auto,
môj stroj v záhrade,

deus ex machina.

Žiadne ďalšie tanieri po okraj naplnené šľahačkou:
písanie teraz znamená odfúknuť smetisko.

V tejto hrsti odpadkov ti ukážem poéziu.

IV

Som chorá žena z robotníckej triedy:
podľa systému
som nadbytočná.

Som chorá žena z robotníckej triedy,
ktorá píše básne:
z určitej perspektívy
(premýšľajme v rádoch storočí)

som nielen nadbytočná,
som tiež historická anomália.

Ako hovorí Audre Lorde,
nepredpokladalo sa, že prežijem,
nepredpokladalo sa, že tu budem,
a už vôbec nie, že budem hovoriť.

Hovoriť k tebe.

Predstavujem si svoje básne ako
akty odporu,
možno tie najabsurdnejšie.

Na čo slúži hlas:

Ak máš hlas, znamená to, že
ešte nie si mŕtva.

Nezabudni:
Nepredpokladalo sa, že tu budem
a budem hovoriť.

Hovoriť k tebe.

Tento hlas siaha po ohni.
Pýtam sa sama seba,
pýtam sa ho,
či je vulkanický.
Láva pahoehoe,
odpovedá.

*Lávové prúdy tohto typu postupujú ako komplex
jazykov a prstov,
živený lávou prostredníctvom rúrkovitého systému,
ktorý neustále rozlamuje
chladnúci povrch.*

29

Ak sa tohto hlasu pevne chytíš, znamená to, že ešte nie si mŕtva:
jeho jazyky a jeho prsty
putujú
po koži
tvojho jazyka,
vyviera
tvojím hrdlom
to, čo horí,
žeravá masa.

(Roland Barthes sa takmer usmieva).

V

Viem, že odteraz môžem písať len
s presnosťou a odhodlaním
ostreľovača.

30

Viem, že viac nebudem môcť obdivovať
krásu drevorezby
bez toho, aby som vzala na vedomie chatrnosť,
na prvý pohľad skrytú,
jej röntgenovú snímku,
priehlbne a zlomeniny,
klince, ktoré ju zraňujú
a podopierajú ju zvnútra.

Viem, že viac nebudem môcť pozorovať
Zvestovanie Fra Angelica
bez pocitu, že je strojené,
vyumelkovaná krása, ktorá
sa snaží vykúpiť,
osladenou atmosférou,
násilím sužovaný 3x,

znesvätenie tela
donúteného byť

zároveň
Ave aj Eva,

s nedostatočne zvládnutou perspektívou.

Ostreľovač miluje perifériu:
okraj je prirodzeným habitatom
toho, kto odoláva a
mieri do stredu.

VI

Pri vykonávaní citov
sú útlaky subtlíne,
hierarchie, priority – nepísané.

Sme stroje túžby,
živené
mikrofašizmami.

31

Kľúčové je práve to:
aby si to bola ty,
kto ich vyberá.

Kľúčové je práve to:
dokonalý otrok je ten,
čo si myslí, že je slobodný,
čo sa uvelebí
v slepom bode.

VII

V poslednej dobe
sa veľa pýtam
Any Mendiety.

Napríklad:
Prečo ma teraz tak desí predstava,

že sa pokryjem blatom?

Napríklad:

Musím horieť,
aby som bola viditeľná?

Alebo napríklad:

Ak pritlačím svoje telo o sklo,
budem cez seba vidieť lepšie?

Alebo tiež:

A čo ak krváčať je to najpocitivejšie,
čo môžem so svojím telom vykonať?

A najmä:

A čo ak si telo pokrývam
slovami
ako perím,
ako burinou?

32

VIII

Snívam o mužských telách.

Snívam o nich a
objímam ich.
Bez lásky,
bez túžby:
len s nežnosťou, s akou
sa tíši
vystrašené zviera.

Neviem, čo to znamená.
Nechcem byť taká,
ekumenická,
ako postmoderná pietà,
zbavená
významu.

Ráno,
keď sa zobudím,
hladím svoje telo,
akoby to bol
zranený vták.

Neviem, čo to znamená,
ale viem, že to tak malo byť
už od začiatku

pretože nikto netuší, čo také telo dokáže.

IX

Už ma unavuje vlastná izba.

Chcem knižnicu,
chcem ulicu,
chcem verejný priestor.

33

A napriek tomu slovník Španielskej kráľovskej akadémie tvrdí:

verejný muž

1. m. muž, ktorý je prítomný v spoločenskom živote alebo má naň vplyv.

verejná žena

1. ž. prostitútko.

Moja funkcia vo verejnom priestore je,
podľa definície,
byť vykorisťovaným telom,
všeobecne užívaným predmetom,
nie aktívnym subjektom.

Predstavujem si svoje básne ako
akty odporu,
guerillový boj
vnútri jazyka,

slovo, ktoré
mi nikto neudelil.

Nezabudni:
Nepredpokladalo sa, že tu budem
a budem hovoriť.

Hovoriť k tebe.

Báseň je zo zatiaľ nepublikovanej zbierky *Todo eso que os aturde y os asusta* (Všet-
ko, čo vás zaráža a desí).

Preložila Eva Lalkovičová

En el bosque quemado

I

Mi cuerpo es un mapa de
todas mis muertes.

Estoy cansada de este luto
interminable
por todas las mujeres que
no soy capaz de ser.

Siento que cargo con
todos sus cadáveres.

Sin embargo, cualquier explorador experimentado te dirá
que ésta no es una estrategia de supervivencia viable:
acarrear cadáveres;

que, para seguir adelante, seguir viva,
sólo hay dos opciones:
deshacerte de ellos o,
si puedes llegar a ese nivel de pragmatismo
y las circunstancias son adversas,
aprovecharlos, comértelos.

Dado que las circunstancias son adversas,
he decidido aprovecharlos,
fagocitarlos,
metabolizarlos.

Este poema es eso:
pira,
manifiesto antropófago,
canibalismo de
mis yoes fracasados.

Mastico sus cenizas:
soy punto de intersección de

todas las mujeres que no he sido:
hija, esposa, madre, cuerpo (re)productivo.

Mastico sus cenizas:
soy punto de intersección de
todo lo que las ha truncado:
género, clase, enfermedad, abuso, silencio.

Mastico sus cenizas y sé que
también soy punto de intersección de
líneas de deseo:
las de las mujeres que, antes que yo,
transitaron lo no transitado.

Mi cuerpo es un mapa de
otras formas de
estar en el mundo.

36 Es la vulnerabilidad
o la nada,

y he descartado la nada.

Me digo otra vez

*Elijo amar este momento por una vez
con toda mi inteligencia*

II

La palabra
(lo dijo Yannis Ritsos)
es el umbral
de un encuentro,
uno con frecuencia cancelado.

Un lenguaje
(lo dijo Adrienne Rich)

es un mapa
de nuestros fracasos.

Te hablo desde el umbral,
pero ya te has marchado:
afuera
el mundo eclosiona
de una esfera
de plástico
perfecta.

III

Me fui a las praderas
y no viví deliberadamente.
La pastoral es un imposible sin bosque,
sin lagos, sin Walden, sin un exilio
como los de antes.

No soy cuerpo eléctrico, sino
epítome de plusvalía:
mano de obra, consumidor, objeto de consumo,
cuerpo (a)político, patologizado,
fungible, disciplinado,
líquido.

37

O I say these are not the parts and poems of the body only, but of the soul

Soy conciencia de clase en TikTok,
resistencia en Instagram,
revolución a golpe de tweet.
Soy vídeo de gatitos como
protesta no violenta.
Soy el glorioso panteón digital
de la ideología.

O I say these are not the parts and poems of the body only, but of the soul
O I say now these are the soul!

Que Gramsci nos asista.

Aquí estoy.

Vivo en el mayor
decorado del mundo.
Mi presencia es un fallo
subsancable de la utopía.

Aséptica,
cultivo flores de plástico,
hablo del pronóstico del tiempo,
sonrío,
asiento,
lleno la cesta de la compra
con violencia de baja intensidad,

38
aspiro al *exegi monumentum*
mientras pasa el camión de la basura,
mi máquina en el jardín,
deus ex machina.

No más platos de nata:
escribir es ahora aventar el vertedero.

Te mostraré poesía en este puñado de basura.

IV

Soy una mujer enferma de clase obrera:
según el sistema,
soy superflua.

Soy una mujer enferma de clase obrera
que escribe poemas:
visto en perspectiva

(pensemos en términos de siglos),
además de superflua,
soy una anomalía histórica.

Como dice Audre Lorde,
no se suponía que fuera a sobrevivir,
no se suponía que fuera a estar aquí,
mucho menos hablando.

Hablándote.

Imagino mis poemas como
actos de resistencia,
tal vez los más absurdos.

Para qué sirve una voz:

Si tienes una voz es que
aún no estás muerta.

Recuerda:
No se suponía que fuera a estar aquí,
hablando.

Hablándote.

Esta voz recurre a un fuego.
Me pregunto,
le pregunto
si es volcánica.
Lava cordada,
me dice.

*Las coladas de este tipo avanzan como un complejo
de lenguas y dedos,
alimentado por lava de un sistema de tubos,
que rompe continuamente
la superficie enfriada.*

Si te aferras a esta voz es que
aún no estás muerta:
sus lenguas y sus dedos
recorren
la piel
de tu lenguaje,
brota
por tu garganta
cuanto arde,
masa incandescente.

(Roland Barthes casi sonrío).

V

Sé que, a partir de ahora, solo puedo escribir
con la precisión y el ánimo
del francotirador.

40

Sé que ya no podré admirar
la belleza de una talla en madera
sin considerar la precariedad
oculta a simple vista,
su radiografía,
las cavidades y fracturas,
los clavos que la hieren
y la sostienen desde su interior.

Sé que ya no podré contemplar
La Anunciación de Fra Angélico
sin sentirla retórica,
belleza impostada que
intenta redimir,
en una atmósfera dulcificada,
el *hortus conclusus* violentado,

la profanación de un cuerpo
obligado a ser

simultáneamente
Ave y Eva,

con un deficiente manejo de la perspectiva.

El francotirador ama la periferia:
el margen es el hábitat natural
del que resiste y
apunta al centro.

VI

En el ejercicio de los afectos
las opresiones son sutiles,
las jerarquías, las prioridades, tácitas.

Somos máquinas de deseo
necesitadas de
microfascismos.

Ésa es la clave:
que seas tú misma
quien los escoge.

Ésa es la clave:
el esclavo perfecto es
el que se cree libre,
el que se acomoda en
el punto ciego.

VII

Últimamente
le pregunto cosas
a Ana Mendieta.

Por ejemplo,
¿por qué me aterra ahora la idea de

41

cubrirme de barro?

Por ejemplo,
¿debo arder
para ser visible?

O, por ejemplo,
si oprimo mi cuerpo contra un cristal,
¿podré ver mejor a través de mí misma?

O también,
¿y si sangrar es lo más honesto
que puedo hacer con mi cuerpo?

Y, sobre todo,
¿y si me estoy cubriendo el cuerpo
de palabras
como de plumas,
como de malas hierbas?

42

VIII

Sueño cuerpos de hombres.

Los sueño y
los abrazo.
Sin amor,
sin deseo:
sólo con la ternura con que
se calma a
un animal asustado.

No sé qué significa eso.
No quiero ser así,
ecuménica,
una pietà posmoderna
vacía
de significado.

Por la mañana,
al despertarme,
acaricio mi cuerpo
como si fuera
un pájaro herido.

No sé qué significa eso,
pero sé que debería haber sido así
desde el principio

porque nadie sabe lo que puede un cuerpo.

IX

Estoy cansada del cuarto propio.

Quiero la biblioteca,
quiero la calle,
quiero el espacio público.

43

Y, sin embargo, el diccionario de la Real Academia dice:

hombre público

1. m. hombre que tiene presencia e influjo en la vida social.

mujer pública

1. f. prostituta.

Mi función en el espacio público es,
según definición,
ser un cuerpo explotable,
objeto de uso comunitario,
no sujeto agente.

Imagino mis poemas como
actos de resistencia,
guerra de guerrilla
en el interior del lenguaje,

el turno de palabra que
nadie me ha concedido.

Recuerda:
No se suponía que fuera a estar aquí,
hablando.

Hablándote.

(poema perteneciente a *Todo eso que os aturde y os asusta*, inédito)

Christina Panajota Grammatikopulu Grécko/Greece

Christina Panajota Grammatikopulu je poetka, autorka a prekladateľka. Vyštudovala nemčinu a literatúru na Aristotelovej univerzite v Solúne (Grécko), magisterské štúdium európskych štúdií absolvovala na Technickej univerzite v Aachene (Nemecko) a magisterské štúdium tvorivého písania na Univerzite Západnej Macedónie vo Florine (Grécko). Pracuje v Centre pre grécky jazyk v Solúne (Grécko). V roku 2020 bola nominovaná na Grécke štátne ocenenie za literárny preklad za svoju prácu pre vydavateľstvo Vaxkikon Publications v Aténach, konkrétne za preklad diela BERNHARD, THOMAS (2019): Kompletné básnické dielo. Medzi jej autorské diela patrí zbierka poézie *Persona Gramma* (2017), próza *The lunar face of the man* (2018) a bilingválna kolektívna básnická antológia *The battle of words* (2023), ktorá vyšla v gréčtine a angličtine v elektronickej a audio podobe, všetky vo vydavateľstve Vaxkikon Publications v Aténach. Medzi jej preklady z nemčiny do gréčtiny patria diela Thomasa Bernharda, Martiny Hefter, Ingeborg Bachmann a Francis Kirps.

Christina Panagiota Grammatikopoulou is a poet, author, and translator. She studied German language and literature at Aristotle University of Thessaloniki (Greece), completed a Master's degree in European Studies at the Technical University of Aachen (Germany), and earned a master's degree in Creative Writing at the University of Western Macedonia in Florina (Greece). She works at the Centre for the Greek Language in Thessaloniki (Greece). In 2020, she was nominated for the Greek State Prize for Literary Translation for her work with Vaxkikon Publications in Athens, specifically for translating BERNHARD, THOMAS (2019): *The Complete Works of Poetry*. Her works include the poetry collection *Persona Gramma* (2017), the prose *The Lunar Face of the Man* (2018), and the bilingual collective poetry anthology *The Battle of Words* (2023), which was published in Greek and English in electronic and audio formats, all by Vaxkikon Publications in Athens. Her translations from German into Greek include works by Thomas Bernhard, Martina Hefter, Ingeborg Bachmann, and Francis Kirps.

Súdne poručníctvo

Nevidel si oči na sebe upreté.

Zlo ktoré ti pripadlo ťažko sa vyskytne.

Nevšimol si si že provokáciou si bol pre niektorých.

Nezáležalo ti na tom čo si myslia iní.

Nebral si ohľad na symboly.

Bil si sa. Do svojho ja si kopal.

Nešmaril si ho o stenu. Nech sa zlomí. Tak ako bolo treba.

Na kolenách v bazalke roky

držiac vyrývané lupene ruží,

jazyk a tvár ponárajúc do misky,

nepomyslel si aká nenávisť klokotala v ich pľúcach.

O svoje veci si sa staral.

Rôznymi poznatkami si preťažil svoj um.

Palica obtočená hadom, váhy v rovnováhe

– tituly a špecializácie – prezidentský podpis.

Čo teraz narobí magnetická rezonancia, čo povedia biopsie,

ohli sa kosti pod tonami

omráčené sú lýtka.

46

Veles

Dupala na plyn. Videla ako stúpa ručička na merači. Mechanicky menila rýchlosti.

Po toľké roky sa stalo auto jej predĺženým ja. Od osemnástich jazdila. Náruživá.

Lepšie než ktorýkoľvek muž. „Senna“ ju volali.

Teraz vo svojich päťdesiatich rokoch, stále tá istá cesta. V pondelok dvestovkou, v piatok šesťstovkou. Pracovné nároky. Vystupovala na vrch. Slnko vzadu za ňou ju v zrkadle oslepovalo. Blížila sa k bodu, kde sa podnebie mení. Od prímorského na vnútrozemské. „Clonu“. Posledný rýchly pohľad na prístrojovú dosku. 90 km, videla. Zabočila.

Snehová búrka. Husté snehové vločky padajú na kapotu. Na ceste poľadovi-ca. Auto sa kľže. Uniká spod kontroly. Pred ňou sa ocitlo jedno červené „AUDI“. Odrazu. Jej skúsený zrak ho ihneď spozoruje.

KLUD...

Zabočuje doľava. Kľže sa. Opäť nadobúda rovnováhu. Jej tep dosahuje zenit. Jej zelený „NISSAN“ naráža do bariéry. Brzdí. Neprestajne. S hrčou v hrdle.

Vyhadzuje ju naproti. Do inej bariéry. Rachot. Črepy. Dýcha prerušovane.

Otvárajú sa vzduchové vankúše. Bočné nemá. Ďalší náraz do bariéry. Hlava naráža do navíjača bezpečnostného pásu. Raz. Dva razy. Tri. Štyri.

„NISSAN“ sa točí. Stále sa kľže. Kamión na okraji cesty zastavuje jeho pohyb.

Ona na volante krváca; v bezvedomí.

„Senna“ ju volali: moju mamu.

Erózia

~ “A man can tell a thousand lies, I learned my lesson well”.

Madonna, Live to tell.

Cez prietoky spermy

záhradu aby som vysadila

semienka si mi dal.

Bugenvileu si priniesol hotovú, zasadili sme ju.

Ruže, klinčeky, tulipány si nosil

fialky pestrofarebné, nech vyplním naše hriadky.

Neznalá pestovania – iné veci ma vždy zamestnávali.

Afrodita Zbraní, Nike Pomníkov Samoty,

Karyatída Upokojujúcich liekov, Odcudzení Múza.

Štyridsať rokov neplodná zem, maternica nečinná.

Len nejaké polypy si pamätám a posttraumatický syndróm,

magnetické rezonancie prs a hlavy, záchvaty paniky, vlasy na vankúši.

Presvedčil si ma a dala som sa do toho.

Presvedčil si ma keďže ako Diamant som ťa v(y)nímala.

Naučila som sa kopať, polievať, starať sa o zeleň.

Keď záhrada rozkvitla,

vyložila som lavičku, aby sme si sadli a pyšná

som ti ju ukázala. Myslím, že rozvoniavala jasmínom.

Apatický, si ju podpálil.

Nechal si za sebou len

popol a zhoreniny.

47

Prišiel si aby si mi pribil ešte jeden klinec:
S úctyhodnosťou Rodičov Kráľov v obleku oficiálnom.
Múdroťou Liečiteľky.

Jeden hlas: „*Ani drzý posmech neznášaj
ani bezočivé slovo neakceptuj
To prvé je hlúpe, to druhé je šialené.*“

Zľakol si sa keď som vzápätí ja
teba podpálila.
Do vzduchu som ťa vyhodila.

Cez prietoky svojich slz
som ťa videla po prvýkrát: nahého
zradcu rozkladného.

Fantóm mojej opery

48 ~ pre môjho Picassa.

Niektorí roky predstierali že nevidia.

ľahostajní voči ťažkým závažiam
ktoré oni sami – zodpovední
– lynčovaním pridávali
posmechom a ponižovaním.
Geometricky protikladní k hradbám,
zámkam hrdzavým,
ktoré sa už viac
pre nikoho neodomkávajú.

Vo vetre rozkvitá mandľovník.

nepodľahla som.
Objala som svojho adoptovaného psa.
Mladá straka vyspevuje na konári
v spoločnosti tieňa Priateľa
ktorý ma všetkými zabudnutú jediný

v nepriaznivých rokoch podržal.
V mojej hlbokkej temnote mi uveril:
naskrz smiech zosobnený.
Zbrane lásky (v) jeho rúčk(ach)y.
Guľky odpustenia. Svetlo.
Odhmotnil Smútky.

Daroval mi svoj hlas. A pozval ma na javisko.

„Pre tvoju vytrvalosť. A pre tvoju silu.“

Tí čo odmietajú zodpovednosť, majú názor.

teraz – vystrašení pred nelútostným
časom
– sú drasani vo svojej hnilobe.

Do siete svojich intríg
sa zaplietli.
Vo svojom bahne dychčia.
Rozobraté hodiny
na mínach.
Cestičky mŕtve. Neschodné.
Ustupujú prenasledovaní.

Šťastnú cestu.
Nemáte miesto medzi nami.

„Ďakujem ti. Ďakujem. Za všetko.“

Vzývanie blankytného psa

(ŠTÚDIA O INGEBORG BACHMANN)

~ pre P. CH. za „Lukasov Epos“ – víťazstvo Belasých Hadov.

Blankytný pes, vyjdi zo zeme, strážca Asklepia,
stíhateľ svätokrádežníka, so starovekými očami,
očami vedca,

z útrob zeme sa škriabu so zápachom ropy
tvoje pazúry s vencami,
pazúry ovenčené olivou a vavrínom,
štyridsaťštyri rokov už bdieš
na hrobe v zámku Benrath¹, napnuté, v pozore
tvoje hebké uši a žiarivo biele
zuby, prekryté chrupom umelým,
starec pes.

Čistá technológia: váš svet.

Vy: poloučenci v ňom.

Ja vás ťahám k chrbtu psa, vediem vás
od upchatých vzduchovodov na začiatku
k cézarskému rezu na konci,
počúvam vás, operujem vás,
prerezávam vám pupočnú šnúru od labiek môjho psa.

Pes obrátiac sa postupuje na čele hrdý a nadšený [...]!

50 Hlasujte za jeho sýtenie na štátne útraty a zverte
kňazom jeho doživotnú starostlivosť
filantropizmus starovekých Aténčanov napodobňujú.
A ustanovte preňho všetko, čo platilo pre starých športovcov.

Tento pes by mohol

otriasťo seba svoje putá, zahodiť obojok s elektrošokom
a roztrhať všetky ohavy, ktoré jeho umenie
salí ako pijavice, jeho blankytnú medicínu,
kde Ge-Stell, starovek a *Machine Gun* spolu diskutujú.

1 Štvrť v meste Düsseldorf, Nemecko

Lovecký pes

~ na pamiatku môjho Učiteľa, Iliasa Athanasopulosa (28/12/1936 – 2/2024).

S láskou a vďakou.

Teraz keď sa môj Asterión presťahova
po nociach vedľa voza Pastiera

natrvalo do egyptských Théb
na Severnej Pologuli

k sláve

triumfuje

Ptolemaiovej.

Na poludnia posielala do mojej kancelárie
Faidóna s povolením východu z Ústavy.
V balení pre mikrovlnku
prináša Okrídlené Dary,
rozprávania o Čistom rozume, rozštiepených
končekoch prstov páňa Alexandra²,
bochníkoch ukradnutých s nevinným klamstvom
pre zabitých Agov, ktorí sa stali svätými.

51

Predtým než sa nakrímim deasel, pijem na dúšok Nech žiaria až do neba
plesnistop. Čistím po večeroch moje reflektory – ďalších
30 rokov
svoje lampičky, leštím ich scholasticky nech sa na mňa z výšky pozerá.

ten ktorý ma s celou dušou [vynorenou zo spravodlivosti mora]
vo svätyni Dia-Ammona naučil
po grécky.

Preložila Mária Kozelnická

2 Alexander Solženicyn (11/12/1918 – 3/8/2008): Ruský spisovateľ ocenený
Nobelovou cenou (1970).

Hunting dog

Judicial guardianship

You hadn't seen the eyes on you.
The evil that was your fate could hardly exist.
You didn't realise that you were a challenge for some.
You didn't care what people thought.
You didn't consider the symbols.
You were hitting yourself. Kicking yourself.
You didn't throw yourself at the wall. To break. As you should.
Kneeling among the basil holding carved
rose petals for years,
dipping your tongue and face into the bowl,
you didn't think that this kind of hatred was boiling in their lungs.
You were minding your own business.
You loaded your brain with diverse knowledge.
A snake alloy on a staff, balance on the scales—
titles and capacities—a presidential signature.
52 What is an MRI supposed to do, what are the biopsies supposed to say,
the bones were bowed from the tonnes;
your legs got a headache.

Veles

She was stepping on the gas pedal. She was watching the gauge climb on the speedometer. She was switching gears mechanically. So many years, the car had become an extension of herself. She drove since her eighteenth year of age; with passion. Better than any man. "Senna" they called her.

Now, at fifty-three, the same route every week. On Mondays six hundred kilometres there, on Fridays six hundred kilometres back. Required by her job. She was driving up the mountain. The sun behind her blinded her on the rear-view mirror. She was approaching the spot where the climate changes: from Mediterranean to Continental. The "curtain". One last fleeting look at the dashboard. 90 km/h, she saw. She turned.

A snowstorm. Snow densely falling on the windscreen. Ice on the road. The vehicle is slipping. She loses control; a red "Audi" appears in front of her. Suddenly. Her experienced eyes discern it at once.

BE CALM...

She turns left. She slips. She slips away. Her pulse is hammering. Her green "NISSAN" hits the barrier. She steps on the breaks. Incessantly. Her heart is in her throat.

She's thrown to the other side. On the other barrier. A crash. Smithereens. Quivering breaths. The airbags deploy; there is no lateral one. Another crash on the barrier. Her head smashes on the seat belt retractor. Once. Twice. Three times. Four.

The "NISSAN" is spinning; sliding; further. The truck at the edge of the road stems its course. On the steering wheel – bleeding; unconscious.

"Senna" they called her: my mother.

Weathering

"A man can tell a thousand lies, I learned my lesson well".
~ Madonna, 'Live to tell'.

Through the sperm's trough
a garden to plant
the seeds you gave me.

The bougainvillea you brought ready; we planted it in the dirt.
Roses, carnations, tulips you carried,
pansies of many colors, our plot to fill.

Ignorant of cultivation – I was always otherwise occupied.
Aphrodite of Weapons, Nike of the Tombs of Loneliness,
Caryatid of Tranquilizers, Muse of alienation and arrogance.

Forty years a barren land, the womb inert.
Some polyps only I remember and post-traumatic syndrome,
breast and brain scans, panic attacks, hair on the pillow.

You convinced me and I took it up.
You convinced me for I regarded you a Diamond.
I learned to plow, to water, to tend the greenery.

When the garden bloomed,
I put a bench for us to sit on; and proudly
I showed it to you. It smelled like jasmine – I think.

Impassive, you burned it down.
You left behind only
ashes and cinders.

You showed up to drive in one more nail:
through the Royal Parents respect; their raiment.
The Doctress's wisdom.

*A Voice: "Be not fond of violent mirth,
nor harbor presumption of speech;
for the one is folly, the other madness."¹*

You were startled that immediately
I set you on fire.
54 I blew you up.

Through my tears' trough
I saw you for the first time: naked;
a traitor in decay.

The phantom of my opera

~ to my Picasso.

Some pretended for years they did not see;
indifferent to the heavier burdens
that they themselves –responsible–
amplified by lynching
sneering and humiliating.
Geometrically opposite on the walls,
the rusted locks,
that never again

open for anyone.
The almond tree blossoms in the (hallow) chill;
I did not give up.
I embraced my adopted dog.
The little jaybird was warbling on the branch
in fellowship with the Friend's shadow
who, forgotten by all, only he
kept me in leap years.
In my deepest darkness he believed in me:
him made entirely out of laughter.
Weapons of love (in) his small hands.
Bullets of forgiveness. Light.
He annihilated the Sadness.
He gave me his voice. And put me on stage.
"For your perseverance. And your strength".
Those who do not want responsibility, have opinions;
now terrified in front of inexorable
time
they are devoured by their own putrescence.
In the nets of their own intrigue
they are trapped.
In their swamp they gasp for air.
Broken clocks on top
of landmines.
Empty paths. Impassable.
They leave persecuted.
Good riddance.
You have no place among us.
"I am grateful to you. Thank you. For everything".

1 Isocrates. *Isocrates with an English Translation in three volumes*, by George Norlin, Ph.D., LL.D. Cambridge, MA, Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1980.

The invocation of the blue dog (a study on Ingeborg Bachmann)

~ to P.C. for the “Epos of Lukas” –the victory of the Blue Snakes.

Blue dog, come out of the earth, guardian of the Asclepieion,
persecutor of the sacrilegious with the ancient eyes,
the eyes of a scientist,
through the depths of the earth, they are climbing with the smell of oil
your claws with the wreaths,
claws garlanded with olive and laurel,
for forty-four years now you are watchful
on the palace grave in Benrath², upturned and alert
are your soft ears and the pure white
teeth, covered with plastic dentures,
old dog.

Pure technology: your world.

You: the sciolists on it.

56 I carry you on my dog’s back, guide you
from the blockage of the air vents in the beginning
to the caesarean section at the end,
I listen to your heart, operate on you,
cut the umbilical cord with my dog’s paws.

On the return the dog led the procession, capering and exultant (...)!³

Vote for his public feeding and entrust

to the priests his care for life

emulating the philanthropy of old Athenians.

And establish for him what was in place for old athletes.

Perhaps this dog

will shake off his bonds, throw away the shock collar

and tear apart all abominations, who sucked his art

like leeches, his blue medicine,

² Suburb of the City of Düsseldorf/Germany.

³ https://archive.org/stream/moraliainfifteen12plutuoft/moraliainfifteen12plutuoft_djvu.txt, Full text of “Moralia”, in fifteen volumes, with an English translation by Frank Cole Babbitt.

where Ge-Stell, the antiquity and Machine Gun converse with each other.

Hunting dog

~ in memory of my Teacher, Elias Athanasopoulos (28.12.1936 – 2.2024). With love and gratitude.

Now that my Asterion has permanently relocated to Egyptian Thebes
at night alongside the chariot of Boötes in the Northern Hemisphere to
the

he is a blockbuster glory of Ptolemy.

At noon he sends Phaedo to my office
with a permit to leave the Republic.

In a microwave package
he carries the Winged Gifts,

narrations about the Pure Reason, crushed
fingertips of Mr. Aleksandr⁴,

loaves of bread robbed under white lies
for slain Aghas who became Saints.

57

Before I feed me diesel, I drink the fungicide
in one shot. I defog my lanterns in
see

the evening, wax them thoroughly.

So that my headlights shine as
high as the sky – for him to

me from above another 30 years;

he, who with all his soul (emerged from the sea’s justice),

by the sanctuary of Ammon Zeus taught me

Greek.

Translated by Athanasia Margoni

⁴ Aleksandr Solzhenitsyn (11.12.1918 – 3.08.2008): Russian writer, awarded with the Nobel Prize for Literature in 1970.

Judith Hermann

Nemecko/Germany

58

Judith Hermann sa narodila v Berlíne v roku 1970. Debutovala zbierkou poviedok *Sommerhaus, später* (1998), ktorá bola prijatá s veľkým ohlasom. V roku 2003 nasledovala zbierka poviedok *Nichts als Gespenster*. Niekoľko poviedok z tejto knihy bolo v roku 2007 sfilmovaných. V roku 2009 Hermann publikovala medzinárodne oceňovanú knihu *Alice*, ktorá obsahuje päť krátkych poviedok. Jej prvý román *Aller Liebe Anfang* vyšiel v roku 2014. V roku 2016 nasledovala zbierka poviedok *Lettipark*, ktorá získala dánsku cenu Blixen Prize za poviedkovú tvorbu. Hermann získala množstvo ocenení, vrátane Kleistovej ceny a Ceny Friedricha Hölderlina. Román *Daheim* vyšiel na jar 2021, bol nominovaný na cenu Lipského knižného veľtrhu a v roku 2022 získal Brémsku literárnu cenu. Autorka žije a tvorí v Berlíne. V slovenčine vyšli v preklade Michala Hvoreckého debutová zbierka *Letný dom, neskôr* a ostatný román *Domov* (Artforum, 2023 a 2021).

Judith Hermann was born in Berlin in 1970. Her debut short stories collection *Sommerhaus, später* (1998) was extremely well received. It was then followed in 2003 by the short stories collection *Nichts als Gespenster*, from which several stories were adapted for film in 2007. In 2009, she published *Alice*, five short stories that received international acclaim. Her first novel, *Aller Liebe Anfang*, came out in 2014. It was followed in 2016 by the short story collection *Lettipark*, which was awarded the Danish Blixen Prize for Short Stories. Hermann has received numerous awards for her work, including the Kleist Prize and the Friedrich Hölderlin Prize. Her novel *Daheim* was published in spring 2021. It was nominated for the Leipziger Book Fair Prize and received the Bremen Literature Prize in 2022. The author lives and writes in Berlin.

Domov

Pred takmer tridsiatimi rokmi som v lete bývala na západe krajiny, ďaleko od vody, v jednoizbovom byte v novej štvrti stredne veľkého mesta. Pracovala som v tabakovej továrni. Robota bola jednoduchá, dohliadala som na to, aby tabaková tyčinka vošla presne do rozdeľovača, a to bolo všetko. V skutočnosti prácu vykonával stroj so senzorom, okolo ktorého sa navíjalo vlákno, a keď sa skrivilo, zastavil sa. (Brzdil s neznesiteľným trhnutím, ako keď niekto vrazí do steny.) Lenže senzor často haproval, preto som stála vedľa mašiny, pozorovala vlákno, a len čo sa pokrivilo, narovnávala som ho. Šichta trvala od siedmej do dvanástej, potom polhodinová obedná prestávka a po nej ďalšie tri hodiny. Často som sa dívala inam. Sledovala som najmä rozdeľovač, v ktorom sa dlhý pás sekal na jednotlivé cigarety, padali ich tisícky – všetky cigarety, ktoré si fajčiari v meste zapália. Pred šichtou. Počas pauzy. Po jedle. Pri hádke. Počas milovania aj po ňom.

Dym.

Zamestnanie v tabakovej továrni sa mi pozdávalo. Od kolektívu som si však držala odstup, alebo, inak povedané, rozhodla som sa nezdržovať sa. Dávala som si štipule do uší, ale kolegyně nie, dokonca uprostred pekelného lomozu sa bežne zhovárali, no ja som ich, pochopiteľne, nepočula, lebo som si chránila sluch, ale videla som, ako na seba kričia. Červené tváre sa im leskli a šlachy na hrdlách mocne, pekne napínali. Precíznymi, ráznymi gestami naznačovali súlož, zlyhanie, hnev, koniec alebo triumf. Často sa smiali, ukazovali na seba, pri rehoťe sa plieskali po stehnách alebo chrbtami rúk si utierali slzy. Zväčša boli pomerne pekné – aj v neformálnych halenách a čepcoch z rozstrapkanej gázy, napriek horúčave, ktorá v hale vládla a všetky nás na smrť vyčerpávala.

Počas obednej pauzy sa vraj kolegyniam patrilo zaželať dobrú chuť. Vo výťahu, na chodbe, v jedálni, vo fronte na jedlo, všade: dobrú chuť! Nerada som to vyslovovala a po istom čase si to všimli. Napokon si ma vedúci zmeny predvolal na pohovor do kancelárie.

Šéf sedel za pracovným stolom, vozil sa na kolieskovej stoličke dopredu dozadu a hľadel na mňa zvrchu. Zjavne som ho bohvieako nezaujala. Prikývol, akoby čosi už dávno vedel a znuďene zívól.

Povedal: u nás sa patrí pri obede pozdraviť!

Nerozumiem, o čom hovoríte, odpovedala som.

Rozumiete veľmi dobre, odvetil.

Pochopiteľne, že som rozumela. Neplánovala som však v továrni zostať a stráviť tam celý svoj život, a bridilo sa mi neustále niekomu želať dobrú chuť.

Počúvaj ma, je to jednoduché, pokračoval. Keď nedokážeš vysloviť ani len dobrú chuť, tak letíš.

59

Vôbec nešlo o slová, ale o pravidlá a moc. Chvíľu som premýšľala, prečo mi odrazu tyká, o horúčave v kancelárii a miestnosti, kde šéf zabíjal čas. Civeli sme jeden na druhého.

Napokon mi dovolil odísť.

U seba doma na piatom poschodí som po večeroch rada sedávala na balkóne. Jeden z predchádzajúcich nájomníkov tam zanechal debničky na kvety, darilo sa v nich rastlinám, aké som nikdy predtým nevidela. Nežné zelené stonky s bielymi okvetnými lístočkami ako zápalkové hlavičky prežívali, hoci som ich nepolievala. Na podlahe umelý trávnik, na ňom skladací stôl a jediná stolička, z ktorej som sa dívala na výpadovku a čerpaciu stanicu.

Výhľad ma fascinoval.

Na benzínke svietili modré reklamy. Autá prichádzali a odchádzali. Pred vchodom stojany so smutnými kyticami kvetov vo fólii a vrecká s dreveným uhlím na grilovanie. Zákazníci vystupovali z vozidiel, tankovali, snívali a pozorovali, ako na čerpadle s rachotom naskakovali digitálne číslice. Šoféri vchádzali dnu a listovali v novinách, kupovali si pivo, čokoládu alebo mäťové cukríky. Predstavovala som si cestujúcich, ktorí vyrazili na siahodlhú jazdu, natankovali plnú nádrž, chceli sa dostať veľmi ďaleko, urobili si prestávku, a keď sa ich niekto spýtal na smer, iba pokrčili plecami a ospravedlňovali sa, prepáčte, nie som odtiaľto, nevyznám sa tu. Lutujem.

Sedela som na balkóne na stoličke, nohy vyložené na stole a fajčila som cigaretu z fabriky. Popol som odklepávala poza zábradlie a ohorky hádzala do fľaše od koly. Vtedy som ešte veľa fajčila. V horúcom lete som vonku vysedávala v spodnej bielizni do neskorej hodiny, až kým tma konečne neobjala mesto. V bytoch postupne zhasínali svetlá, reflektory áut na výpadovke prebleskovali, slnko zašlo, a teplo zostalo. Neochladzovalo sa, horúčava uviazla medzi domami. Zvyčajne som zišla dolu na benzínku kúpiť si zmrzlinu. Obliekla som si šaty s ramienkami, obula šľapky, zobrala kľúče, drobné a zišla dolu, nikdy som sa nezviezla výťahom ani nezapínala svetlo na chodbe. Vonku bolo teplejšie ako dnu a asfalt zmäkol, všetky okná pootvárané, počula som zapnuté televízory aj hádky a trieskanie dverí. Autá prechádzali okolo stojanov ako v časovej slučke, ospanliví šoféri tankovali. Vchodové dvere sa predo mnou automaticky otvorili a vošla som dnu, do svetla a chladu. Vnútri vždy hralo rádio. Otvorila som zmrzlinový box, a dlho, dlho pri ňom postávala, napokon som si vybrala ruskú. Vždy takú istú, nikdy inú, no napriek tomu som sa zakaždým tvárila, že si neviem vybrať. Pri pokladni sedela žena, mohla mať toľko ako ja teraz, a, čo ma prekvapilo, čítala knihu. Keď musela nablokovať tovar, nechotne ju pustila z ruky, pôsobivé. Každý večer rovnaká pani, no aj tak sme si celé leto nepovedali nič osobné.

V ten večer, o ktorom rozprávam, zastali pri pokladni dvaja zákazníci, najprv natankovali, potom si nakúpili čipsy, cukríky a fajčivo. Zvažovala som, že počkám pri otvorenom mraziarenskom boxe, ruky po lakte ponorené v suchom chlade, no napokon som zabuchla veko a postavila som sa do radu. Zasvišťali vchodové dvere a vošiel stavec so snehobielymi vlasmi, s tvárou ošľahanou ako kôra stromu, oblečený v peknom priliehavom čiernom obleku. Vyzeral, akoby cestoval zo štátneho pohrebu. Zaregistrovala som ho len tak letmo, postavil sa za mňa a zaboril pohľad medzi moje obnažené lopatky. Cítila som, že sa na mňa díva, preto som pokročila dopredu. Muž chvíľu počkal a dotkol sa môjho lakťa, aby som sa otočila.

Ste malá, povedal. Hodíte sa ku mne.

Hovoril potichu, no živo si v pamäti vybavujem jeho prekvapivo jasný a trocha drsný starecký hlas, azda aj slabý južanský prízvuk. Zdôrazňujem, že jeho slová nevyzneli dvojzmyselne ani obscénne. Pripadali mi len nezvyčajné, nedávali zmysel. Nebola som nízka, ani vtedy ani dnes, meriam meter šesťdesiatsedem. To je málo? Nie, a hneď som mu to aj povedala. Zdvihol ruky a mozolnaté čisté dlane obrátil ku mne.

Pochopiteľne, že nie ste malá. Vôbec nie, ste celkom normálna. Ste primeraná pre moje kúzlo. Máte akurátne nohy a úzke plecia. Potrebujem novú asistentku. Ste vhodná kandidátka.

Presne tak to povedal.

Hľadáte asistentku? A čo by mala robiť?

Nechcela som sa ho nič pýtať ani nadviazať konverzáciu, ale kým som sa spamätala, už sme sa zhovárali.

Zháňam niekoho do debny, vysvetľoval. Trik sa volá Rozpílená žena. Hľadám asistentku na rozpílenie. Som kúzelník.

(úryvok)

Preložil Michal Hvorecký

Home

Back then, that summer almost thirty years ago, I lived in West Germany, far away from the water. I had a studio flat on a high-rise estate in a medium-sized town and a job at the cigarette factory. The work was easy; I had to make sure the rod of tobacco ran into the cutter perfectly straight, that was all. The machine did it, actually, it had a sensor that the tobacco chugged past, and if it wasn't straight the machine would stop. (It stopped like someone running into a wall, it stopped with a horrific jolt.) The sensor often didn't work so I stood next to the machine and watched the rod, adjusting it if shifted out of place. From seven to twelve, half an hour's lunch break and then another three hours. I looked away fairly often. I looked over at the cutter, in which the rod was sliced into single cigarettes, from which thousands of cigarettes fell out, all the cigarettes the people out in the city would smoke. Before work. During breaks. After meals. While arguing. While making love and after making love.

Smoke.

The job at the cigarette factory was alright. I kept out of things, or rather – I didn't get worked up about things. I wore ear plugs while the other women didn't; they actually insisted on talking to each other in the midst of the hellish noise on the factory floor. I couldn't understand them because of my ear plugs but I could watch them yelling at each other. Their faces were reddened and shiny, the tendons on their necks stood out, strong and beautiful. They gesticulated; they had precise, curt gestures for fucking and failing, for anger, for the end of something, for triumph. They laughed a lot and pointed at each other, slapped their thighs with laughter and wiped away tears with the backs of their hands. Most of them were quite pretty, despite the shapeless overalls, the fuzzy gauze hairnets, despite the heat on the factory floor that made exhausted creatures out of all of us.

At lunch break, you had to say the word *Mahlzeit*. You had to wish everyone a good lunch: *Mahlzeit*, in the lift, the corridors, the canteen, in the queue for food. I didn't feel like saying *Mahlzeit* and at some point they noticed, and they ordered me into the shift manager's office.

The shift manager was sitting behind his desk. He rolled back and forth on his chair and looked me up and down, and what he saw didn't interest him very much. He nodded as if he'd known something anyway and all along, gave a bored yawn.

As he yawned, he said: So we all say *Mahlzeit* at lunchtime here.

I said: I don't know what you're talking about.

He said: You know very well what I'm talking about.

Of course I knew. I wasn't intending to stay at the factory, to spend my life there, and I simply couldn't stand the word *Mahlzeit*.

He said, Listen, love, it's very simple. If you're not capable of saying *Mahlzeit*, you're out on your ear.

It wasn't about the word, it was about the rules and about power. I thought for a moment about the sudden love, about the temperature in his office, the room in which he killed time; we stared at each other.

Then he let me go.

In the evenings I'd often sit on my balcony on the fifth floor. One of the previous tenants had left their flower boxes behind and there were plants growing in the boxes that I'd never seen before. Delicate green stems with white flowers the size of match tips; I never watered them but they were still there. There was artificial lawn on the floor, a folding table and a single chair, and the view was of the dual carriageway and the petrol station.

I liked that view a lot.

The illuminated blue of the petrol station, the cars pulling in, pulling out, the displays of sad plastic-wrapped bouquets, the sacks of barbecue charcoal outside the door. The way people got out of the cars and filled them up, daydreaming as they watched the digital numbers on the petrol pumps rattle round, the way they went inside and flicked through the newspapers, bought beer, chocolate and mints. I imagined all these people were going on a long journey, filling their petrol tanks, on a really long drive, people passing through; ask them for directions and they shrug and say: Oh, I'm not from round here, I don't know my way around. Sorry.

I'd sit on the balcony on the only chair, my feet on the table, smoking cigarettes from the factory, and I'd tap the ash over the edge and drop the butt in a Coke can; I smoked a lot back then. It was very hot that summer and I'd sit outside in my underwear until it got late and dark at last. The lights went on in the flats one by one, the headlamps of the cars on the dual carriageway flared up, the sun was gone, the heat remained. The heat wouldn't abate; it hung between the buildings, static. I got into the habit of going down to the petrol station for an ice cream. I'd put on a sundress and flip-flops, take my keys and some change and walk down, never taking the lift, I'd walk down the stuffy, dirty stairs, and I'd never turn the light on in the stairwell. It was even hotter outside, the asphalt soft from the heat, and all the windows were open, you could hear the TVs, the arguments, the slamming of doors. The cars inched up to the petrol pumps in slow motion, the drivers filling them up like sleepwalkers. The entrance opened automatically and it was bright and cool inside. The radio was always on. I'd slide the ice cream freezer open and

stand in front of the open chest as long as possible, and then I'd take a Moscow ice cream. Only ever a Moscow ice cream, never any other kind, but still I'd pretend every time that I couldn't make my mind up. The woman behind the counter was the same age as I am now. Amazingly enough, she'd be reading a book, and she'd put it aside when she had to serve people, in an extremely reluctant way; that impressed me. It was the same woman night after night and we didn't exchange one word of conversation all summer.

On the evening I wanted to write about, there were two people at the till buying petrol and a whole load of crisps, liquorice and tobacco. I'd thought about waiting by the open ice cream freezer, my arms dunked in its dry cold up to the elbows, but in the end, I slid it closed and joined the queue. The door swished open and an old man came in. He was wearing a plain but good black suit, his hair was snow white, his face as weathered as wood; he looked like he'd come from a state funeral. I saw him coming in out of the corner of my eye and he stood right behind me and proceeded to stare at a spot between my bare shoulder blades. I could feel his eyes on me and shifted forward a step. He waited a moment, then he touched my elbow and I turned around.

64 You're short, he said. Just right for me.

I clearly recall his voice, very quiet, quite high for an old man and slightly gruff. Perhaps he spoke with a slight southern accent. Let me emphasize that what he said didn't sound suggestive. It wasn't obscene. It was just strange, it made no sense. I wasn't short. I'm not short now and I wasn't then, either, I'm five foot seven. Is that short? No, and I told him so.

He raised both hands, his palms turned to me, their skin calloused and clean.

No, not really, of course not. You're not short. You're perfectly normal. But you're short enough for my trick. You've got the right feet, your shoulders are narrow. I need a new assistant. You look like the right woman for the job.

That was what he said.

I said: The right woman for what job?

I didn't mean to ask but I did ask; I didn't mean to have a conversation with him, but before I knew what was happening we were having one.

He said: For my box. The girl sawn in half. An assistant to saw in half. I'm a magician.

(excerpt)

Translated by Katy Derbyshire

Lili Kemény Maďarsko/Hungary

Narodila sa v roku 1993 v Budapešti. V roku 2018 ukončila štúdium filmovej réžie na Univerzite divadelného a filmového umenia. Počas posledných rokov na univerzite spolupracovala s Balázsom Siposom na monumentálnom literárnom preklade románu *Infinite Jest* Davida Fostera Wallacea (Jelenkor, 2019) do maďarčiny. V roku 2020 prerušila svoje doktorandské štúdium zamerané na kolaboratívnu filmovú tvorbu, vrátane praxe Apichatponga Weerasethakula, Lava Diaza, Mariana Llinása a Alberta Serru, na protest proti agresívnej politickej reorganizácii jej domovskej inštitúcie. V roku 2024 jej v nezávislom vydavateľstve vyšiel vysoko oceňovaný román *Nem (Nie)*, za ktorý získala cenu Margó.

Born in 1993 in Budapest. In 2018, she graduated in film directing at the University of Theatre and Film Arts. During her last years at the university, she worked on a monumental literary translation together with Balázs Sipos, translating David Foster Wallace's *Infinite Jest* (Jelenkor, 2019) to Hungarian. In 2020, she interrupted her DLA (on collaborative filmmaking, including the practices of Apichatpong Weerasethakul, Lav Diaz, Mariano Llinás and Albert Serra) to protest against the aggressive political reorganization of her home institution. In 2024, her highly acclaimed novel *Not (Nem)* was published by the independent publisher, for which she received the Margó Prize.

Nie

Ráno čo ráno sme sa so zjazvenými tvármi a strapatí potácali po námestí Pápa. Biela psíčka puli s náhubkom na pysku visela na vôdzke, zdvíhal ju do výšky akoby bola činkou kettlebell. Pôsobilo viac než výstižne, že Mikeš mal sučku. Čaju. Speed nás nútil zahuhňane žmúriť do slnka, museli sme sa rozvaliť do špakmi vystlanej trávy, lebo inak by sme to neustáli, boli sme príliš otápení. On šiel do roboty, ja domov. Obaja sme stále nosili to isté oblečenie. Ten zvyk som od neho prevzala, ešte keď pred rokom prišiel na kostýmovú skúšku do Kenga a my sme ho požiadali, aby si vzal aj nejaké oblečenie, a vtedy povedal, že možno by aj rád niečo vzal, ale má to háčik, vlastní toho presne toľko, čo na ňom vidíme. To bol môj druhý stret s ním, a už vtedy som ho začala opakovať. Dnes som si už celkom osvojila zvyk znova si obliecť zvlčené. Rozosmievanie bral veľmi vážne. Citoval humoristov, komentátorov, moderátorov a vtipné videá. Po celý život som cítila, že mojej tvári niečo chýba, akoby na sebe mala o vrstvu alebo orgán menej. A nech už to bolo čokoľvek, presne to isté chýbalo aj Mikešovej tvári. Po celé týždne a mesiace neprichádzal žiadny nápad, ako o ňom natočiť film. To LSD sa pridlo lisovalo v peňaženke s erbom Manchestra, trvalo celé hodiny, kým udrelo, aby napokon nespôsobilo vizuálnu, ale textovú halucináciu. Stali sme sa väzňami labyrintoidnej vety, ktorá sa za-zahatila, písali ju naše zablúdenia, no napredovať sme mohli len tak, že sme spätne zabudli, odkiaľ pôvodne vyklzla vedľajšia veta, v ktorej sme sa práve ocitli, potom sme sa museli snažiť dohovoriť nejako inak, lenže sa otvárali ďalšie vetvy, občas sme zaspali, alebo zaspal len jeden z nás a do vety si niečo prisníval, zatiaľ čo ten druhý udržiaval front na javisku, kričali sme, hovorili sme zo sna, potom sme svoj sen prerozprávali, ale ten sen bol už vo svojej podstate text, a nedal sa zopakovať svojím vlastným textom, dalo sa ho iba opísať, lenže medzitým sme narážali na slepé ulice a odbočky, naháňali sme sa skrz javiská, kde sme museli zasahovať do scén a ja som musela režírovať D., ktorý tam navyše ani nebol, ale o mne si všetci mysleli, že som herečka, hoci som inštruovala, no samotná scéna bola o inštruovaní, preto som ju absolútne nemohla zrežírovať ale upokojovalo ma, že o chvíľu príde Mikeš, a on to potom v mojom mene urobí. Na ceste domov som dostala bad trip. Doprava na bulvári krákala a hučala. Inokedy pomerne upravených obyvateľov štvrti Újlipót vystriedali spotvorené indivíduá. Šeredne sa ťahali v lepkavom prachu. V jarku lemujúcom obrubník sa kotili smeti. Šla som k mame a celé popoludnie som preležala v starej vani. Začala som znova čítať Prousta.

Počas noci, keď som spala doma, ma Mikeš bombardoval opitými sms-kami, aby

som poslala aspoň prázdnu správu: *Prázdnu! Len nech to cítim!* Po predstaveniach som za ním chodila do divadla, mohli sme byť spolu od polnoci až kým sme nezaspali. Počas večernej, rannej rutiny. V Mekáci. Keď venčil psa. Rátal si pohyby počas umývania zubov. V sprche počúval futbalové prestupové správy. Veľa som ho vyčkávala. Nikdy som ho nesúrila, len by ho to provokovalo. Snažila som sa sama sebe vysvetliť, že za jeho ležérnym tempom nie je to, že by ho nezaujímalo, koľko so mnou trávi času, ale aj keď obyčajne vybavuje, čo treba, a ja medzitým sedím nablízku, preňho znamená spoločný čas. Pre neho je spolu to, že sme na jednom mieste a má pravdu. To malomeštiak vo mne vtedy kontroluje hodinky, malomeštiak chce stále ísť hlbšie a hlbšie a emocionálne žmýkať toho druhého. Počas väčšiny činností, ktoré vykonáva, nechce hovoriť, skôr využíva kadejaké lazzi, aby ich spestroval. A potom, keď je konečne tu, hovorí samé dobré veci. Je lakonický, originálny a dokáže sa na mňa intenzívne sústrediť. Keď sme v spoločnosti, v hlavách si navzájom premietame gnómické komentáre toho druhého. Sme prepojení prísnosťou; ako jedno telo sa strasieme, keď niekto povie cieľová skupina, konzument, príbeh, profi, ľúbivé, dobre urobené, srdcová záležitosť, prehlbovanie charakterov, trauma, zaujíma ma, vzrušujúce, divák. Šťavnaté chyby nás hecujú, spájajú nám pohľady – aj ty si to počul – *Áno, áno, nie* – hovorí razantne a dôrazne, keď sa z niekoho so zahanbujúcim sebavedomím vylieva agresívne klišé. Stávalo sa, že ma v opitých smskách vydieral, až kým som ho niekde v meste nepozbierala aj počas večera, keď som s ním neplánovala byť. Kým som vypátrala, kde je, bol taký opitý, že nevedel prehovoriť, len ručal a jediné, čo som z neho dokázala vydolovať bolo, že sa hanbí. *Kemény!* *Na teba myslím stále.* *Všetko ostatné, to je len tak, jáj!* Šla som s ním do fitka. Vytlačil stodvadsať kíľ v ľahu, kým ja som to skúšala s feminínnou mašinou. V sexe bol iná akosť. Jednoducho prebral moju váhu. Držal samého seba a aj mňa; dokázala som urobiť všetko, čo mi napadlo. Pred ním som nepoznala mužské telo, ktoré sa neohýba, nie je rozplantané, nemá bedrové kosti, ktoré sa do mňa ponárajú, nechveje sa, nemá náhodne rozhodené končatiny. Tvorí celok, ako vysoká zver. Popoludní ho prepadla jedna z jeho klasických nočných môt: vo vlastnej posteli sa zobudil paralyzovaný a dokonale realistické oškľbané kura v ľudskej veľkosti mu zaštestotalo do tváre, že sa má pripraviť, lebo takí ako on to dlho neutiahnu. Takí ako on znamenalo drogovú závislosť. Na Mini jeho matky sme sa zvykli odvieť na ostrov Hajógyári, kde ma učil šoférovať. Za dvestotisíc sme si vyhládli jeden žltý tragač, takmer sme mali spoločné auto. Nikdy si neumýval vlasy, len si hlavu uterákom poprášeným detským púdom vydrhol do dredata. Schválne trénoval len hornú časť tela, svoje krivé nohy chcel udržiavať čo najtenšie, pretože ho ešte z detstva držala mánia Johnny Bravo. Vo mne vďaka týmto veciam priadlo

hrejivé šťastie, je pre mňa pridobry, neexistuje, že je môj, nemôže to byť pravda. Zase si dal niečo vytetovať. Hlbokými symbolmi sa nechávajú zdobiť len trtkovia, naopak demonštrovať, že tvoja koža je ti ľahostajnejšia ako zadarmo rozdávaný zošit, to už hej. Nechal si na rameno vyšit' hrst' roztrasených hrušiek a celý nadšený citoval maminu prvú reakciu. – Mikuko, to už je hotové? – Nechal by si vytetovať hocijaký čarbanec, ak by bol dostatočne nezmyselný. *Po dvoch dňoch si to už nebudeš všímať, Kemény.* A ja som sa opäť, presne ako pri pohovore, cítila prikovaná k zemi jeho svetovovou kúľovosťou, a zároveň nepriznateľne ponížená.

(úryvok)

Preložila Timea Beck

1 Father, though he is primarily a poet, has published two novels. The first one, *The Art of the Enemy*, came out in 1989 to greet the regime change and the beginning of his own adult life. The second one, *Dear Unknown*, is a Bildungsroman of massive scope published in 2009, marking the end of his youth. The heroine's name is Emma Olbach. In *The Art of the Enemy*, the narrator's named Emi.

Not

I was conceived in Prague, where my parents lived off my mother's scholarship. She abandoned a Phd in Literature and, soon after, a promising TV career to capture the poet she had set her sights on, a paragon of the sentimental tradition, by bearing him a spectacular girl child. Crowds supposedly parted before them, they were that sort of couple. My mother's victory over mediocrity may have been no ancillary detail in the story of my birth, but her actual motivation. The first thing that catches the eye in photographs of my father is his sleepiness. My mother looks older than her age in all her pictures, and somewhat dishevelled. When she first spotted my father at a poetry reading, a voice supposedly spoke next to her ear, even though back then my father wasn't yet a regal beauty. He was sitting up on stage. The supposed voice said, not figuratively but verbatim: "He's the one."

For a while they wanted to abort me, but they had already given me my name. They named me after Lili Marleen at a time when nobody but old ladies were called that, not expecting the imminent resurgence of the name. My father considers this almost-abortion the greatest sin of his life, it's all over his writings. After giving birth, my mother attained a Madonna's bearing, the most characteristic pictures of her were taken in the orchard, underneath a peach tree that has long since rotted away. From the very beginning they were connected by a sacrificial ritual: my mother cast the typewritten manuscript of her novel – a historical tableau from the perspective of Louis II's silver belt buckle – into the Danube, right in front of the poet she meant to seduce. She surrendered it to the greater talent. My father's defences were breached. The Danube swallowed my mother's novel like the brook, rushing with the blood of the Mohács battlefield, swallowed the warrior king in question. It's a pity she threw the real thing off the bridge: she could have done just as well with any old sheaf of papers. The somnolent prince's famous conscience is in fact a feeble contraption, his reflexes were never quite there. My sister was an accident, an amplification, and since the ultrasound had mistaken her for a boy, she was named in a hurry. Instead of her real name, she got Zsófia. My mother had her earliest education in a land of quivering sunlight, my father in damp and gravel. She drives a car, he's a big walker. Her reflex is to sacrifice her queen to ensure the prompt success of her offensive, my father justifies himself with his cumbersome conscience even though the elegant carelessness of others absolutely dazzles him. Later my sister's true name was bestowed on the dovelike heroine of *Dear Unknown*.¹ My mother dies the death of a kamikaze over and over for her goals, my father only grasps the situation once he's irrevocably obliged.

In the earliest times: breadrolls, morning news, sliced baloney. Father's ceremonial contact lensing, shaving. Dongo's shit remained on the concrete, nobody bothered with plastic bags yet, Nesquik cocoa hadn't been banished – in the mid-nineties, certain enlightened norms have not yet solidified even in my mother's mind. She still drank her morning coffee with sugar and a litre of milk. *If the whole world were a blackbird.* We were broke. My mother's offenses in the field of my sex education (in loose chronological order): when you're buffing, what do you feel? that I need to pee; in the apple-picking camp we went skinny-dipping with the boys, they were literally *keening* with lust; girls were *gagging* for István, they were after him like dogs in heat; it's a pity your nipples have such large areolas, only very randy boys like that; giving me a bestseller about seduction which contained, among others, the following tactic: to dip a finger into one's vagina, then apply the fragrant moisture behind one's ears, as this natural perfume holds an evolutionary attraction for men. Of all my greatly valued attributes, I was reminded most often of my unearthly beauty. They bought Raffaello's putti on a poster, because one morning I accidentally rested my elbows on the edge of their bed in the bigger putto's dreamy attitude.

70 The one defining emotion of my early childhood is jealous gluttony. We had two kindergarten teachers, the pretty-and-kind one that all the girls were in love with, and the ugly-and-strict one. Of course I preferred the latter, but during naptime when pretty-and-kind prepared for arts and crafts cutting shapes from cardboard, the gentle prapping of her scissors felt unspeakably good. At night, blood-soaked horrors in the dark. Some perverted murderer crouching behind the curtain or the rotary phone's table in Nemti, he has killed before, now he's after me – the worst part is that he himself seems terrified. Pale spectral figures with long, clammy limbs. Blue-red-orange mirages from staring into the dark, and the associated religious yearning. In the first phase of our lives, my mother, I imagine, communicated with us in all conceivable ways, my father mostly through serial games of make-believe. The closeness of the sisterly bond was guaranteed by the first person plural, never by affection. We only touched one another when we pinched, hit, clawed. On the road, we were magic horsies, otherwise the mouse-servants of Sir Cat, lady doctors in the bathtub, we scampered away from Father as chickens when, although with a regretful grimace, he extended his long, red snout. On the tube, he always made the solemn declaration that we are *now underneath the Danube*. I hardly remember our mother. Her knee makes the penetrating clacks of greenwood thrown on the fire as she walks. On the same knee, a scar shaped like a leech. The pair of ochre false teeth, replacing those two which were kicked out in the swimming pool, are most visible during her temper

tantrums, when she catches her upper lip with four of her lower teeth, like a funny bulldog. Instead of so, she drawls, saaw. Oh, le crap, she swears. – A fruitful endeavour? – she asks when we call her to wash our butts in the bathtub. She reads maniacally; the wall greys, yellows, peels wherever her hair touches it. At bedtime, Father reads aloud, our mother sings folk songs. *Do not mourn the beads in your hair, do not mourn the beads in your hair, I will braid new ones in your hair.* Has no special attributes, apart from the creases running down from the sides of her nose to her chin, but if one adds those lines, the drawing represents an old woman, and if one doesn't, nothing indicates our mother. I filed away as my first memory that I am taken over to my grandmother, who doesn't recognise me. Either it's a real memory, and then it may be an imprint of grasping, overnight, the sentence "Who is it then?", but only its meaning, not the illocutive act, the baby talk – it's like I got told "What are you doing here?" – or it's simply a false memory. I was still an infant, if it's real. What's certain: the sense of trespassing and the panicked, slimy onrush of shame over a farcical misunderstanding is my first injury. I did something really stupid, our mother welcomed us wringing her hands in the doorway, when Father brought us home from nursery school. True to form, she both exaggerated and bagatellised the situation. – Jesus, what. – I sold the apartment...! – She swapped V.2 for V.1, meaning we moved one door away. Once she asked me if after waking up in the morning I continued to dream my good dreams. I should appreciate this capacity, she cautioned me, because with time one loses it.

(excerpt from the novel *Not*)

Translated by Ilona Kappanyos

72 Juraj Koudela (1977) vyštudoval slovenský jazyk a literatúru v kombinácii s poľským jazykom a literatúrou. Prešiel viacerými zamestnaniami v korporáciách na Slovensku a v Poľsku. Svoje spojenie s poľskou literatúrou korunoval propagáciou poľskej reportážnej školy na Slovensku, keď v roku 2014 založil spolu s Filipom Ostrowským vydavateľstvo Absynt, pre ktoré preložil z poľštiny niekoľko kníh (Paweł Smoleński: *Oči zasypané pieskom*, 2015; Wojciech Jagielski: *Noční pútnici*, 2016; Witold Szablowski: *Vrah z mesta marhúľ*, 2017; Wojciech Jagielski: *Všetky Larine vojny*, 2019 a *Na východ od západu*, 2021). V literatúre je preňho dôležitý autorský jazyk a hra s formou. *Kult rysa ostrovida* je jeho spisovateľský debut, ilustrovaný výtvarníkom Tomášom Klepochom.

Juraj Koudela (born 1977) studied Slovak language and literature in combination with Polish language and literature. He worked in various corporate jobs in Slovakia and Poland. He brought his passion for Polish literature to fruition by helping introduce Polish literary reportage to Slovak readers, co-founding the publishing house Absynt with Filip Ostrowski in 2014. For Absynt, he translated several books from Polish (Paweł Smoleński: *Eyes Covered with Sand*, 2015; Wojciech Jagielski: *Night Wanderers*, 2016; Witold Szablowski: *The Assassin from the Apricot City*, 2017; Wojciech Jagielski: *All Lara's Wars*, 2019 and *East of the West*, 2021). In literature, he values authorial style and play with form. *The Cult of the Lynx* is his literary debut, illustrated by artist Tomáš Klepoch.

Kult rysa ostrovida

A víta ma s úsmevom vo svojej kancelárii na najvyššom poschodí sklenenej budovy, víta ma vystretou dlaňou, to je dôležité gesto, víta ma talianskym objatím, potľapkaním po ramene a chytí ma okolo pliec, už si ma vedie. Ešte neubehla ani minúta nášho stretnutia a už ma má pod kontrolou, už ma berie pod seba ako pes suku, vedie si ma, už ma vmanévroval do hierarchickej štruktúry, ja sa trochu mykám, necítim sa pohodlne v úlohe podriadeného, snažím sa spomenúť si na mantry, na modlitby, snažím sa vyslobodiť spod nadvlády, a tak si v duchu opakujem: Už len ja, už len ja, už len ja! A ostrím zbrane. Vedie ma k oknu s výhľadom na prístav, akoby mi chcel ukázať svoje kráľovstvo, teda Organizáciu, kam až siaha, tam niekde za obzor, a polovica tohto kráľovstva, teda Organizácie, by mala pripadnúť mne, presnejšie, jeho dcére, mojej kalibrovannej pani manželke, lebo som premohol draka, premohol som všetky zvery a rozosmial smutnú princeznú, ovládol som jej emócie, prevzal som kontrolu nad marionetou, rovnako ako on teraz preberá kontrolu nado mnou.

Plánuje moju kariéru, moje úspechy, moju úlohu v spoločnosti, teda v Organizácii, pripravuje ma, akoby mi chcel vysvetliť, na čo sa používa príbor, nielen vidlička, lyžica a nôž, ale aj všetky tie menšie vidličky na predjedlá, malé lyžičky na dezerty, kliešte na slimáky, nože na ryby a tak ďalej. Nemaj obavy, všetko je zabezpečené, všetky kurzy na dosah a hlavne, najhlavnejšie je zdravie. Zabezpečená je zdravotná starostlivosť na najlepšíh súkromných klinikách, zuby, srdce, pľúca, pečeň, obličky, to všetko pod dohľadom dobre platených špecialistov, ktorí majú na teba vždy čas a zdvihnú telefón o ktorejkoľvek hodine. A naše telefónne zoznamy nemajú konca. Naše? Presnejšie, telefónne zoznamy šarmantných asistentiek môjho Svokra. Jedna ako druhá, všetky spĺňajú estetický kánon mojej ušľachtilej pani Svokry, vznešenej dámy. Všetky asistentky sa jej nápadne podobajú. Uhladené tmavovlásky v priliehavých kostýmoch, ovládajú svetové jazyky, sú neúnavné, kedykoľvek k dispozícii plniť rozmarné rozkazy, telefonovať, vybavovať, rezervovať a všetky prešli dôvernými psychotestami môjho starca. Sú nositeľkami vhodných predispozícií a všetky majú požadované patológie. Nemajú schopnosť vyhodnocovať, priradovať dôležitosť úlohám a chýba im schopnosť rozlišovať stupne na rebríčku morálnych hodnôt. Plnia priania a želania, vypovedané či nie, tu je vítaná schopnosť predvídať, spoznať rituály svojho pána, postupnosť jednotlivých denných procesov. Vedú diár aktivít, aby sa na nič nezabudlo, zoznamy nákupov, koníčkov, spoločenských udalostí, koncertov, vernisáží aj rodinných záhradných slávností, aká bude napríklad najbližšiu nedeľu. Takže ich telefónne zoznamy sú zaplnené číslami na krajčirov, kuchárov, kateringové firmy, čistiarne, reštaurácie a majú k dispozícii armádu

pomáhačov, šoférov, nákupcov, umývačov a to všetko v ktorejkoľvek sekunde.

Vedie ma teda k oknu s výhľadom na prístav. „Pozri, zaťko, nie je to fascinujúce? Tá energia, ktorá sála z ľudskej aktivity, neutíchajúca kreativita architektov aj architektiek s ohnivými vlasmi, hluk činnosti pracovitej civilizácie.“ A pozeráme cez tie sklenené steny, ako sa mravenisko hmýri, ako niekto stále niekam prechádza, pozeráme na poddaných, akí sú šťastní, majú prácu a zodpovedajúci honorár na prežitie v týchto ťažkých časoch. Neprepúšťa sa, impérium rastie do šírky aj do dĺžky, niet tu hraníc. A Svokor spustí svoj príhovor o hodnotách, o práci, aký je pracovitý a akí sú pracovití jeho poddaní, aké je potrebné vážiť si každého pracovníka, ktorý v tom súkolí pridá ruku k dielu, každého mravca, čo nesie na svojich bedrách steblo trávy alebo ihličie do mraveniska, všetci sú dôležití. Aký prepotrebný je poriadok, „Ordnung, ako hovoria Nemci...“, aká dôležitá je Organizácia, hierarchia a procesy, poriadok v procesoch, práve prebieha audit skvelých odborníkov na procesy z firmy Business Expander. Aké dôležité je, aby každý jeden poddaný v Organizácii chápal svoju úlohu a bol si vedomý, kam smerujeme, kde je náš vytýčený cieľ, akú stratégiu sme si zvolili na najbližšiu päťročnicu. Predstavuje mi svoju ideológiu, v mene otca i syna, v mene Boha milostivého a dobrotivého, sme predurčení na veľké veci, ale ako vraví stará múdrosť, z kvapky oceán, z centu milión, musíš pamätať na svojich ľudí, na mravce, aha, pozri, ako pracujú, maj na pamäti každého jedného člena Organizácie, oni tvoria náš úspech, váž si ich prácu!

V jednom okamihu akoby sa zamyslel, akoby stratil niť, akoby dojal sám seba, pozerá cez sklenú stenu na prístav, akoby ho niečo znepokojilo, pozerá aj nepozerá na prístav, nepozerá cez sklenú stenu, pozerá sa na ňu, pozerá na sklo a ja vidím, že niečo nie je v poriadku. Predstavím si, ako jeho šošovky, mimochodom, v opatere najlepších očných lekárov v šírrom okolí, talentovaných Indov z dovozu, dobre platených špecialistov na dôkladné vyšetrenie šošoviek a na ich zdravú dlhoročnú elasticitu, bleskurýchle zaostrujú na rôzne body, na prístav, na mravce, na rieku, na horizont krajiny i horizont udalostí a teraz zaostrili na sklo a niečo zaregistrovali. Svokor sa otočí, urobí niekoľko krokov k stolu, akoby sa chcel vrátiť k svojmu milostivému a dobrotivému Bohu, akoby chcel rýchlo zmeniť polohou svojich myšlienok, ktoré spolu s nami letia v rozpínavom vesmíre od prapočiatku veľkého tresku. Chvíľu len stojí, potom šošovky zaostrí na stôl, všimne si nepatrnú omrvinku na jeho doske, prstom ju zmietne, ešte chvíľu postojí a vráti sa späť na identické miesto pred sklenenou stenou a ďalej ostrí tými svojimi výkonnými šošovkami na sklo. A jeho pochybnosti sa potvrdia. Je tam špinavá bodka. Viditeľná voľným okom, zreteľná špinavá bodka na vonkajšej strane skla. Ešte sa pre istotu pokúsi tým istým prstom, tým istým pestovaným nechťom zniesť zo sveta špinu

na skle, dvakrát sa dotkne toho istého konkrétneho miesta a jeho podozrenie sa definitívne potvrdí. Špina je na vonkajšej strane sklenej tabule.

Asistentky začnú horúčkovo pobežovať, telefonujú, niečo vysvetľujú, v hlase majú naliehavosť, nie, nepočká to, situácia je akútna! Horolezci už opúšťajú svoje stanovište, centrálu záchranej horskej služby, akoby bol vyhlásený poplach prvého stupňa na štítoch veľhôr, prinajmenšom víchrica a ohrozenie života expedície, ohrozenie výstupu prvého hendikepovaného slona na Mount Everest. Už štartujú svoje plne vybavené Land Rovers, berú laná, skoby, prilby, čakany – čakany teraz asi netreba –, ide sa na výškovú budovu umývať okná. Takže laná, skoby, prilby a čistiace prostriedky, handry a čo ja viem, čo ešte. Porušujú pravidlá cestnej premávky, ženú sa nepovolenou rýchlosťou, aby čo najskôr vyčistili, umyli vonkajší sklenený plášť výškovej budovy v prístave. Ale toho už svedkami nebudeme, my máme iné povinnosti. Svokor ma vezme okolo pliec a hovorí: „Pod, zajeme si.“ A vyvedie ma von z kancelárie, z budovy, z prístavu. Vezie nás Mirek, jeho šofér s citom pre plynulú jazdu mestom, vezie nás do reštaurácie na nábreží, vezie nás preč od špiny, vezie nás do uhladenej miestnosti s bielymi obrusmi a celou škálou vidličiek, lyžičiek a nožov, budeme jesť predjedlá, polievky, morské plody, dezerty, budeme piť kávy aj koňaky a hlavne budeme ďaleko od špiny, ktorá medzičasom zmizne pod handričkou odvážneho horolezca na lane. Svokrovi cez prísnu tvár presvitá dobrá nálada, rodinný úsmev, sloboda pohybu, ako keď sa tenista z prvej desiatky ATP prechádza po kurte. Presne takým pevným pohybom vystupuje môj Svokor z auta a prechádza po parkovisku, akoby dribloval tenisovou lopatkou a pripravoval sa na servis pri matchballe, akoby mal podávať na víťazný bod v jednoznačnom zápase, keď je už všetko jasné, zrejmé, keď je už súper na lopatkách a zmieril sa s ponížením prehry. Tak vchádza dnu môj Svokor s presvitajúcim úsmevom, hlavný čašník ho víta miernym úklonom a vedie ho, vedie nás, veď aj ja kráčam v závese, teda vedie nás, aj keď hlavne vedie môjho Svokra, k okrúhlemu stolu s výhľadom na nábrežie, so šírým výhľadom na horizont mesta cez sklenenú stenu reštaurácie. Svokor chvíľu zastane pred výhľadom, šošovky pracujú, dokonca mám pocit, akoby som počul ich tiché ostrenie, zoomovanie, a pátravý pohľad po skle, či nezachytí nejakú nepatrnú smietku. Všetko sa zdá byť v poriadku a my už sedíme oproti sebe, jemu presvitá vrúcny rodinný úsmev a mne v tvári presvitá akurát tak poddajnosť, akoby som klačal pred spovednicou a čakal na trest, na rozhrešenie.

(úryvok z románu *Kult ryša ostrovida*, Tatran, 2024)

Robert Król Poľsko/Poland

76 Robert Król (nar. 1981 v Jasle) vyštudoval poľskú filológiu a *public relations* na Jagelovskej univerzite. Je autorom deviatich básnických zbierok. Získal štipendiá od mesta Jasło, mesta Krakov, Národného centra kultúry v rámci programu Mladé Poľsko a od Ministerstva kultúry a národného dedičstva. Bol nominovaný na Cenu Wisławy Szymborskej a získal Cenu Krakova – Mesta literatúry UNESCO. Je tiež účastníkom Vyšehradskej literárnej rezidencie. Žije v Krakove.

Robert Król (born 1981 in Jasło) graduated in Polish philology and public relations from Jagiello nian University. Author of books: *Snow Species* (Ha!art collection, 2003), *Lida* (Tyska Poetic Winter Library, 2004), *Habitat* (Ha!art Corporation, 2005), *Handy Memory* (Ha!art Corporation 2009), *Fourteens* (Wielkopolska Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury 2010), *On Entering the Fire* (WBPICAK, 2014), *Polka* (Ówże Microfiction, 2018), *Dixieland* (Ówże, 2021), *Life is worth much more* (Ówże, 2025). Recipient of scholarships from the City of Jasło (2006, 2018), the City of Cracow (2009, 2021), the National Center for Culture in the Young Poland Program (2016) and the Ministry of Culture and National Heritage (2022). In 2019 nominated for the Wisława Szymborska Award for his poem Polka. Winner of the Krakow City of Literature UNESCO Prize (2024). Participant of the Visegrad Literary Residency Program in Bratislava (2025). He has published in, among others: Odra, Rita Baum, Fragile, Kartki, Nowa Okolica Poetów, Topos, Ha!art, Gazeta Wyborcza and Wizje Lives in Cracow.

Svätá choroba

Nereagujem na chlad. Hlad mi našepkáva, čo dať do hrnca. O chvíľu postavím zeleninu: zeler, mrkvu, petržlen, pór. A striebrišto-bielu rybu, ktorú nájdem v mrazničke, zabalenú v papieri, prikrytú ľadom. Hoci sa snažím, nespomeniem si, ako sa tam dostala.

Zjem máličko, skôr sa len zahľadím na to, čo sa mi podarí nabrať na tanier. Po tom všetkom vypnem rádio. Na pohovku si ľahnem ospalý a nesmierne spokojný s knihou, ktorú som zo strachu z nemožného doteraz nedočítal.

Na okraj si poznačím: poruchy zraku,

Byť

Byť sovou, schovávať sa v hustých lesíkoch na okraji mesta, zatiaľ čo redším sa vyhýbať. Nehádať sa, byť tichá a utiahnutá. Viest' usadlý spôsob života, hniezdiť v bütľavinách, lietavať nízko a mať pod kontrolou celé okolie. Občas pustiť mláďatá spod ochrany na neďaleké konáre. Utržené rany namočiť v kaluži a sušiť celé hodiny v žiare slnka, zabaliť do prachu.

Byť dieťaťom, milovať ihriská, okupovať pieskoviská, privlastňovať si šmýkačky, zakladať bandy, ktoré vyrážajú plieniť okolité sady. Ochutnať ovocie? Jedine rovno z krika. Mať ho? Len to ukradnuté: ríbezle, maliny a egreše. Hrdo kráčať s trpkou chuťou pod jazykom. Večer plávať z lavičky do trávy. Merať vzdialenosť drobnými krôčikmi, vyhrávať – čo i len o pol, o štvrt' kroka.

Preložil Mário Kysel'

Nevedomosť

A nevedel som, že možno dávať mená
kvetom, čo stoja na kuchynskom
parapete, tak ako sa dávajú mená milovaným
zvieratám, psom, mačkám, kanárikom,
dokonca tým, čo už dávno nežijú.

A nevedel som, že možno piť vodu
z prameňa, naberajúc ju do dlaní zložených
do tvaru misky ako listy banánovníka
alebo figovníka pod chutné chana masala,
chole masala, husté a sýte.

A nevedel som, že možno každý deň
pristupovať k oknu, aby som sa presvedčil, či je
tam stále domovina a v nej široká ulica,
brest, ktorý rastie vedľa topoľa, či sa tam šíri vôňa
z pekárne a dáva do pohybu slinné žľazy.

78

Pred svitaním

Vstať bez ľútosti pred svitaním, potešený
chladom vydať sa na bicykli bez
prehadzovačky na neďaleký trh a kúpiť kaleráb
a viazaničku reďkoviek, po návrate ich
dôkladne umyť pri studni v Riale (medzi
Morenom a Paradou), odrezať vňať, každú
prekrojiť, posoliť a opatrne vsúvať do úst, klásť
postupne na jazyk ako tabletky,

počkať, kým začne soľ pôsobiť, a vzápätí
prehrýzať a pomaly zapíjať studeným
Albariňom alebo Rias Baixas, ktoré deň
predtým priniesol German, trocha zamyslený
a trocha rozcitlivený, keď sa pýtal, či si určite
budem pamätať na pimientos de Padrón, pulpo
a na zemiaky, na ktoré som zabudol vďaka
soleným reďkovkám.

Tekvica

Cestou na Tehelné pole sme sa rozhodli
kúpiť si tekvicu v Tržnici, ale nie v tej starej pri
námestí, ale tej, čo vráza ako klin
do Krížnej a Šancovej. Vychýrené miesto,
ľudia, čo na seba volajú zo stánkov, akoby boli stratení,
ale spokojní sami so sebou, sýti.

Tekvicu na polievku sme nezohnali, v hale bolo cítiť seno,
drevný dym a pečené jablká.

Napokon, čo tam po aróme, keď ide
o život a nepopierateľné dôkazy v prospech života, v ktorých
drieme premenlivá sila naplňovania
žalúdkov, lebo sú rebrom alebo veľkým volským
srdcom, a vieš čím ich posypať, akú hrúbku
by mali mať plátky.

Preložil Karol Chmel

79

Silvia Majerská Francúzsko/France

Silvia Majerská sa narodila v r. 1984 na Myjave, vyrastala v Trnave. Študovala francúzsku literatúru a jazykovedu na Univerzite v Orléans a na Sorbonne. V roku 2013 obhájila doktorandskú prácu pod spoločným vedením na Université Paris-Sorbonne a Univerzite Komenského v Bratislave. Jej výskum sa zameriava na štylistiku a semiotiku obrazného jazyka. Vyučuje francúzštinu pre cudzincov v Paríži. Prispieva do časopisov vo Francúzsku (À Verse, La Traductière, Place de la Sorbonne, Francopolis, Po&sie) a na Slovensku (Tvorba, Ostium, Vlna). Prekladá súčasnú slovenskú poéziu do francúzštiny: *Un fragment de forêt (chevaleresque)* od Ivana Štrpka (éditions Le Castor Astral, 2019) *Immunité* od Márie Ferenčuhovej (éditions La Traductière, 2019) *Tendre navette spatiale – Nouvelle poésie slovaque*. Antológia Kataríny Kucbelovej a Petra Šuleja (La Rumeur libre, 2024). Je členkou kolektívu umelcov Le Lieu improbable, s ktorým spoluzaložila vydavateľstvo Le Feu humain. Jej prvá básnická zbierka *Matin sur le soleil* vyšla v roku 2020 vo vydavateľstve Le Cadran ligné a druhá zbierka *Blancs-seings* na jeseň 2024 vo vydavateľstve Gallimard.

Born in 1984 in Slovakia, Silvia Majerska grew up in Trnava. She studied french literature and linguistics at Université d'Orléans and Sorbonne University. In 2013, she defended a Phd thesis at both Sorbonne University and Comenius University of Bratislava. Her research focuses on the stylistics and semiotics of figurative language. She teaches French as a foreign language in Paris. She contributes to revues in France (À Verse, La Traductière, Place de la Sorbonne, Francopolis, Po&sie) and Slovakia (Tvorba, Ostium, Vlna). She translates contemporary Slovak poetry into French: *Un fragment de forêt (chevaleresque)* by Ivan Štrpka (éditions Le Castor Astral, 2019) *Immunité* by Mária Ferenčuhová (éditions La Traductière, 2019) *Tendre navette spatiale – Nouvelle poésie slovaque. Anthology* by Katarína Kucbelová and Peter Šulej (éditions La Rumeur libre, 2024). She is a member of an artists' collective called Le Lieu improbable, with whom she co-founded a non-profit publishing house Le Feu humain. Her first collection of poetry, *Matin sur le soleil*, was published in 2020 by Le Cadran ligné, and her second, *Blancs-seings*, was published in autumn 2024 by Gallimard.

*Castanea

Vo filologických alebo jazykovedných prácach hviezdička umiestnená pred slovom označuje, že ide o nedoložený, hypotetický alebo neexistujúci tvar.

Le Bon Usage

i
je tu dusno, ale nevadí, to okno neotvorím, konáre sú čoraz bližšie, listy už-už vstúpia dovnútra.

strom – dotieravejší než výhľad z bytu oproti!

ii
podobá sa ma maliara, ktorý opravuje fasádu na vedľajšom dome. naťahuje sa, akoby chcel oblohu natrieť na zeleno.

farba sa nechytá - jeho vytrvalosť ma však dojíma.

iii
celú noc odoláva vetru. odvracia ho, hlce jeho rýchlosť a silu. zvíťazí, ztuhne.

drevo je hrdinský spev.

iv
sotva vidno, ako sa mu hýbu listy. sotva počuť ich šum – oveľa tichší než šum mora. priložte si k uchu mušľu, a budete počuť kvílenie vín. taká je už raz mušľa – miniatúrna chodba pezinku. gaštan, ten však opäť len skladá sľub mlčania – ktovie komu ho skladá.

v
malá múčna guľka v čokoládovohnej poleve.
vybuchne pri kontakte s zemou. zapustí koreň,
vystrelí silnú ranu do neba.
koruna rysuje fázy výbuchu.

vi
pozorujem tichú krajinu po útoku dynamitom.
tie najlepšie patenty príroda ukrýva pod hladkým
povrchom svojich plodov.
nobelizovateľná príroda.

*Pinus

Plameň lampy stúpa v studených tieňoch,
ktoré sa mihajú uprostred noci. A žiara sa predlžuje
a rastie ako strom.
Pierre Reverdy

Na pamiatku mojej mamy

i
tol'ko vecí upadlo do zabudnutia,

len vrcholy stromov trvajú na tom,
aby dráha zanechala stopu.

ii
výška nemôže byť priamočiara,

pretože ak nič nezaniká,
mnohé sa musí zmeniť.

iii
strom nevie, ktorá spomienka prenechala miesto snu,
ktorý list ihlici.

iv
ihlica mlčí – to len uniká pamäti stromu,
hrubne ako keby zabúdanie zrazu nadobudlo tvar.

v
nie bdelosť, nie deň – ale spánok a noc vedú strom,
mažú stopy, žilky na listoch.

vi
sen však predsa ide priamo k cieľu –

– jeden krok smerom k minulosti, jeden krok smerom
k vysokohorskej krajine.

vii
ihlica prikladá detstvo na pohorie s obratnosťou,

rub a líc spája lepšie ako list.

viii

stúpať *ad infinitum*,

ostať v stoji po smrti, žiarieť *post-mortem* ako hviezda.

metafora stranou:

plameňom drevo stane sa.

(Blancs-seings, 2024)

Preložila autorka

*Castanea

Dans les ouvrages philologiques ou linguistiques,
l'astérisque placé devant un mot indique qu'il s'agit
d'une forme non attestée, soit hypothétique, soit inexistante.

Le Bon Usage

i

on étouffe mais tant pis, je ne l'ouvrirai pas cette fenêtre, les branches sont de plus en plus proches, les feuilles s'empressent de pénétrer à l'intérieur.

un arbre – bien plus indiscret qu'un vis-à-vis !

ii

il ressemble à l'artisan peintre qui ravale la façade de l'immeuble voisin. s'étire comme s'il voulait peindre le ciel en vert.

la couleur ne prend pas – mais sa persévérance finit par m'attendrir.

iii

il résiste au vent tout au long de la nuit. le repousse, engloutit sa vitesse et sa force. triomphe, s'affermit.

le bois est une chanson de geste.

iv

c'est à peine si on voit remuer ses feuilles. à peine si on les entend bruire – d'un bruissement bien plus calme que celui de la mer. mettez une coquille à votre oreille, et vous y entendrez gémir les vagues. ainsi est la coquille – couloir de sainte-anne en miniature.

la châtaigne, elle, renouvelle son vœu de silence, on ne sait à qui fait.

v

petite boule farineuse recouverte d'un glaçage couleur chocolat. explose au contact de la terre. plante la racine, puis tire un puissant coup de feu vers le ciel.

l'arbre dessinera les différentes étapes de l'assaut.

vi

j'observe le calme paysage dynamité.

ses brevets les plus réussis, la nature les dépose sous la cuirasse polie d'un fruit sec.

nobélisable nature.

(Blancs-seings, 2024)

86

*Pinus

La flamme de la lampe monte entre les ombres froides
qui bougent dans la nuit. Et la lueur s'allonge
et pousse comme un arbre.

Pierre Reverdy

À la mémoire de ma mère

i

tant de choses tombées dans l'oubli,

seuls les sommets des arbres tiennent à ce que le trajet laisse trace.

ii

rarement hauteur sera ligne droite,

car si rien ne se perd, certaines choses se transforment.

iii

l'arbre ignore quel souvenir cédera la place à quel rêve,

quelle feuille à quelle aiguille.

iv

l'aiguille ne répond pas – elle se dérobe seulement à la mémoire de l'arbre,

s'épaissit comme l'oubli qui soudainement prend forme.

v

non l'éveil, non le jour – mais le sommeil et la nuit guident l'arbre,

brouillant les pistes, les nervures de la feuille.

vi

et pourtant le rêve va droit au but –

– un pas vers le passé, un pas vers le paysage alpin.

vii

l'aiguille applique l'enfance à la montagne avec adresse,

joint l'envers et l'endroit mieux que la feuille.

viii

y remonter ad infinitum,

tenir debout jusques après la mort, briller post-mortem comme un astre.

87

flamme le bois deviendra.

(*Blancs-seings*, Gallimard, 2024)

Guillaume Métayer

Francúzsko/France

Guillaume Métayer sa narodil v Paríži. Pôsobí ako básnik, prekladateľ a výskumník. Jeho básne sú preložené do vyše desiatky jazykov. Po diele *Mains positives* (*Pozitívne ruky*, cena Louis-Guillaume za báseň v próze) nedávno vydal zbierku *Amis devenus* (*La rumeur libre*, 2025). Preložil do francúzštiny diela maďarských básnikov (Sándor Petőfi, Attila József, Ágnes Nemes Nagy, István Kemény, Krisztina Tóth), ale i nemeckých (je autorom prvého kompletného vydania a prekladu básní Nietzscheho) a slovinských básnikov (najmä Aleša Štegera pre vydavateľstvo Gallimard). Podieľal sa na vydaní antológie súčasnej slovenskej poézie *Tendre navette spatiale* (*Nežný raketoplán*, 2024) spolu so Silviou Majerskou vo svojej edícii stredoeurópskej poézie vo vydavateľstve Rumeur libre. Napísal libreto k opere *Mélancolie de la résistance* (podľa Lászla Krasznahorkaia), ktorá mala premiéru v Staatsoper Berlin v júli 2024. Jeho básne, preklady a eseje získali mnoho literárnych ocenení, ale napriek tomu je to veľmi sympatický mladík.

Guillaume MÉTAYER, born in Paris, is a poet, translator, and researcher. His poems have been translated into a dozen languages. After *Mains positives* (winner of the Louis-Guillaume Prize for prose poetry), he recently published *Amis devenus* (*La rumeur libre éditions*, 2025). He has translated Hungarian poets into French (Sándor Petőfi, Attila József, Ágnes Nemes Nagy, István Kemény, Krisztina Tóth), German poets (he is the author of the first complete edition and translation of Nietzsche's poems), and Slovenian poets (notably Aleš Šteger, published by Gallimard). He also contributed to the edition of the contemporary Slovak poetry anthology *Tendre navette spatiale*, co-edited with Silvia Majerská (2024) in his collection at La rumeur libre éditions. He wrote the libretto for the opera *Mélancolie de la résistance* (based on László Krasznahorkai), which premiered at the Staatsoper Berlin in July 2024. His poems, translations, and essays have won numerous literary awards—but he remains a very likeable guy.

Philippe Schrittsburg

Rovnako ako tvoji rodičia si počúval Petra Gabriela, zvieral oceľové jablko, aby si si posilnil ruku začínajúceho tenistu. Bol si ako zápalka alebo skôr ako trieska, úlomok dreva, čo odletel spod sekery. Dávno predtým, ako mi tvoj odcudzený hlas dlho rozprával o zúfalej láske medzi dvojitou lastúrou telefónu, sme sa spolu neprerušovane smiali na vašom toaletnom papieri. Dávno predtým – no odvtedy sa často pýtam, ako keď príde vietor, či to kvôli tomu. Či je to kvôli nám, o pár rokov neskôr. Že batohom na chrbte. Vstupuješ do rieky.

Grégoire Sérée

Boli to moje najkrajšie narodeniny. Desať ľudí na moje desiate narodeniny. Pokus o tortu Lucky Luke. Všetky oči sa obrátili na Oh! Susanna, keď lakovaný klavír japonskej značky, v ešte stále dokonalej čiernej farbe, sám od seba zacinkal. Desať priateľov na moje desiate narodeniny. Jediný, ktorého som odvtedy nepozval, sa zabil.

Lucien Galtieri

Bol si to ty, kto ma privítal svojím čierno-bielym prízvukom. Priletel som z metaverzu. Sprevádzal si ma ako malý Lupin po chodbách väzenia a bolo logické, že sme si rozumeli. Neskôr si v meste vyjednal náš prechod k bande, na základe solidarity, ktorá bola ešte väčšia, než bola odratá. Tvoja miestna lesť ma vrátila do 50. rokov prostredníctvom otcovského obdivu. V šatni tvoje suché zipsy mojej dospelosti ukazovali priskorú hodinu. Nikdy som na ten budoár nezabudol.

Stéphanie Metto

Už neviem, či si sa volala Stéphanie alebo Nathalie. Takých mi v detstve napršalo. Do žiadnej som sa snád' nikdy nezaľúbil. Vždy som pripisoval váhu slovám. Stéphanie. Mala si krátke vlasy ako Grace Jones, arabesknosť v mohutnosti, výbuch smiechu v pobúrenom nič sa nedeje. Ponaučenie, ktorého stopu stále vidím, no ktorému už nerozumiem. Už neviem.

Gilles Halima

Keď svetový pohár začal trvať dlhšie ako francúzsky tím, nám stúpila šanca napísať veľké strany priateľstva. Prítomnosť malého brata obdarovaného veľkým zmyslom pre humor sa podobala návšteve jediných svätých, ktorých sme vedeli rozpoznať, svätých komikov. Niektoré známe penalty boli vystrelené prakom vsunutých slovných hračiek. Zábradlia, na ktoré sa ešte nikto neuvažoval oprieť, sa stali záchrannými tyčami. Naše hmlové rohy možno spôsobili pád Berlínskeho

múru. Zistil som, že som zabudol na vaše príchody a odchody medzi dverami a výťahom, ako keby to bolo miesto, kde som vás mal zadržať.

Soufar Barmini

Bol si drobný ako indián z rozprávky. Tie telá pod bielymi plachtami, tie bosé nohy, to pobeňovanie sem-a-tam, tie výkriky: preťažený rituál, tanec dažďa budúcnosti, bubnovanie na počesť hypotézy talentu. Žiadne z našich stretnutí nevedlo k začiatku priateľstva. Keby som vedel rukou pozdvihnúť dieťa-fakíra, snád' by ma bol naučil, ako držať pohľad. Ako si z neho urobiť lano a kráčať na ňom až na javisko, na rovnej ploche počas elektrickej noci.

Sophie Dupont

Je možné sa zaľúbiť do dievčaťa, ktorého plavecká čiapka stiahnutá až na obočie pripomína anamorfózu a anatosaura. Je to vlastne definícia lásky, byť toho schopný v mene dlhých konverzácií, smiechu, stretnutí pohľadov, nebeskej čiary dobrých známkov, príliš chudých prstov. V mene piesne vypočutej na prázdninovom kanáli až do opojenia. V mene snov príliš jednoduchých na to, aby sa nezrazili s realitou času. Amishovských snov predpubertákov.

Richard Frioux

Jedného dňa vtrhol do triedy Obelix v kompletnom hardrockovom výstroji. Nový v roku 1985: Charbovari s účesom mullet. Vláčil svoju americkú tašku ako väzeň guľu, odmietal hrať futbal, sedel na lavici pred nami, balil cigarety, ironický a dekadentný tulák s humorom Gainsbourga. Práve vtedy som si strelil vlastný gól a po prvý krát som si vykašľal plúca. Neskôr ma zaviedol do rozhádzaného rodinného bytu pri Héroldovej nemocnici, jednom z tých miest, ktoré sa mi už nikdy nepodarilo nájsť. Jeho sestra mi pomohla odtlačiť ten šat, spod škrupiny odhaliť chalana. A potom už nič.

Mathurin Asmard

Vždy si vyzeral ako nepokojná rozhojdaná bábka s pohybmi obmedzenými na vertikálnu os, akoby ruka, ktorá ťa držala hore, odmietala dať príkaz a uspokojila sa s tým, že ťa pri návrate domov otriasla ako dáždňik. Tvoje okuliare a ešte niečo navyše z teba robili učeneného a výrečného človeka, ktorý okamžite pripomínal C3PO z Antíl. Aj ty si mi bol veľmi drahý. Jedného dňa, keď sme sa spolu rozprávali v hornej časti mesta s veľkými schodmi, ktoré vyzerali ako vstup do oblakov, sme si uvedomili, že sme boli zaľúbení do rovnakého dievčaťa. Etický kódex droidov ti vnukol myšlienku nevzdať sa nádejí a neprenechať mi miesto.

Nechcel si ustúpiť. Ešte aj po štyridsiatich rokoch je pre mňa ťažké okomentovať toľkú eleganciu.

Lancelot Sansignan

Vedel si hýbať zrenicami, ako keď niekto šľahá vajcia. Toto nie je obraz. Hneď ako si mohol, si zostúpil šesť stôp pod zem. Toto tiež nie. Zúčastnil si sa Svetovej revolúcie. Toto je len nadnesené. Myslel som si, že som ťa stretol na internete, no nie je možné, aby človek s tvojím menom a s tvojimi očami uprostred sivej brady a čo pravou rukou zakrýva pokrčenú stránku, bol ty. Našiel som ťa napokon vo filme *Anatómia pádu*. Tak sa vracajú priatelia. V kine.

Guilherm Goncalves

Bol si jedným z tých detí, ktoré iným deťom pripadajú ako dospelí. Kvôli postave, kockovanej košeli, jogurtkám, chrapotu v hlase, mimike a mlčanlivosti. Už vtedy si sa správal ako lisabonský rybár ostriežov, ako spolustolujúci u Pereiru. Takmer nikdy si sa nám neprihovoril a zlé známky si prijímal ako osud, zlé diktáty ako spříšku dažďa. Zvyšok času si čmáral komiksy priveľké na tvoj vek. Rozčarovaný úsmev prezrádzal tvoje vedomie o poslaní, tvoju vieru Strangeovho geniálneho súpera. Občas sa nám podarilo ťa presvedčiť, aby si hral úlohu Hulka v našich eposoch. Zdvihol si nás a rozdrvil rukami, a hlasno si sa pritom rozosmial ako neznámy človek na pláži.

Výhliadka

Existencia sa skladá skôr z období ako zo životov. Spomíname si na tie prvé v tých druhých, no niektoré sa vyvinú tak nezávisle, že sa nám už nikdy nevrátia. Vznášajú sa vo svojom inom svete utkanom z vidiekov z kariet a z mäsožravých pohoviek. Iná nás zasa stále prenasleduje, ako keby sme boli metempsychózou len pre ňu. Nemám ani výčitky ani metódu. Nevieť ovplyvniť čas. Prichádzam k výhliadke neveľkej radosti.

5 + 2

Po dlhom čakaní sa vzadu v triede rozsvieti medailón. Chlapčenská tvár maskaróna a fúkača vody a vetra. Každý pohľad na milovanú osobu odteraz miernym odpútaním nakloní diagonálu k trucujúcej papuľke orámovanej jemnými zlatými vlasmi. Z mojej sedmičky sa stala päťka plus dva. Navždy. Odvtedy je usídlená všade ako prst života.

Malé

Aj moja mama ovládala umenie známok, umenie vidieť hlavy menšie. Nie keď chcela, ale keď to prišlo. Bola to určite ona, kto mi odovzdal kúzelnícky trik, čo na mňa spadol ako úder v karate. Stará Paimpolanka s oholenými vlasmi a bulharskou čiapkou, ktorá mi do podnebia vryla súdnu brázdu, večne dychtivá po orbe, vyzerala v televízii ako malá sivá ropucha. Už pred ňou sa dáma s hlavou ako gombík na košeli dlho vzdalaľovala a ja som ju pozoroval s bradou položenou v dlaniach, šťastný a nekludný z nečakanej výsady a z božského zla, azda spoločného pre psov, vďaka ktorému som mal pevne v rukách, rovnako ako ich veľkosť, dôveryhodnosť dospelých. Keďže mi však bola dopriata aj moc vytiahnuť ich späť zo dna ďalekohľadu a vrátiť ich do reality, robil som to často, zo strachu, že som sa už hral priveľa.

Tabuľa

Narodil som sa z pouličnej tabule. Z názvu školy, vplyvnej vďaka nevedomosti. Učiteľky nám zamľali výstrelky nášho adoptívneho predka a my sme každý deň, nevedome, opakovali po ňom výpravy a bláznovstvá. Všívali sme si jeho lesy a piesky do futra podvodov, jeho hlášky do drzosti, jeho výstrelky pod rub našich bojov o chlieb. No mlčanie sa často obráti až do opaku, a práve takto som sa stal svojím nepriateľom, jeho uhorským vrahom. V noci mucholapkou získavam späť jeho slávu, vždy keď na mňa príde nespavosť.

Preložila Sylvia Majerská

Philippe Schrittsburg

Comme tes parents tu écoutais Peter Gabriel, serrais une pomme d'acier pour renforcer ta poigne d'apprenti tennisman. Tu paraissais une allumette ou plutôt une écharde, un éclat d'aubier jailli sous la hache. Bien avant que ta voix devenue étrangère ne me parle longuement d'amour désespéré entre la double conque du combiné, nous avons ri, en bande, de votre papier toilettes. Bien avant – mais depuis, je me demande souvent comme quand vient le vent si c'est pour cette raison. Si c'est à cause de nous, quelques années après. Que ton sac sur le dos. Tu entres dans le fleuve.

Grégoire Sérée

C'était mon plus bel anniversaire. Dix personnes pour mes dix ans. Tentative de gâteau de Lucky Luke. Tous les yeux se sont tournés vers Oh ! Susanna quand le piano laqué de marque japonaise, encore d'un noir parfait, a cliqueté tout seul. Dix amis pour mes dix ans. Celui seul que je n'avais pas invité depuis s'est donné la mort.

94

Lucien Galtieri

C'est toi qui m'accueillis dans ton accent en noir et blanc. Je débarquais d'un métavers. Tu m'as accompagné comme un petit Lupin dans les couloirs de la prison et il était logique que nous sympathisions. Plus tard, dans la ville, tu marchandas notre passage à la bande, en vertu d'une solidarité plus ample encore qu'éraillée. Ta ruse de quartier me renvoya dans les années 1950 via l'admiration paternelle. Dans les vestiaires, tes scratches indiquaient une heure trop précoce à ma maturité. Je n'ai jamais vraiment oublié ce boudoir.

Stéphanie Metto

Je ne sais plus si tu t'appelais Stéphanie ou Nathalie. Il en pleuvait dans mon enfance. Jamais peut-être je ne fus amoureux d'aucune. J'ai toujours attaché trop d'importance aux mots. Stéphanie. Tu avais les cheveux courts à la Grace Jones, de l'arabesque dans la robustesse, l'éclat de rire dans l'indignation du rien n'est grave. Une leçon dont j'aperçois encore la marque sans plus en déchiffrer le sens. Je ne sais plus.

Gilles Halima

Quand les coupes du monde ont commencé à durer plus longtemps pour l'équipe de France, notre chance s'est accrue d'écrire de grandes pages d'amitié. La présence d'un petit frère doté d'un grand sens de l'humour semblait la visite des seuls saints que nous reconnaissions, les saints comiques. Certains penaltys célèbres furent tirés au lance-pierres par jeux de mots interposés. Les rambardes où personne ne songeait encore à s'accouder pour rêver devinrent des barres salvatrices. Nos cornes de brume ont peut-être fait tomber le mur de Berlin. Je constate que j'ai oublié vos arrivées et vos départs entre la porte et l'ascenseur comme si c'était là qu'il aurait fallu vous retenir.

Soufar Barmini

Tu étais menu comme un Indien de conte. Ces corps sous des draps blancs, ces pieds nus, ces va-et-vient, ces cris : un rite encombré, une danse de la pluie de l'avenir, un tambourinage en hommage à l'hypothèse du talent. Aucune des fois où nous nous sommes revus n'a abouti à un début d'amitié. Si j'avais su relever de la main l'enfant fakir, peut-être m'aurait-il appris à tenir mon regard. À en faire une corde et à y marcher jusqu'à la scène, de plain-pied pendant la nuit électrique.

95

Sophie Dupont

Il est possible de tomber amoureux d'une fille dont le bonnet de bain tiré sur les sourcils ajointe anamorphose et anatosauve. C'est même la définition de l'amour, d'en être capable au nom des longues conversations, des rires, des regards croisés, du tracé céleste des bonnes notes, des doigts trop maigres. Au nom d'une chanson écoutée jusqu'à l'ivresse sur une chaîne de vacances. Au nom de rêves trop simples pour ne pas se heurter à la réalité du temps. Des rêves d'Amish des prépubères.

Richard Frioux

Un jour, un Obélix en panoplie complète de hard rocker a déboulé dans la classe. Le nouveau de 1985 : Charbovari en vokuhila. Il traînait son sac US comme un boulet de forçat, refusait de jouer au football, s'asseyait sur le banc devant nous, y roulait ses cigarettes, clochard ironique et décadent qui avait l'humour de Gainsbourg. C'est là que j'ai marqué un but contre mon camp

et craché mes poumons pour la première fois. Plus tard, il m'amena jusqu'à l'appartement familial en désordre, près de l'hôpital Hérold, un de ces lieux que je n'arrivais jamais à retrouver. Sa sœur m'aida à décalquer l'accoutrement, à déduire le gamin de la carapace. Et puis plus rien.

Mathurin Asmard

Tu avais toujours l'air dégingandé d'un pantin agité dont les mouvements étaient limités au vertical, comme si la main qui te tenait là-haut refusait d'ouvrir tout à fait sa commande et se contentait de te secouer comme un parapluie au retour à la maison. Tes lunettes et je ne sais quoi de docte et de volubile t'avaient immédiatement identifié à un C3PO des Antilles. Tu m'étais très cher, toi aussi. Un jour, alors que nous discussions ensemble dans la partie haute de la cité qui avait l'air d'un accès aux nuages avec ses grands escaliers, nous nous sommes rendus compte que nous étions amoureux de la même fille. Le code éthique des droïdes t'a alors inspiré de renoncer à tes feux pour me céder la place. Tu ne voulais pas en démordre. Il m'est encore difficile, quarante ans plus tard, de commenter cette élégance.

96

Lancelot Sansignan

Tu savais agiter tes pupilles comme on bat les oeufs. Ceci n'est pas une image. Dès que tu pouvais, tu descendais six pieds sous terre. Ceci non plus. Tu participais à la Révolution mondiale. Ceci n'est qu'une exagération. Je croyais t'avoir retrouvé sur Internet mais il n'est pas possible que l'homme qui porte ton nom et tes yeux au milieu de cette barbe grise et qui, de sa main droite, couvre une page fripée soit toi. C'est dans Anatomie d'une chute que je t'ai vraiment retrouvé. Ainsi reviennent les amis. Au cinéma.

Guilherm Goncalves

Tu étais l'un de ces enfants qui semblent des adultes aux enfants. Question de corpulence, de chemise à carreaux, de culs-de-bouteilles, de gras de la voix, de mimiques et de silence. Tu avais déjà l'attitude d'un pêcheur de bar lisboète, d'un commensal de Pereira. Tu ne nous adressais presque jamais la parole et engrangeais tes mauvaises notes comme un destin, les mauvaises dictées comme une averse. Le reste du temps, tu griffonnais des bandes dessinées trop grandes pour ton âge. Ton sourire désabusé marquait peut-être au coin

la conscience de ta vocation, ta foi d'émule génial de Strange. Nous arrivions de temps en temps à te faire jouer le rôle de Hulk dans nos épopées. Tu nous élevais et nous concassais entre tes bras en éclatant de rire, comme un inconnu sur une plage.

Belvédère

Une existence est moins faite de périodes que de vies. Nous gardons souvenir des unes dans les autres mais certaines se développent si indépendantes qu'elles ne nous retournent jamais plus. Elles flottent dans leur ailleurs tissé de campagnes de crapette et de canapés carnivores. Telle autre nous hante toujours, comme si nous étions, d'elle seule, métempsycose. Je n'ai ni regret ni méthode. Je ne sais pas agir sur le temps. J'aborde à un belvédère de peu de joie.

5 + 2

Après une longue patience, un médaillon s'allume au fond de la classe. Face garçonne d'un mascarón souffleur d'eau ou de vent. Chaque regard vers l'aimée incline désormais sa diagonale en un léger décrochage vers le minois boudeur, encadré de fins cheveux d'or. Mon sept est devenu un cinq plus deux. À jamais. Logé partout depuis comme la phalange d'une vie.

97

Petites

Ma mère aussi connaissait l'art des vignettes, l'art de voir les têtes plus petites. Non quand elle le voulait mais quand cela venait. C'est elle qui avait dû me transmettre ce tour de magie qui me tombait dessus comme une figure de karaté. La vieille Paimpolaise aux cheveux ras et à toque bulgare qui creusa dans mon palais une ornière de tribunal, avide toujours de nouveaux labours, prenait dans ma télévision un petit air de crapaud gris. Avant elle déjà, la dame à tête de bouton de chemise s'éloignait longtemps et je la contemplais, menton dans les paumes, heureux et inquiet du soudain privilège et mal divin, peut-être commun aux chiens, par lequel, autant que leur taille, j'avais la crédibilité des adultes à ma main. Or le pouvoir de les récupérer du fond de la lorgnette et de les rétablir dans leur réalité m'étant aussi donné, je le faisais souvent, de peur d'avoir trop joué.

Plaque

Je suis né d'une plaque de rue. D'un nom d'école influent sous l'ignorance. Les maîtresses nous taisaient les frasques de notre ancêtre adoptif et nous rejouions chaque jour, sans le savoir, ses campagnes et ses folies dans la cour de récréation. Nous cousions ses forêts et ses sables en doublure de nos flibustes, ses réparties dans notre impertinence, ses écarts au revers de nos batailles de pain. Souvent, le silence se retourne jusqu'au contraire, et c'est ainsi que je suis devenu mon ennemi, son meurtrier magyar. La nuit, je récupère sa gloire à la raquette chasse-mouches, au fil des insomnies.

Jana Micenková Slovensko/Slovakia

Jana Micenková (1980). Vyštudovala scenáristiku a dramaturgiu na FAMU v Prahe. Literárne debutovala zbierkou poviedok *Sladký život* (2018), ktorá bola nominovaná na cenu Anasoft litera. Za dramatický text *Rekonštrukcia prípadu Janko Rybárik* získala druhé miesto v súťaži DRÁMA (2019). Text bol realizovaný v Slovenskom národnom divadle ako scénické čítanie. Jej dramatický text *Mindfuck* vyšiel v zborníku súčasných dramatických textov *GREEN DRÁMA* (2020). V roku 2021 vydala psychologický román *Krv je len voda*, ktorý sa venuje analýze vzniku násilného činu a rozkladu dysfunkčnej rodiny. Román bol nominovaný na ceny Anasoft litera a René, vyšiel v maďarskom aj českom jazyku. Píše aj rozhlasové hry pre rádio Devín.

Jana Micenková (born 1980) studied screenwriting and dramaturgy at FAMU in Prague. She made her literary debut with the short story collection *Sladký život* (*The Sweet Life*, 2018), which was nominated for the Anasoft Litera Award. Her dramatic text *Rekonštrukcia prípadu Janko Rybárik* (*Reconstruction of the Case Janko Rybárik*) won 2nd place in the DRÁMA 2019 competition and was presented as a staged reading at the Slovak National Theatre. Her play *Mindfuck* was published in the contemporary drama anthology *GREEN DRÁMA* (2020). In 2021, she published the psychological novel *Krv je len voda* (*Blood Is Only Water*), which explores the origins of a violent act and the breakdown of a dysfunctional family. The novel was nominated for both the Anasoft Litera and René awards, and has been published in Hungarian and Czech. She also writes radio plays for Radio Devín.

Obžalovaná

Obžalovaná urputne vysvetľovala, že chcela svoje dieťa ochrániť pred negatívnym vplyvom skostnatených inštitúcií, v ktorých sa k jedincovi neprístupuje ako k individualite, ale ako k podriadenému, čo musí za každú cenu dodržiavať necitlivé pravidlá, ako napríklad povinný poobedňajší spánok, aj v prípadoch, keď dieťa netuží spať, ale chcelo by sa trebárs hrať a rozvíjať svoj vnútorný svet, napriek tomu sa v škôlkach často používajú donucovacie prostriedky na to, aby sa poobede za každú cenu spalo, a takáto predstava obžalovanú desila, lebo nechcela, aby nejaká vyhorená teta s konzervatívnymi názormi páchala škody na prirodzenom vývoji jej potomka, aby ho bezdôvodne karhala a ponížovala, čím by sa mu radikálne znížilo sebavedomie a mohlo by to spôsobiť rôzne traumy.

Obžalovaná si naozaj neželala, aby jej syn zažíval na vlastnej koži všetky tie pocity potlačenia vlastného ja, aké zažívala v detstve ona sama, kvôli neprogresívnej a neinformovanej výchove jej rodičov – presne od tej ho chcela uchrániť, a preto sa s manželom dohodli, že sa synovi bude v predškolskom veku venovať sama, než aby ho odložila do nejakej inštitúcie, v ktorej by sa jej len odcudzil.

Obžalovaná ďalej tvrdila, že sa jej dlhodobo (zhruba od tretieho roku) darilo vytvoriť mu denný režim, akoby chodil do škôlky: ranné rituály, raňajky, prechádzka, obed, po ktorom by mal nasledovať poobedňajší spánok, ten však syn odmietal a ona ho, samozrejme, spať nenútila, namiesto toho sa radšej venovali nejakej príjemnej tvorivej činnosti ako maľovanie alebo čítanie, potom sa vybrali na ihrisko, väčšinou bolo v tom čase prázdne, takže úlohu kamaráta musela zastávať ona, ale to jej nijak neprekážalo, išla do toho s tým, že pre kvalitný vývin potomka obetuje svoj komfort, ved' vždy treba počítať s obetami, ak si človek určí nejaký cieľ – a jej cieľom bolo vychovať z dieťaťa spokojnú, sebavedomú, netraumatizovanú bytosť.

Obžalovaná pokračovala vo výpočte aktivít, ktoré pre dieťa vymýšľala, no potom priznala, že večer už bývala dosť vyčerpaná, jasné, že sa občas stalo, že zvýšila hlas, alebo mu nepekne odvrkla, ale vždy sa mu za svoje negatívne reakcie ospravedlnila a vysvetlila mu, že to nesmie brať osobne – to nie je jeho chyba, je to len preto, lebo je mama trochu unavená.

Obžalovaná spomenula aj manžela, ktorý sa večer potomkovi vždy chvíľu venoval, hoci často prichádzal z práce neskoro, a keď mu to občas vyčítala, upozornil ju: keďže ona sa dobrovoľne rozhodla stráviť s malým doma ďalšie tri roky a tým pádom nemá žiadny príjem, musí on pracovať za dvoch, to znamená, že on maká do večera v práci a ona zasa maká doma s deckom, na čo nemohla nič namietat, ešteže manžel ušetril aspoň pár hodín cez víkendy, keď vzal syna von na prechádzku alebo do ZOO, vtedy mohla aspoň upratať, na nejaké oddychovanie a relaxáciu naozaj neostával čas.

Obžalovaná sa však stále utešovala, že to všetko rýchlo zbehne a raz bude spomínať na tie krásne spoločné chvíle, únava pominie a ostanú len nostalgické spomienky na pozorovanie veвериčiek v parku, na jar, leto, jeseň, zimu na ihrisku, objatia a čítanie rozprávkových kníh.

Obžalovaná skonštatovala, že takto zvládla celý jeden rok, zhruba od troch do štyroch synových rokov to prebiehalo relatívne v pohode, hoci za cenu obrovskej vyčerpanosti a za cenu toho, že sa s manželom úplne odcudzila, uznala, že to možno bolo tým, že vždy, keď došiel z práce, tak len unavene sedela pri telke a pchala do seba slané chipsy, (to bolo to obdobie, keď prvýkrát pocítila, ako ju konzumácia slaného upokojuje), prehodila s ním pár viet, potom išla spať, alebo zaspala skôr než prišiel, ak vôbec prišiel, a potom už muža prestala sledovať, lebo začali problémy s detským spánkom.

Obžalovaná tvrdila, že syn nielenže nespál poobede, ale zrazu odmietal spať aj v noci, a že tieto spánkové problémy začali v lete, čo pripisovala hlavne neznesiteľným horúčavám, cez deň sa nedalo nikam chodiť, tak sa len ponevierali po byte a syn sa čoraz viac nudil, začal byť protivný, provokoval, robil naschvály, dúfala, že aspoň v noci trochu spí, ale on sa budil každú hodinu a potom zmätene pobehoval po izbách, stále fňukal, bol vynervovaný a keď konečne zaspal, tak len na chvíľu, musela ho nosiť na rukách, aby nereval, a na druhý deň boli obaja ako mátohy, flákali sa bezducho po prázdnych ihriskách.

Obžalovaná si matne spomínala, ako sa raz na ihrisku zoznámila s akousi mamičkou, ktorá sa veľmi chcela družiť, dokonca sa k nim potom natrepala na kávu a cudzie dieťa sa chcelo hrať so synovými hračkami, ten to nezvládol, začal byť agresívny, cudzie dieťa drsne pohrýzol, to sa rozrevalo, syn sa hodil o zem, vrieskal, druhá mamička z toho bola taká znechutená, že odišla a už sa nikdy nevrátila.

Obžalovaná argumentovala, že jej neprekážalo, že chlapec nemá žiadnych kamarátov či detský kolektív, ved' psychiater #gabormate v príručke Držte si svoje deti zdôrazňuje, aké dôležité je najprv vybudovať pevné puto medzi dieťaťom a matkou, lebo cudzie deti by mohli mať negatívny vplyv.

Obžalovaná neochotne priznala, že sa na výchovu cítila strašne sama a postupne kvôli synovej nespavosti upadala do rôznych mikrosnánok, počas ktorých chlapec napríklad vysypal na koberec Granko, alebo prášok na pranie, ona sa snažila vždy reagovať trpezlivo a pozitívne, čo však poprela suseda, ktorá vypovedala, že z bytu obžalovanej sa pravidelne ozýval vreskot a vulgárne pokriky, napríklad ho párkrát poslala do p.e, alebo ziapala na celý dom, že: „Ja už na to nemám nervy, ja už nevládzem, ja sa zabijem!“

Obžalovaná tvrdila, že takéto veci si nepamätá, možno ich vytesnila, alebo to pani suseda preháňa, a prečo sa vlastne suseda nestará o seba?!

Obžalovaná stále opakovala, že na čo si z toho obdobia najviac pamätá, sú chute rôznych slaných výrobkov, od chipsov cez tyčinky po chrumky, na ktorých si doslova ulietavala a vždy navečer, keď syn aspoň na chvíľu zaspal, si otvorila nejaký balíček a cítila sa ako degustátorka, chuť slaných výrobkov ju priam hypnotizovala, najradšej mala, keď mohla odhaľovať chute: údenej papriky, slaninky, plesňového syra alebo chilli – a to ju vždy tak upokojilo, skoro ako alkoholika pohár vína.

Obžalovaná potom vážne preniesla, že sa časom situácia zhoršila, ale to by už vraj bolo príliš na každého: jej syn takmer úplne prestal spať.

Obžalovaná si myslela, že to je tým, že málo chodia von, že nie je dostatočne unavený, tak skúsila zvýšiť prísun čerstvého vzduchu a nútila ho do prechádzok, počas ktorých sa skôr len tak znudene ponevierali, než by si to užívali, a aj tak to vôbec nepomohlo.

Obžalovaná na otázku, prečo nevyhľadala pomoc odborníka, ktorý by jej poradil, ako vyriešiť túto nespavosť, odpovedala, že lekárov a priori odmietala, lebo tušila, že by detský psychiater bezškrupulózne naordinoval nejaké silné lieky, čím by synovi mohol poškodiť mozog, veď čo je to za hlúposť, dávať päťročným lieky na spanie?

102 Obžalovaná bola presvedčená, že dokáže svoj problém vyriešiť sama, bude to určite niečo v ich vzťahu, hovorila si, možno dieťa pociťuje úzkosť, možno naňho vyvíja prílišné nároky, predáva mu svoj stres, a preto nedokáže zaspáť, alebo chlapec cíti, že jej vzťah s manželom sa úplne rozpadá (už boli len ako mlčiaci spolubývajúci), a tak si zaumienila, že na týchto #redflags zapracuje, no väčšinou ostalo len pri predstavách, lebo únava ju čoraz viac ničila, v niektoré dni bola rada, že vôbec vstala a nachystala chlapcovi raňajky, a čo sa týka jej vlastných stravovacích návykov, tak tie boli čoraz horšie, priznala, že od rána do seba pchala len chipsy, slané tyčinky, kávu a limonády, čo jej teda na energii nepridalo.

Obžalovaná si nespomínala, kedy prepukli synove záchvaty, ale pripisovala to únave, bol nonstop nevyspatý, takže stačilo, keď ho napríklad zvýšeným hlasom na niečo upozornila a on sa ihneď demonštratívne hodil o zem, začal kopať nohami a vrešťať ako orangutan, no ona ho vždy v takých situáciách k sebe pevne privinula, aby sa upokojil a cítil jej bezpodmienečnú lásku, hoci zrejme nie vždy z nej tá bezpodmienečná láska sálala, často si napríklad predstavovala, že by dieťa nemala, ale to bolo naozaj únavou, veď ho ukrutne milovala, no takéto veci napadnú občas každej vyčerpanej matke, to sa dočítame nielen v príručkách, ale aj v internetových diskusiách, či podcastoch typu #otvoreneomaterstve.

Obžalovaná presvedčivo tvrdila, že naozaj spočiatku tieto záchvaty zvládala s láskou a trpezlivosťou, no postupne už strácala energiu a raz, keď sa syn zasa

hodil o zem, začal kopať nohami, búchať čelom o koberec a ryčal ako divoké zviera, tak si otvorila slané tyčinky so sezamom a syrom, lebo presne na tie videla v telke reklamu (hoci sa nikdy nechcela nechať manipulovať týmto virtuálnym smogom), ktorá ju zaujala, pretože v nej bola unavená matka, okolo nej lietali deti, všade po zemi sa váľali hračky a tá reklamná matka si spokojne sedela na gauči, chrumkala tie tyčinky a bola absolútne vysmiata, a tak do seba aj obžalovaná napchala dva sáčky týchto sezamovo-syrových tyčieniek a svoje vrieskajúce dieťa totálne ignorovala, až sa úplne vyčerpal a zaspalo.

Obžalovaná si ďalej spomínala na čoraz intenzívnejšie, až nutkavé chute na slané a ešte aj melódiu skladby California Dreamin', ktorú si v tom období púšťala dosť nahlas, hlavne keď chcela prehlásiť synov krik.

Obžalovaná bola presvedčená, že si vtedy maximálne obľúbila trojicu slaných pochutín, ktoré musela mať neustále poruke: Nachos s príchutou chilli, Hradecké tyčinky a arašidové chrumky Pepe, dalo by sa povedať, že to tvorilo základ jej každodennej stravy, tvrdila, že doslova milovala, keď cítila, ako jej soľ prúdi celým telom, a že jej vôbec neprekážalo, že je stále smädná, chvíľami dokonca uvažovala, či sa môže stať od slaného závislou, ale skôr by to nazvala vášňou než závislosťou.

Obžalovaná priškrteným hlasom hovorila, ako sa jej pár dní pred inkriminovaným večerom podarilo syna konečne uspať, normálne si ľahol do postele a tvrdo zaspal, a ona zrazu pocítila príval eufórie, veď možno sa mu len menil režim, to tak čítala v príručke s názvom #prosimspinkaj, že keď sa deťom mení v priebehu vývinu spánkový režim, nedokážu v určitom období zaspáť, no potom do toho vraj zasa prídu, a tak dúfala, že si syn pospí až do rána, lenže on sa o tri hodiny zobudil, úplne čulý, chvíľku sa hral s lego vláčikom, zjedol jablko, a potom začal byť zasa nervózny a agresívny, ona stratila nervy, pevne ho chytila a hodila do postele so slovami: „Spi už, preboha!“

a syn sa, samozrejme, rozreval, potom zasa začal predvádzať svoje scény, avšak tentoraz, a to bola novinka, už sa nehádzal o zem, ale rovno sa rozbehol a hodil sa o stenu, na čo obžalovaná zareagovala tak, že ho celou silou prilahla, chvíľu spolu bojovali, až kým zasa nezadriemal.

Obžalovaná si pamätala, ako po takomto boji vždy unavene ležala na zemi a sypala do seba arašidové chrumky, nahlas mľaskala a mastné ruky si utierala do trička, no ten príval slanej orieškovej chuti ju neuveriteľne upokojil, dokonca mala pocit, že jej soľ prúdi krvou, akoby to bol heroín.

Obžalovaná priznala, že k takýmto výpadkom u nej asi dochádzalo pravidelne, no nepripisovala im veľký význam, postupne vraj na chlapcove záchvaty zúrivosti reagovala už len rezignovane, iba ho pozorovala, napchávala sa slaným, vychutnávala si kombinácie chutí a čakala, kým ho záchvat prejde.

Obžalovaná tvrdila, že v inkriminovanej chvíli, v ten konkrétny večer, mala zrejmé stratu pamäti, tzv. blackout, lebo necítila vôbec nič, pripadala si úplne prázdna, bez emócií, čo opäť pripisovala únave a vyčerpanosti.

Obžalovaná si spomína hlavne na to, že v ten večer bola zásobená chipsami s príchuťou jarnej cibulky, tie si v tom období tiež veľmi často kupovala, vyskúšala rôzne druhy, ale konkrétne táto značka bola ideálom, čo sa pomeru a kombinácie ingrediencií týka, už si nespomína na jej názov, ale v ten večer jej syna zasa čosi rozčúľilo, a tak začal veľmi intenzívne narážať o stenu, rozbehol sa a narazil, zas a znova, čoraz silnejšie, no ona nijak nezasiahla, vlastne ho sledovala, akoby bol nejaká postava v seriáli na Netflixe, bezducho zízala, ako naráža telom aj hlavou o stenu, a neurobila nič pre to, aby danú situáciu zmenila, nezastavila ho, aby si neublížil, len sedela a jedla solené chipsy, ktoré jej, ako opäť pripomenula, v tom období extrémne zachutili, lebo v nich skutočne cítila čerstvú jarnú cibuľku ako zo záhradky od starej mamy, až si v tej chvíli pomyslela, že už dlho nejedla nič také fantastické – jarná cibuľka, smotana, úžasné, a napadlo jej, bože, aké je to skvelé, že si dnes môže človek vybrať z toľkých rôznych výrobkov na uspokojenie chuťových buniek.

104 Obžalovaná si teda z inkriminovaného dňa spomínala hlavne na lahodné chipsy s príchuťou jarnej cibulky, a nie na to, ako jej syn mlátil hlavou o stenu, tak intenzívne, až upadol do bezvedomia, ale ona plakala a tvrdila, že tomu nerozumie, že si naozaj nič nepamätá, iba slanú chuť čerstvej jarnej cibulky – ako zo záhradky od starej mamy, a aké je to skvelé, že si dnes môže človek vybrať z toľkých rôznych výrobkov na uspokojenie chuťových buniek.

(ukážka z knihy *Kvety & klobásy*)

Mother imagines all the things that will shortly (once Otakar B. has finished rehearsing the play with them) appear in theater reviews:

The famous actress has done it again... She had put her career on hold only to re-emerge with renewed élan... Her exacting performance and the perfection of her craft are what we've been missing in contemporary theater... The stage has witnessed the return of a true DIVA... or... The star shines again!

They will, of course, also mention Roman, who will be suitably grateful. He might subsequently get cast in a large theater... Which would make him adore her all the more. And tAfterwardshen the two of them will laugh at their past lives in the Pampadam amateur theater group, until finally, she and Roman will become lovers!

Yes, everything in its time, but it's definitely better to date an actor than to live with a director. Because living with an actor, that means endless talks about characters. Living with an actor, that's wine in bed and discussing the text until dawn. Living with an actor, that's bohemian parties with directors, script editors, set designers and other actors. Living with an actor, the sex is as passionate as if it were on the stage, but with mutual respect and a shared understanding of the divine calling! Mother imagines sitting with Roman in their kitchen, drinking wine from crystal glasses, talking, making love, eating pizza from a box. (Because there is no time for cooking, no such nonsense in their magnificent household!)

105

On the fateful day of the premiere, mother feels like a Superman. She could bake a cake, today she can could do anything, she can could be useful in the home as well as to the cultural and artistic community at large. She assembles a dough of sorts, with some flour, some egg, oil, or sugar, or something... The search for ingredients is exhausting in and of itself. If only she knew her way about the kitchen, if only the idiot Father had labeledlabelled things! Mother concocts a sticky mess and soon loses interest. What a stupid idea. She can't bake now,now; she needs to choose her outfit for the premiere. She leaves the dough to its own devices and starts looking for a gown. She must be dressed to draw attention, but not too much. It isn't her premiere, after all (that is yet to come). Nonetheless, she must at least cut a striking figure, for there'e will surely be pictures in the papers.

Mother pulls articles of clothing from the wardrobe but the rags she used to shine in now make her feel like a bargain basement whore. Yes, that is the extent of her self-criticism. Her wardrobe makes her ever more anxious, following each piece of clothing with the lighting of a new cigarette. It's a good thing there are so many ashtrays scattered around the apartment, it isand it's thanks to her that there is no shortage of ashtrays! What would they do without Mother! The

household would be forced to flick ashes into yoghurt tubs, but thanks to her, they flick in style!

How many hours has she spent between the full ashtrays and the useless wardrobe? Many. The evening of the premiere approaches; the premiere for which she procured two tickets, with great difficulty; the premiere where they will approach Otakar B. and ask him to direct their play, which will then win all the theater prizes and make them successful actors, lovers, partners...

Right now, however, she can't even find a good dress, so Father must come to her aid. Normally, his mere existence irritates her, but today, in the chaos, he has his uses.

"Do you think I look better in this dress, or in the red one?"

"Which are you most comfortable in?"

"I don't know... This one is too tight and this one makes me feel so... non-descript."

"Just wear jeans and a tee shirt... Nobody cares about formalities in the theater anymore."

Father is right. Why has she wasted all these hours? Father is amazing when he manages to say something that makes sense. In these moments, he might even deserve a kiss and a hug. But Mother has no time for the extras; she twirls in front of the mirror. She is still attractive, if she says so herself. Some make-up, some lipstick, Mother is a fox, her figure is amazing, the few wrinkles can always be camouflaged, she has charisma and Otakar B. will be eating out of her hand!

"You look nice..." says Father, the extra, and Mother gives him a delicious smile, because she is willing to share her smile with everyone, even Father, even though he immediately ruins everything with stupid follow-up questions:

"What is this, dough? Are you baking?"

Mother explains that she started making the dough but had no time to finish. Father grumbles, he wonders what would happen if he didn't finish work, if he only brought half the shopping, left dinners uncooked... She does not need to listen to this, she feels like telling him to fuck off, but she realizes that she can't close the clasp of her necklace. She asks Klara, who has providentially appeared on the scene. Everyone must be fully at Mother's disposal today!

And then she does tell Father to fuck off, she says he sounds like a broken record that should be changed, or thrown out the window. Mother is determined (but she keeps this to herself) to replace this worn-out standard with the wonderful "Roman symphony" as soon as possible, so she is finding Father's bleating funny, more than anything. Soon, she will be liberated from this household!

And then, as if he knew, a call from Roman. He has bad news. Roman can't go to the premiere, he has to watch the kids, he'd completely forgotten and his bimbo wife is going out with friends. Roman apologizes, suggests she attend alone. Mother feels like smashing the phone against the wall, but instead yanks her head. She forgot that Klara has been trying to do up her necklace; it breaks and the beads roll away on the floor, ruined like Mother's plans. Who is to blame for all this?!

"You're useless, fuck this! You always ruin everything!"

Mother knows who will bear the brunt of her anger; who else but these two extras. Their whole lives are at fault for her bad luck! They can't even do up a necklace, one that means so much to Mother!

"It was a present on the opening night of Hamlet! And you broke it! I can't rely on anyone, fuck!"

Mother communicates in wails that are worse than actual crying. She's tested it, the wails induce sympathy and, most importantly, a sense of guilt.

It works: Father is on his knees, picking up the beads; Klara is apologizing. Mother can leave in peace. Here, in the three rooms of the apartment, at least, she has commanded enough attention to feed her sense of importance.

(excerpt from novel *Blood is Only Water*)

Translated by Nina Rozdobud'ková

Viliam Nádaskay (1994) pracuje v Ústave slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied na výskume poézie a literárnej kultúry. Vydal tri zbierky básní: *Vynechaný spoj* (2018), *Zmyslov zbavovaný* (2021), *Strmhlav, sliepňajúc* (2024). Od roku 2019 je redaktorom internetového časopisu Platforma pre literatúru a výskum. Občas sa venuje prekladu z angličtiny a literárnej kritike.

Poet, literary scholar, editor and translator Viliam Nádaskay works at the Institute of Slovak Literature at the Slovak Academy of Sciences. His first book of poems *A Skipped Connection* came out in 2018, followed by *Sense-Deprived* (2021) and *Nosedive, Flickering* (2024). Since 2019 he has co-edited the online literary journal *plav.sk* (Platform for Literature and Research). He is an occasional translator and literary critic.

X.

V tvárach splašený beh zvierat,
ich stopy od krku až po čelo – niektoré životy končia
nenávisťou, iné ňou začínajú.
Podať správu o stave ľudstva, vypovedať
všetky zmluvy sveta a tlčiť po hroboch,
lásku láskou vybiť,
kosťami matiek udať rytmus vesmíru,
hnať ho vpred v sedemosminovom takte,
allegro.

Lenže teraz kráčaš so mnou pod skriveným dáždnikom,
míňame sviečky pred skaličeným kvír barom.
(Zdá sa, že na ničom nezáleží.)
Dážď mi klopká po pleci, hladí nás po ramenách.
Stúpim do olejovej škvrny –

ticho, pomaly, no najmä láskyplne,

– odtrhneme sa od seba,
kus tvojej kože ostane na mojej.
Na telách záplaty a jazvy,
najjasnejšie správy o stave.

Doprsí, vzduch sa škvarí,
zmieša vrstvy našich koží.

Môj dáždnik je dávno zlomený,
neviem, kadiaľ kráčaš ty – pípanie,
turistický autobus cúva, blokuje premávku,
šofér miesi drahocenný čas –
neviem, kadiaľ kráčam ja,
zlomený dáždnik, dávno nie svoj.

Najtrvácnejšie ťahy prstom –
neha,
odpoveď na včerajšiu kožu.

A ďalej podávať správy,
jasné a stručné.
Výklady hovoria za nás
v útržkoch:

RÉSERVÉ,
FOR RENT,
TO TAKE AWAY,
TO LET,

slová ako hromada štrku
vysypaná uprostred Obchodnej.

Kráčame vpred
s pohľadmi slepých psov.
Kolaje sa chvejú
pod váhou cudzích slov.

Podat' správu,
elégii.

110

XIV.

Dedo väčšinou zo železiarní zamieril
rovno do dielne. Ovládali ho vlastné ruky –
skrutkovačom ho dirigovali,
kladivom udávali rytmus a tempo,
pílkou delili jeho večery na takty.
Neexistovala špina, ktorú by nezmyl
solvinou. Kto vie, na čom mu záležalo,
keď si ňou potieral dlane a myšlienky
a sledoval ju miznúť v odtoku.
Naučil ma bicyklovať a o dvadsať rokov zomrel.
Nerozumiem, čo sa stalo medzitým –
všetko je čisté.

XX.

Uviaž svoj smútok o stojan na bicykle
a nechaj ho čakať.
Toto mesto bariel a kolies pozýva
na rozpálené terasky,
na lavičky formované hranatými zadkami.
Duté sochy – bronzové hánky,
pripravené spraviť čokoľvek.
Starec, v polovici zlomený, sa šuchce námestím,
olizuje si fúzy. Slová
mu padajú z úst, vyplňajú škáry medzi mačacími hlavami,
lepia sa na podrážky, jeho slová
z iných desaťročí.
Cigánčatá sa kúpu vo fontáne,
trojnohý pes skacká po trávniku, značkuje
svoje včerajšie značky,
chce dvihnúť práve tú jednu nohu.
Autobusy premávajú,
akoby ešte záležalo na pravidelnosti.
Zasyčí plechovka.
Starý pár kráča naboso po trávniku,
vymenia si posledné úsmevy, než tento deň zanikne.
Vráť sa k stojanu – odíd' mlčky,
zanechaj svet v súsoší.
Narod' sa inde, inak.

(ukážka zo zbierky básní *Strmhlav, sliedňajúc*)

111

Sacha Naspini Taliansko/Italy

112

Sacha Naspini (Grosseto 1976) patrí k najosobitejším talianskym spisovateľom svojej generácie. Pohybuje sa v rôznych literárnych žánroch od historického románu až po thriller, píše poviedky, filmové scenáre, čitateľov neustále prekvapuje tvárnosťou svojho štýlu. Je držiteľom viacerých literárnych cien a jeho knihy vyšli v mnohých krajinách – USA, Kanada, Spojené kráľovstvo, Austrália, Francúzsko, Čína, Južná Kórea, Rusko, Česká republika, Holandsko, Egypt, Nemecko, Švajčiarsko, Španielsko a Južná Amerika.

Sacha Naspini was born in 1976 in Grosseto, a town in Southern Tuscany. He is one of the most distinctive Italian authors of his generation, able to write across multiple genres and to surprise the reader thanks to a very versatile narrative style. He has worked as an editor, art director, screenwriter, and lyricist, and is the author of numerous novels and short stories which have been translated and published in countries such as Australia, Canada, China, South Korea, Egypt, Germany, Netherlands, United States, United Kingdom, Czech Republic, Russia, Slovak Republic, Spain, South America and Switzerland.

Čo to trepeš, Nives?

Uvelebená v kresle, sledovala Džakomína reklamu na Dash. Na obrazovke sa zračili presklené dvierka práčky žmýkajúcej na plné obrátky. Užasnuto na ne zízala. Nives ju pristihla s vyplešteným okom.

V takýchto chvíľach zvykla počkať, kým to samo odznie, bála sa zvieraťom zatriať, aby mu nespôsobila šok, ako sa to stávalo námesačným. Po piatich minútach začala žena tľoskať, ale nič. Medzitým už v televízii bežalo niečo iné. Nives vstala, jemne chytila Džakomínu za krídlo: „Čo ťa zakliali?“ zamrmlala si popod nos. Nič, ani záchvev. Nakoniec sa rozhodla celú záležitosť rázne ukončiť: chytila ovládač a televízor vypla.

Džakomína vyzerala ako drevená socha. „Hej, princeznička,“ prihovárala sa jej materinským hlasom. Ak to pôjde takto ďalej, zapália sa jej oči. Nežmurkla, hádam odkedy začala telefonovať. Čučala s typickým pribrzdovým výrazom, zobák jemne pootvorený, akoby ju nadobro omráčili. Nives sa k nej opäť sklonila, tentokrát sa jej dotkla energickejšie: „Hej, si živá mŕtva?“

Ktokoľvek by sa zasmial nad sprievodkou, ktorá predstiera, že skamenela. Nives však pocítila, ako jej búši srdce. Opatrne ju nadvihla, akoby manipulovala s krištáľovou vázou. Skúsila ňou zatriať. Z Džakomíninho hrdla sa ozvalo zvláštne grí, pripomínajúce rachot hrnca, no vták zostal nehybný. Nives zopakovala ten zvuk niekoľkokrát, podobne ako pri kolísaní dieťaťa: grí, grí, grí. Potom ju znovu položila do kresla, odbehla do kuchyne a vrátila sa s hrncom a kovovou naberačkou. „Teraz ťa preberiem,“ zamrmlala a jemne buchla žufaňou o dno. Nič. Pristúpila bližšie a pridala na sile. Stále nič. Hlavou jej prebleskla myšlienka, že možno vyruší samotného svätého Františka a vypáli to popri sprievodke, no aj tak sa rozhodla skúsiť to znova. Tentoraz zasadila takú ranu, až ju pocítila v špiku kostí. Sprievodka sa ani nepohla.

Kde teraz nájde ďalšiu kvočku spoločníčku s rovnakými prednosťami? Nives v tom mala jasno: Džakomína mala svoje čaro, stala sa mostom medzi Anteovou smrťou a jej siluetou v osídlach samoty, takáto domáca úloha sa predsa nedá zvládnuť zo dňa na deň. Hrozilo, že opäť upadne do bohapustej ničoty. Alebo ešte horšie: uzná víťazstvo Francúzska, čo bude v skratke znamenať prežiť zvyšok života na Marse, kde si nedokáže ani len kávu vypýtať.

Podišla ku skrinke s telefónom, vzala do rúk zošits telefónnymi číslami. Našla ho pod písmenom B: Bottai. Veterinár, ktorý odjakživa dohliadal na ich zvieratá. Nives sa pozrela na hodinky, bolo niečo po ôsmej. Lorianobol skúsený doktor, mal len jednu nerest, pričastohľadel na dno fľaše a všetci to vedeli. Prisal sa k nej hneď ráno a do večera skúšal odolnosť pečene. Po dni strávenom s hlavou v kozích zadkoch a tlamách jalovic si uštedril ranu z milosti a pri záverečnej zvučke televíznych

113

novín pre seniorov bol už o štvrtej popoludní zababušený v perinách.

Ozvala sa manželka: „Prosím?

„Donatella, prepáč, že ruším. Tu je Nives.“

Chvíľu trvalo, kým si dokázala spojiť hlas v slúchadles tvárou ženy.

„Ach, drahá, aké prekvapenie!“ Udalosti posledných dní ju priviedli do rozpakov: Anteova smrť a okolnosti ňou spojené. Zrejme s nimi súvisí aj telefonát. Priateľkesa zaliečala viac, než bolo zvykom: „Práve dnes somna teba myslela. Hovorila som si, že niektoré popoludniemusím...“ Tolké líškanie nebolo Nives pochuti. Mrzeloju prerušiť serenádu o zrode života, ale nechcela strácať čas.

„Loriano je doma?“

Donatella dvakrát preglgla. „Je vedľa,“ zamrmlala už zmeneným tónom. „Pred troma minútami som bolav izbe. Vyzerá ako sgnga.“

„A nemohla by si mi ho zavolať?“

Bolo počuť nezrozumiteľné šomranie, vyplývalo z potreby vykľučkovať z toho, čo bolo evidentné: manželbol na mol. Donatella to skúsila bez dlhšieho vysvetľovania: „Mohla by si zavolať zajtra ráno... ved' vieš, že chodí spávať so spípkami.“

„Práve kvôli nim volám.“

„Vyskytol sa vírus?“ „Vyskytol sa problém.“

114 “Odmietnuť čerstvú vdovu by mohlo znamenať, žespráva zaletí ďaleko do okolia. Donatella zvažovala, či prepojiť telefonát do spálne, túto možnosť však okamžite zavrhl. Bude lepšie, ak Loriano vstane, aspoň získačas, aby sa spamätal. Úsečne odvrkla: „Počkaj.“

V slúchadle sa ozývali najrozličnejšie zvuky: krokyna dlážke, zavrzganie, horekovanie doliehajúce z dial'ky. Až po obťažovanie najsvätejšieho. Nives sledovala Džakomínu usadenú v kresle. Vyzerala ako atrapa.

Započula lomoz popadaných predmetov a vzápätí Donatellin hlas, akoby sa prihovárala z Mesiaca: „Idiot!“ Až kým sa akejsi ruke nepodarilo navel'a -navel'a uchopiť slúchadlo. Doľahol k nej Bottaiov rozospaný zahlienený hlas: „Haló, Nives... Úprimnú sústrasť.“

Tú jej už požehnane prejavoval v deň pohrebu. Bolav duševnom rozpoložení človeka, ktorý sa pozerá na odchádzajúci vlak. „Počuj, Loriano!“

„Počúvam.“

„Mám tu spípku.“

„Spípku.“

„Je v tranze.“

„Kto?“

„Spípku, ved' ti to hovorím.“

„Spípku je v tranze?“

„Áno. Ako ju mám prebrať?“

„Ako ju chceš prebrať?“

„To sa pýtam teba.“

“Na druhej strane bolo cítiť zaváhanie. Nives si predstavila pohľad veterinára zastretý obsahom demižóna. Nakoniec sa Bottai vzchopil: „To je hádanka?“

„Loriano, počúvaš ma vôbec?“

„Som samé ucho.“

„Mám tu spípku zhyponizovanú televíznou reklamou na Dash.“

„Na Dash?“

„Ako počuješ.“

„Tú s trikmi.“

„Presne tak.“

„Ulej mi za náprstok.“

„Čože?“

„To patrilo Donatelle.“

„Trieskala som aj do hrnca a nič.“

„Trieskala si do hrnca.“

„Nepomohlo to.“

„Počuj, mne práve nie je najlepšie...“

„Loriano, je to nesmierne dôležité. Porad' mi, čomám robiť. Ak prídeš, zaplať ti za unúvanie.“

“Keď Bottai počul o peniazoch, pokúsil sa o vážnejší tón. Každá koruna sa zide. Plavil sa však v neistých vodách.“

„Nives, vôbec som ťa nepochopil. Spomínala si Dixan?“

„Dash.“

„Dash.“

„Reklamu, čo práve beží, práčka sa v nej točí na plné obrátky.“

„Zdá sa mi, že som ju videl.“

„A videla ju aj Džakomína.“

„No a?“

„Neviem, zostala ako obarená. Ani nežmurkne.“ Bottai sa zhlboka nadýchol, hodil do seba obsah pohára a zo všetkých síl sa usiloval pôsobiť triezvo. „A jatú Džakomínu poznám?“

„Stále hovorím o spípku.“

„Aha, o spípku.“

„Videla reklamu na Dash a skamenela.“

„Počuj, vieš, že keď ma preberieš zo spánku, stúpnemi tlak. Ulej mi za náprstok, nech sa pozvievam.“

„Čože?“

„To patrilo Donatelle.“

„Vráťme sa k mojej bábike.“

„Spiepku.“

„Áno.“

„Zasekla sa pred reklamou na Dash.“

„Presne tak.“

„A čo s tým mám ja?“

„Si predsa veterinár, nie? Ak to pôjde takto ďalej, zhnije mi v obývačke.“

„Chováš spiepku v obývačke?“

„Chovám ju, kde sa mi zachce. Treba ju prebrať, nato sa sústreď!“

„A čo keď ti prinesie do domu blchy?“

„Priniesla mi do domu pokoj.“

„Tieto zvieratá sa prehrabávajú v hovníach.“

„Poznám ľudí, ktorí robia aj horšie veci.“

„Mne to hovor... Počuj, a má všetky očkovania, však?“

„Áno.“

„Ako je to so spánkom? Má ho pravidelný?“

116 „Je to normálna kura. Na poludnie vyhrabáva v záhrade červíky. Chovám si ju ako kňažku.“

Bottaiovo usrkávanie z vína bolo počuť aj na opačnom konci. Pomaly sa mu začínalo rozsvetovať, hocimu alkohol naďalej zatemňoval časť mysle. Nech si hovorí kto chce, čo chce, pohár vína ho vždy postaví na nohy, čo na tom, že sa mu pletie jazyk. „A k periu mi čo povieš?“

„Mal by si ju vidieť. Vyzerá ako porcelánová bábika.“

„Tak musí byť zhyponotizovaná.“

„Kto?“

„No tá Džankarlína či ako sa volá.“

„Džakomína.“

„Áno, tá.“

„Džakomína je zhyponotizovaná?“

„Sú to hlúpe tvory. Občas sa to stáva.“

V Nives vzkypela žlč: „Staraj sa o seba!“

Loriano zakašlal: „Chcel som len povedať, že...“

„Je to nebezpečné?“

„Nikdy som nepočul, že by na to spiepku poslala.“

V opačnom prípade to treba vziať na vedomie a o chvíľu sa môže vynímať na stole so zemiakovou prílohou. Vôbec si to nevšímame.“

„Pre Božie zmilovanie!“ Nives si predstavila Džakomínu nastoknutú na grile a na chvíľu sa jej podlomili kolená. A predsa, koľko kuracích kostí sa v živote naobhrýzala! Nieže by sa chcela vychvaľovať, ale kura nadivoko vedela pripraviť znamenite. „Chce sa mi vracat.“

„To prejde. To bude tým putom.“

„A čo keď sa nepreberie?“

Bottai si povzdychol. Začínal byť z toľkých hlúpostí unavený. „Skús poriadne zarachotiť.“

„Už som. Trieskala som do hrnca.“

„Ahá, tak do hrnca...“

„Aj som ju nadvihla. Stále nič: je ako obarená.“

„To prejde.“

„A ak neprejde?“

„Nives, čo chceš počuť...“

„A čo keby som jej dala privoňať aromatickú soľ?“

„Výborne, skús soľ.“

„A ráno sa zastavíš?“

„Áno, hneď som tam.“

Nives sa rozžiarila: „Hneď?“

„To patrilo Donatelle. Išla si ľahnúť. A to nevestí nič dobré.“

„Donatella si nemôže ísť ľahnúť?“

„Hrozne chrápe. Čo už, je dokonané. Dnes v noci sa nevyspím.“

„Čiže je to moja vina?“

„Je to Alfredinina vina, či ako ju to voláš.“

„Džakomína.“

„Áno, tej.“

„Pre mňa je darom z nebies. Predstav si, že len vďaka nej som neskončila v Languedocu. Alebo v blázinci. Alebo nedopadla ešte oveľa horšie. Keď už hovoríme o spánku, trpela som hroznou nespavosťou. Po týždni sa mi zdalo, že chodím ako námesačná. Odkedy je pri mne ona, spím ako bábätko od večera do rána. Čo povieš, nie je to hrozne smutné?“

„Práve naopak...“

„Tebe sa dobre hovorí, keď ti celú noc vyhrávajú fanfáry.“

„Zvyčajne sa odrovnám v dostatočnom predstihu.“

„Je to nerest.“

„A čo ňou nie je?“

Nastalo krátke ticho, vzájomne načúvali vlastným dychom. Posledná slovná výmena navodila zvláštne rozpaky. Keď to začalo byť trápne, ozvala sa Nives:

„Loriano.“

„Áno.“

„Spýtam sa ťa ako doktora, ktorý v tebe drieme: zdá sa ti normálne, že som vymenila manžela za chromú sliepku a pritom mi ten prvý vôbec nechýba?“

Bottai vyvrátil oči k nebu. „Smútok si dokáže z človeka poriadne vystreliť.“

(úryvok)

Preložila Adriana Šulíková

Nives

Roosting on the armchair, Giacomina watched the Tide commercial. On screen, the spin cycle was visible through the washing machine's porthole. She gaped at it, transfixed. That was how Nives came upon her. The hen's eyes had gone blank.

At times like these, she'd usually let things take their own course. She was scared she'd traumatize the bird if she shook her, like with sleepwalkers. After five minutes, she cleared her throat a few times to no effect. The TV program had changed. Nives got up and gently touched Giacomina's wing. "Has someone thrown a spell on you?" she murmured. Not even a twitch. In the end, she went for the clincher: she grabbed the zapper and switched the TV off.

Giacomina looked wooden. "Come on, pet," her mistress pleaded, clucking like a mother. If this went on any longer, the hen's eyes would turn to glass. She didn't think she'd blinked since the phone call. The bird was perched there, wearing her usual demented expression, her beak hanging slightly open, as if she had taken a turn. Nives bent over her, prodding her more insistently, "What, are you the waking dead?"

Most people would burst out laughing seeing an animal pretending to be a statue. But Nives felt her heart race. She picked the hen up carefully. It was like handling a crystal ornament. She tried shaking her. A funny sound came out of Giacomina's throat, like the thrumming of a string drum: *ga*. But the hen was still a statue. Nives shook her again, as if she were rocking a newborn baby: *ga, ga, ga*. She stuck her back in the armchair and went into the kitchen to fetch an iron pot and a ladle. "I'll soon wake you up," she muttered, banging the pot—not too hard to begin with. No reaction. She came one step closer. Another bang, with more force. Giacomina squatted there, frozen. Her mistress even thought of going to bother St. Francis and shooting off a round, right there, a yard away. But she stuck with the pot, banging so hard that it rang inside her, right down to her marrow. Not a feather was ruffled.

Where would she ever find another egg-laying friend with a disposition like hers? Nives had already realized that Giacomina's charm was unique; she needed her as a bridge between Anteo's death and the shape of her now, redrawn in her solitude, and it wasn't something she could teach any old bird at the drop of a hat. She was scared she'd be plunged back into those twilight sleeps that used to drain her. Or worse, that France would win, which, in short, meant spending the rest of her days on Mars, where she wouldn't even be able to order a coffee for herself.

She strode over to the telephone table and picked up the copybook they'd always jotted their phone numbers in. She found what she was looking for under

the B's: Bottai. He was the vet who'd always come to check up on the animals. Nives looked at the time: it was just past eight. Lorianio was a good doctor, but he had a drinking problem; everybody knew. He started first thing in the morning and carried on poisoning his liver until dinner time—after a day with his hands up goats' and heifers' asses and inside their gums, he put himself out of his misery with a last glass before collapsing into bed as soon as the theme tune from the evening news was over. The news on Channel 4; the one the oldies prefer.

His wife answered the phone, "Hello?"

"Donatella, sorry to ambush you like this. It's Nives here."

The woman on the other end of the line took a moment to connect the voice to the name. "My dear, what a surprise!" She was suddenly reminded of everything that had happened, Anteo's death and all the rest. She gathered her thoughts and acted more pleased than usual to be in touch with her friend. "Imagine, I was thinking of you today! I was just saying to myself, 'Maybe one of these afternoons ... ?'"

Nives wasn't in the mood for any sweet-talking. She was a little sorry to interrupt the serenade just as it was gearing up, but this was an emergency. "Is Lorianio home?"

120 Donatella cleared her throat. "He's in there," she muttered, already changing her tone. "I was in the bedroom a few minutes ago. He's as stiff as a mummy."

"Can you call him for me?"

There was an indecipherable mumbling, provoked by her embarrassment at having to own up to the evidence: her husband was sloshed. Donatella gave it a shot, hoping to avoid having to make excuses. "You could try tomorrow morning, maybe? You know he goes to bed with the chickens."

"That's what I'm calling about."

"Have they caught an infection?"

"There's an emergency."

Rebuffing a new widow was a sin that might make the rounds of the entire neighborhood on the tongues of tittletattlers. Donatella wondered whether to pass the call to the bedroom phone but immediately thought better of it. Lorianio should get up and regain a modicum of consciousness. Her teeth clenched, she said, "One moment."

Nives could hear noises from the other side of the receiver: the clacking of heels on floor tiles, creaking, curses. An important saint's name being taken in vain. Nives looked over at Giacomina on the armchair. She looked artificial.

There was a commotion as things crashed to the floor, followed by Donatella's voice yelling as if to the moon, "Imbecile!" Until, finally, a hand must have

reached out and roughly grabbed the receiver. Bottai's voice was mangy with sleep and phlegm, "Hello Nives . . . my condolences."

He had already given them profusely on the day of the funeral. She felt as desperate as someone watching her train pulling out of the station.

"Lorianio, listen."

"Tell me."

"I have a hen."

"A hen."

"She's taken a funny turn."

"Who?"

"The hen, I mean."

"The hen has taken a funny turn?"

"Yes. How do I wake her up?"

"How do you wake her up?"

"I'm asking you."

On the other end of the line there was a moment's pause. Nives imagined the empty gaze of that vet who thought of nothing but demijohns of wine. Finally, Bottai came back to himself.

"Is this a riddle?"

"Lorianio, can you listen to me?"

"I'm listening."

"I have a hen who's gotten stuck in a Tide commercial."

"Tide."

"Exactly."

"The one with the pods?"

"Yes, that one."

"Can you pour me an inch?"

"What?"

"I was talking to Donatella."

"I drummed on the pot, but it was no use."

"You drummed on the pot."

"It was no use."

"Listen, I'm not feeling too well right now and—"

"Lorianio, it's important. Can you tell me what to do?"

"I'll pay you for the disturbance if you come over."

Hearing there may be some cash in the offing, Bottai tried to regain the high ground. A few coins are better than nothing, after all. But he was really at a loss.

"Nives, I don't understand what you're saying. You were talking about

dishwasher detergent.”

“Laundry detergent! Tide.”

“Tide.”

“That commercial that’s running right now, with the spin cycle at full speed.”

“I think I’ve seen it.”

“Giacomina’s seen it, too.”

“Eh?”

“I don’t know. She just sits there, as still as a photograph. She doesn’t even blink.”

Bottai took a deep breath, as if he’d been running, and tried to process the alcohol he’d drunk over the day in order to grasp onto some semblance of himself.

“Nives, do I know this Giacomina?”

“She’s the hen I was talking about at the beginning.”

“Ah, a hen.”

“She watched the Tide commercial and turned to stone.”

“Look, you know if I wake up after falling asleep, I get palpitations! Bring me an inch and I’ll be fine.”

122

“What?”

“I was talking to Donatella.”

“I was telling you about my little pet.”

“The hen.”

“Yes.”

“She took a funny turn watching the Tide.”

“Exactly.”

“And what am I supposed to do about it?”

“You’re the doctor, aren’t you? If it goes on any longer, she’ll rot in my living room.”

“You keep the hen in your living room?”

“I can keep her wherever I like. The point is, we need to wake her up.”

“What if she brings lice into the house?”

“She brings calm into the house.”

“These animals rake around all day in their own shit.”

“I know lots of people who do worse.”

“You’re telling me . . . Listen, we’ve done all the vaccinations, right?”

“Yes.”

“What about sleep, how is she doing on that count?”

“She’s a regular chicken. At midday she feasts on beetles from the vegetable

garden. I take care of her better than if she were the Pope.”

Bottai was sucking on his drink, you could hear it over the phone. Light was beginning to filter through to his brain, penetrating his befuddlement. He had been right: one glass of wine had done the trick, though he was still slurring his words.

“What about her feathers?”

“You should see her. She looks like porcelain.”

“She must be hypnotized.”

“Who?”

“Giancarlina, or whatever her name is.”

“Giacomina.”

“Yes, her.”

“Giacomina is hypnotized?”

“They’re stupid creatures. It can happen.”

Nives couldn’t contain herself: “Speak for yourself.”

Loriano cleared his throat. “No, no, I just mean—”

“Is it dangerous?”

“I’ve never heard of a hen dying of it. If anything, somebody might think she’s dead and stick her in the oven with potatoes. She wouldn’t even notice.”

123

“Holy smokes!” Nives imagined Giacomina on the spit and, for a second, her knees gave way. And yet, she had picked many a chicken bone clean in her day. Not that she wanted to boast, but her chicken stew was pretty good.

“That makes me feel sick.”

“It’ll pass. It’s a condition.”

“And if she doesn’t wake up?”

Bottai gave a deep sigh. He was growing tired of the woman’s nonsense. “Try shaking her.”

“I have. I drummed the pot, too.”

“Ah, yes. The pot—”

“I also picked her up. It was no good. She’s bewitched.”

“She’ll get over it.”

“And if she doesn’t?”

“Nives, what do you want me to say?”

“What about smelling salts?”

“Good idea! Try them.”

“Anyway, will you come and see her tomorrow?”

“Yes, I’m coming now.”

“Now?”

“I was talking to Donatella. She’s gone to bed, and that’s bad news for me.”
“Donatella can’t go to bed?”
“She snores. Once she starts, it’s over for me: I can never get to sleep again.”
“Is that my fault?”
“It’s Alfredina’s fault, or whatever her name is.”
“Giacomina.”
“Yes, her.”

“For me, she’s manna from heaven. Thanks to her, I haven’t had to pack my bags and move to the Languedoc. Or to the loony bin, or somewhere even worse. As for sleep: I couldn’t get any sleep at all before. After a week without sleep, I felt like I was walking in the clouds. With her on my bedside table, I sleep right through the night. It’s sad, isn’t it? As sad as everything else.”

“No, what are—”

“You can talk: you’ve got that brass band to keep you company.”

“I usually knock myself out with drink first.”

“A bad habit.”

“And what isn’t?”

124 Their last exchange had created a strange embarrassment. When the silence became too awkward, Nives said, “Loriano?”

“Yes.”

“I’m asking you as a doctor: is it normal to replace a husband with a chicken, and not to miss anything about the husband, not even for half a minute?”

Bottai rolled his eyes. “Grief plays tricks on you. You’ll see.”

(excerpt)

Translated by Clarissa Botsford

Cèlia Nolla i Yeste Katalánsko/Catalonia

Cèlia Nolla i Yeste (Barcelona, 1985) je katalánska filologička, učiteľka a manažérka v oblasti kultúrneho dedičstva. V súčasnosti pracuje ako jazyková špecialistka na Consorci per a la Normalització Lingüística (Konzorcium pre jazykovú normalizáciu), kde učí katalánčinu novoprišielcov. Na tejto práci jej veľmi záleží. Aktívne sa venuje aj propagácii literatúry po celom Katalánsku – vytvára tematické trasy o spisovateľoch a prednáša. Zúčastnila sa viacerých poetických čítaní a prispela do viacerých básnických antológií. Dvakrát získala poviedkovú cenu Joany Raspalovej (2004 a 2011). V roku 2022 bola finalistkou Poetickej ceny Miquela Ferrého v Mont-roig del Camp (Tarragona, Katalánsko). Pôsobila v rôznych kultúrnych združeniach a inštitúciách a vo voľnom čase sa obklopuje glosadormi (improvizovanými katalánskymi spevákmi veršov) a ľudovými melódiami. Jej literárny svet často skúma témy ako ženskosť, identita spätá s krajinou, jazyk prírody a existenciálne otázky, ktoré nikdy nie sú plne zodpovedané.

Cèlia Nolla i Yeste (Barcelona, 1985) is a catalan philologist, teacher, and cultural heritage manager. She currently works as a language specialist at the Consorci per a la Normalització Lingüística, teaching catalan to newcomers—a job she is passionate about. She is also involved in literary outreach throughout Catalonia, creating writer-themed routes and giving lectures. She has participated in poetry readings and several poetry anthologies, and has twice won the Joana Raspall short story prize (in 2004 and 2011). In 2022, she was a finalist for the Miquel Ferré Poetry Prize in Mont-roig del Camp (Tarragona, Catalonia). She has been part of various cultural associations and institutions, and in her free time, she surrounds herself with glosadors (improvised catalan verse singers) and folk melodies. Her literary world often explores themes such as femininity, identity tied to the landscape, the language of nature, and existential questions that are never fully resolved.

Jazva

Narodila som sa vnútri jazvy.
A toto posvätné slnko
mi pomáha ju sceliť.
Ako horiaca jašterica
sa prechádzam pomedzi chrasty,
krvou dávnych čias.
Poznám hodiny
tieňa, života,
aj plač, pre ktorý niet miesta.
A napredujem, chvostom zanechávam stopu,
po múre z drobiaceho sa kameňa
a pokolení žien.

(bez názvu)

Unavený pohľad a starobylé slnko:
z tejto krajiny som už vysala všetku šťavu.
126 Presýpacie hodiny v bruchu.
Čas na mne lipne
bez vlasti.

Vyvrtnutie

Prejdeš dverami, nedotknutá,
a vyjdeš zlomená,
všetko je nové,
možno práve to je život.
O päť minút neskôr
začne dráma lásky,
a netušíš, čo bolo panenskejšie:
či tvoje telo,
alebo tvoje srdce,
pretože ťa bolia obe.
Vonku padajú karobové struky
a vôbec ťa nepotrebujú.

(bez názvu)

Raz v noci tvoje paže
patrili mne
a stratila som sa na cestách
jedovatých hadov.
Doteraz som z labyrintu nevyšla.

(bez názvu)

Jazykom plným peľu
stopuješ moje pehy, zranenia,
vnútornosti a vlasy farby západu slnka.

Si z ohňa, ja ako mesačný kameň.
Od momentu počarovania
nosím nad rozkrokom vodoznak.

Preložil xxx

II

Mesiac mi rukou
otvára okno
a hovorí plač,
na konci čaká svetlo, vraj.
Matka noci
a bieleho ticha
videla ma potichučky rásť,
videla ma kropiť slepé uličky.
Žiaľ svitania je plný kráterov,
zlatistý anjel preč beží.
Som opäť malé dievča
a za ruku ma nik nedrží.

„Priateľu, predvolám ťa v srdci mušle.“

Maria-Mercè Marçal

III

Myšlienka na teba
je niečo, čoho som sa
nikdy nevzdala.
Vraciaš sa z poľa
so zlatými rukami,
krk zmáčal ti pot.
Pohľad lastovičky,
úsmev horiaceho motýľa,
pokoj olivovníka.
Práve táto spomienka
ma zachráni každú zimu
v meste.

IV

128 Pretože jazero ťa je plné
a pokožku máš čarovnú a modrú
a v rukách nesieš šupiny
a na jazyku máš plno súmrakov.
Oheň tvojich očí ma rozpaľuje,
je červený a biely a purpurový a ako nebo.

A môj život sa nekončí,
naopak, začína.

Preložila Eva Lalkovičová

Scar

I was born within a scar.
And this sacred sun
helps me to close it.
Like a burning lizard
I wander across the scabs,
blood from other times.
I know the hours
of shadow, of life,
and the tears that won't fit.
And I keep walking, leaving a tail's trace
on walls of weathered stone
and a lineage of women.

2.

Tired eyes and an ancient sun:
I've drawn all the juice from this landscape.
An hourglass inside my belly.
The hours cling to me—
without a homeland.

3.

The moon's hand
opens my window;
tells me to break—
there is light, after all.
Mother of the night
and of white stillness,
she watched me grow in silence
along barren paths.
The sorrow of dawn has craters,
the fine gold angel is gone.
I am a little one again,
and no one holds my hand.

4.

Lungs closed,
the sorrow of birth.
Blue water surrounds me.
You left me alone.

5.

Thinking of you is
what I've never
stopped doing.
You'd return from the fields
with golden hands,
your neck bathed in sweat.
A swallow's gaze,
130 the smile of a burning butterfly,
the calm of an olive tree.
This is the memory
that saves me every winter
in the city.

6.

Portal of the Canal
Evenings change when we no longer seek shelter,
now that we've died a little more than yesterday, and
[the day before, and the one before that.
Our skin has worn down across every wall,
and hair shavings drift above the rooftops.
We'll never know if we must be forgiven
or if we should forgive the tired sand
we carry inside our heads.
Stories from other times still weigh us down,
like a kind of knot that won't loosen,
that won't let us go.

"I knew everything in me
before I was born."
Bejan Matur

7.

Sprain

You cross a door, untouched,
and emerge broken,
everything is new,
and maybe that is life.
Five minutes later
the Love drama begins,
and you don't know what was more untouched:
your body
or your heart,
because both are aching.
Outside, the carob pods fall
and they don't need you.

8.

One night your arms
were mine
and I got lost in the paths
of venomous snakes.
I still haven't found my way
out of the labyrinth.

9.

"Friend, I'll summon you in the heart of a seashell."

Maria-Mercè Marçal

With a tongue full of pollen
you traced my freckles, my wounds,
my guts and my sunset-red hair.

You were all fire, I, moonstone.
Since that enchantment
I bear watermarks upon my crotch.

10.

“From a warm sleep
I’ve awakened
I count the stars
of my words
and I devote myself
to the night.”
Rose Ausländer

From a warm sleep
I’ve awakened
and look at everything with wonder.
Blue fairies of the universe
carry a flame that bears my name.
I am star mother, moon sister,
warrior stone and a thousand other women.
With a single gesture I burn the cages
and everything that oppresses me.

132

Translated by Anna Carreras Nolla

Roland Orcsik Maďarsko/Hungary

Roland Orcsik sa narodil v roku 1975 v meste Becse (Srbsko, bývalá Juhoslávia). Od roku 1992 žije v Szegede (Maďarsko), kde pôsobí na Inštitúte slavistiky Univerzity v Szegede. Je jedným z redaktorov literárneho mesačníka *Tiszatáj*. Píše poéziu, prózu, literárnu kritiku a prekladá z viacerých jazykov bývalej Juhoslávie do maďarčiny. Vo svojom výskume sa venuje najmä kontaktom medzi maďarskou literatúrou a literatúrami bývalej Juhoslávie. Doteraz publikoval päť básnických zbierok, ako aj výbery preložené do srbčiny, chorvátčiny a angličtiny. Jeho prvý román s názvom *Fantómové komando* vyšiel v roku 2016 a bol preložený do rumunčiny, slovenčiny a srbčiny. V roku 2025 vychádza jeho druhý román s názvom *Prenosný oceán*. Jeho diela boli preložené do arabčiny, češtiny, angličtiny, francúzštiny, hindčiny, chorvátčiny, gréčtiny, nemčiny, rumunčiny, slovenčiny, slovinčiny, španielčiny a srbčiny.

Roland Orcsik was born in Becse (Serbia, ex-Yugoslavia) in 1975. Since 1992 he lives in Szeged city in Hungary. He is working at the University of Szeged in the Institute of Slavonic Studies. Orcsik is one of the editors of literary monthly “Tiszatáj”. He writes poetry, prose, criticism, and translates from a number of Ex-Yugoslavian languages into Hungarian. His research focuses on Hungarian and Ex-Yugoslav literary contacts. So far he has published five volumes of poetry (plus one selection in Serbian and one in Croatian and English). His first novel was published in 2016 under the title *Phantomcommando* (it’s translated into Romanian, Slovak and Serbian languages), *Portable Ocean* is his second novel (2025). His works are translated in Arabic, Czech, English, French, Hindi, Croatian, Greek, German, Romanian, Slovakian, Slovenian, Spanish, and Serbian languages.

133

Fantómové komando

Veterný mlyn už dávno nebol v prevádzke. Jeho hnedá tehlová stena bola prevrtaná dierami. Poškodil sa počas druhej svetovej vojny. Okrem stôp po guľkách bolo v stene vytesaných aj nespočetné množstvo mien. Aj tam, kde granát vytrhol kus steny, mohlo byť zopár mien spolu s rokom, ktoré však v dôsledku detonácie zmizli.

Mlyn bol ohromná budova postavená za čias monarchie. V období socialistického spriemyselnovania však žiadny mlyn nedokázal konkurovať strojom, preto všetky zatvorili alebo predali. Mlyny bez lopát, ako vojnoví invalidi, stáli nehybne v pustatine.

Vyrazili sme vo večerných hodinách a keď sme s Kopytom dorazili, dvere mlynu boli otvorené dokorán. Od zavedenia výnimočného stavu mlyn nikto nestrážil, niekto sa asi vlámал do budovy. Bicykle sme si opreli o stenu.

Skôr, než sme vošli cez dvere, naskočili mi zimomriavky, akoby som sa ocitol na svätom mieste. No z tajomstva neostalo nič. Zvnútra bol mlyn vyplienený, ukradli ešte aj mlynský kameň. Vo večernom pološere stopy po múke priam svietili.

Kopyto tvrdil, že jemu sa raz podarilo dostať dnu, v prachu zmiešanom s múkou videl drobné odtlačky nôh. Potom ma začal kŕmiť svojimi príbehmi o mlyne, v každom bol superhrdinom, niekedy zápasil s túlavými psami, inokedy našiel truhlicu s pokladom či svojimi činmi niekomu zachránil život. Potom zrazu prestal, niekoľko minút vládlo ťaživé ticho. Keď videl, že som si všimol zmenu nálady, okamžite pokračoval vo svojich príbehoch o mlyne. Po chvíli som však stratil niť, spomenul som si na park a Anikó. Takto sa mi jej meno páčilo viac, Ancsa mi znelo príliš tvrdo. Kopyto si všimol, že som myslou inde a zaškeril sa.

„Ktorého z vás mám odbachnúť ako prvého?“ ozval sa nám za chrptom tenký, ale rozhodný hlas. Otočili sme sa, premeriaval si nás človečik drobný ako trpaslík, s dlhými sumčými fúzmi pod plochým nosom, v rukách mal polovnícku pušku, ktorá bola oveľa väčšia ako on.

Hneď pri stene bol menší otvor, kam nás trpaslík nasmeroval, vliezli sme doň a zišli dolu rebríkom. Tam dole boli všade naokolo knihy zoradené na policiach prehýbajúcich sa pod ich váhou, nad nimi svietili fakle, stáli tam vrecia s múkou a pri stenách debny rozličných veľkostí. Trpaslík nás nahnal do klietky.

„No a teraz, hihi, sa porozprávame!“ povedal svojím hlasom tenučkým ako niť. „Kto ste? Prečo nečakáte koniec sveta vo svojich zadebnených norách?“

S Kopytom sme sa ho snažili presvedčiť, že ešte nie je isté ani to, aká vojna prebieha, nikde niet nepriateľa, koniec sveta je ešte v nedohľadne. Trpaslík nás trpezlivo počúval, potom si odplul. Tenučkým hlasom začal posmešne napodobňovať Kopyta, potom na nás skríkol:

„Nono, neľutujeme sa, to neznášam najviac na svete! Fuj, ale to neznášam! Veľmi to neznášam! Radšej mi povedzte, čo do pekla tu hľadáte?“ bodol puškou do vzduchu mojím smerom.

Porozprával som mu otcov príbeh, prípad Boba a Very, ako aj to, že to ja som vytiahol Kopyta z jeho domova. Trpaslík z nás celý čas nespúšťal oči. A na otázku, čo chce teraz s nami robiť, odvetil len toľko, že počkáme, kým sa veľký netvor vyslobodí a spáli celý tento smradľavý svet. Kopyto si vzdychol, sklonil hlavu a potom pomedzi zuby zasyčal:

„No zbohom.“

Reč sa pomaly zvrtila na trpaslíka, ktorý ledva čakal, aby mohol zahviezdiť. Vytiahol sa, pravú ruku zaťal v päsť a udel sa do ľavej strany hrudníka, potom ruku zdvihol vysoko do vzduchu a hlasom opojeným víťazstvom skríkol:

„Ja som posledný nácek!“

Oči sa nám rozšírili. Trpaslík zamieril puškou na mňa, vďaka čomu bolo jasné, že je skutočný nácek, bude lepšie, ak budeme opatrní. Kopyto nedokázal zdržať hlasný smiech, ktorý z neho vyprskol. To je už aká blbosť, opakoval. Trpaslíkovi sa nepáčilo, že ho majú za hlupáka.

„Táto guľka neminie svoj cieľ!“

Snažil som sa prinútiť trpaslíka, aby pokračoval v rozprávaní. Na moje otázky odpovedal, ako by ho posadli rôzni duchovia, hlas sa mu menil takmer pri každej odpovedi, hoci tenučký tón mu ostal celý čas. Vlastné siahodlhé prejavy ho už-už privádzali do extázy:

„Moju teóriu vedie krutosť, veru tak, moje pery ospevujú nádheru krutosti. Nie prechodnú falošnú nádheru; tú rozkoš, ktorá sa zrodila spolu s ľudstvom a pomíne len s ním. Tak-tak! Prečo by sa bystrá myseľ nemohla spojiť s krutosťou, z vôle nevyspytateľného Stvoriteľa?“

Vstal a chodil hore-dole ako disciplinovaný vojak. Potom sa znovu pustil do bojovného prejavu, ústa špúlil ako hlaveň pušky.

„Pre tento mier je vojna málo. Podlý a špinavý mier, len taký prikrčený, len si zatvorí ústa a mlčať. Nebudem držať hubu, som pripravený na to, čo príde. Nebojím sa, nech sa skončí tento špinavý mier. Kto potrebuje mier? Ten, kto kupuje a predáva. Komerční a tí, ktorí spievajú, a priekupníci a kupci, tí, čo predávajú pod cenu a podvádzajú a trasú sa o svoju bezpečnosť a sú zbabelci a podliaci a drkocú zubami. Mier len preto, aby každý mlčal, aby mohli spratkovia páchať svoje krvavé alebo, ešte horšie, nekrvavé zločiny.“

Keď skončil, nasledovala chvíľka ticha pre umocnenie efektu.

Celé to pôsobilo akoby sa pred zrkadlom naučil naspamäť nejaký citát. Kopyto sa ho spýtal, aký má plán s koncom sveta. Nechá náš svet zhnúť. Obaja

s kamarátom sme rátali s niečím divokejším. Alebo aspoň s výnimočnejšími myšlienkovými pochodmi. Trpaslíkove črty medzitým čoraz väčšími tvrdli, akoby mu niekto nožom vyrýval vrásky do čela. Už ani zďaleka nebol taký komický ako predtým. Pôsobil ako vražedný škriatok, hlas sa mu postupne deformoval, pri ďalších vetách takmer chrčal:

„Celá moja poetika bude neprestajný boj človeka – divokého zvera proti Stvoriteľovi, ktorý nemal takého červa priviesť na svet.”

Pokúšal som sa posledného nácka osloviť, že jeho myšlienky sú mi povedomé, akoby som ich niekde už čítal. No on rozhodne namietal:

„To som vymyslel ja!” kričal a mieril na mňa puškou. „Táto pivnica pod mlynom bude zdrojom novej poetiky, nová archa, kolíska nového života, keď ten váš definitívne zmizne v plameňoch! A po skončení sveta budem prvý nácek!”

„Tak teraz si prvý, alebo posledný?” spýtal som sa.

„Ale máš pomalý mozog! Teraz som posledný, potom budem prvý! A okrem toho, ticho!”

Kopyto sa spýtal, ako si predsa predstavuje začiatok nového sveta. Pretože o jeho konci prezradil všetko, celospoločenský kaput a hotovo. Trpaslík sa hlasno zasmial, potom očierňoval našu fantáziu, nazval nás naničhodnými všami, ktoré sa dovtedy chvastajú, kým ich nezničia. Napokon hovoril o zvieratách zo zverinca, vtedy som si aj ja uvedomil, kam sa podeli. Trpaslík ich pozbieral, aby z nich vytvoril nový druh. Darmo sme však naňho naliehali, neprezradil, kde ich drží. Takmer mu tiekli sliny, keď hovoril o tom, že on bude žrebcom všetkých samíc, jeho zlaté semená oplodnia všetky samice. Silno som pochyboval o tom, že by sa od semena trpaslíka obrátilo všetko na dobré.

„Máš slabú predstavivosť! Už mám za sebou pár pokusov, výsledky predstihli aj moje vlastné očakávania!” tvrdil rýchlo a medzitým si viackrát povykrúcal svoje sumčie fúzy.

„Fúj!” odvetil som mu.

„Pre teba hnus, pre mňa krása!” zamňaučal a potom si dlhým jazykom olizol svoje hrubé pery.

Kopyto znudene dodal, že už chápe, najskôr obrovská orgia hlava-nehlava, potom príde nový druh a všetci budú slobodní a lev bude hrať karty s ovečkami. Zvyšok ohlodanej kosti, uzatvoril a potom od zlosti kopol do mreží. Posledný nácek očervenel ako paprika, v hneve plul kade-tade, pušku hodil na zem, malú päšť zdvihol do vzduchu a hrozil ňou ako nejaký prorok zo Starého zákona, ktorý sa rozhorčuje, že jeho ľud nedokáže pochopiť božie zákony.

Keď sa horko-ťažko upokojil, začal vyzivovať. Dúfal som, že čoskoro zaspí. Dostal však novú silu, začal predvádzať svoju nekonečnú vzdelanosť. Začal zara-

dom citovať slávnych vedcov v rozličných jazykoch, ktoré som ešte ani nepočul. Po čase som mal jeho výlevov po krk, pokúšal som sa zvrtnúť reč na jeho rodinu. Trpaslík sa zrazu chytil za hlavu, veľmi to bolí, kričal, veľmi, nechtami si zaškrabol do pokožky na hlave, do očí mu stekala krv. Potom sa rovnako rýchlo vrátil do predchádzajúceho stavu. Jedine krv mu nezmizla z tváre.

„Moja matka bola suka, mňa našli v koši,” povedal stručne, no necítili sme z neho bolesť siroty. Skôr z neho vyžarovala hrdosť, hrdo sa pred nami vypínal, že on to prežil. Potom pokračoval, že v štátnej inštitúcii, kde vyrastal, mal dokopy len jedného kamaráta, neskôr ho však zatvorili za vraždu, a tak ostal sám. Začínal som ho ľutovať, no trpaslík si to všimol, odpľul si a pohrdavo prehlásil, že z ponižujúcej ľútosti si neprosí.

„Čoskoro budem vládnuť, čas ľudí skončil,” povedal a poriadne si zívól.

„A komu budeš vládnuť?” spýtal som sa.

„Čo sa siliš, nemá to ani hlavu, ani päťu...” pošepol mi do ucha Kopyto.

Skôr než som svojmu kamarátovi odpovedal, trpaslík pokračoval s nosom vysoko zdvihnutým dohora tam, kde skončil:

„*Hoc volo, sic iubeo sit pro ratione voluntas.*”

Latinskému výroku som nerozumel, no darmo som ho naňho naliehal, posledný nácek nám to nepreložil, pche, povedal mojím smerom, tolko k tebe. Po čase dokázal hovoriť už len prerušovane. Puška mu začala pomaly kľzať z rúk. Bál som sa, že ak spadne na zem, spôsobí hluk, zbraň sa mu však oprela o nohy. Posledný nácek chrápal postojáčky, fúzy sa mu pri dlhých výdychoch nadvihovali, krv, čo mu stiekla z čela, sa mu rozmazala po vráskavej tvári. Teraz by sme sa nejako mali vyšmyknúť z kliecky. Darmo som sa však naťahoval, nedočiahol som na kľúče v trpaslíkovom vrecku na nohavičiach. Kopyto mávol rukou, vytiahol z vrecka kúsok čokolády, zlomil ho na polovicu, ponúkol ma a schrúmal svoj kus. Medzitým vypochoďoval zo svojej nory tučný potkan. Oči mi zaiskrili, prihovárал som sa mu, potkan ku mne ospalo otočil hlavu, zdalo sa, že rozprávka posledného nácka nudila aj jeho. Povzbudzoval som ho, aby z vrecka na nohavičiach trpaslíka vyškrabal kľúče od kliecky a ja ho potom zahrniem čokoládou. Potkan sa však pomalými pohybmi znudene zakrádal do môjho ruksaku ležiaceho pri stene. Dobro som ho sprdol, ako môže byť takáto bezcitná potvora a že ak sa raz odtiaľto dostanem, nedostane odo mňa nič a od trpaslíka nanajvyš guľku do hlavy, ak zistí, kto mu vyjedá zásoby. Keď som sa už vzdal, tlstý potkan neochotne vyliezol z môjho ruksaku. Po puške vyliezol k trpaslíkovmu vrecku, dlhým nosom sa v ňom prehrabával, no kľúč vytiahol len do polovice, bránilo mu veľké brucho, ani sa ďalej neunúval, zošmykol sa po puške na zem, znudene sa rozhladol, potom sa odviekol smerom k vrecu so zemiakmi. Kopyto zavrčal, ja som ruku natiahol z kliecky

ku trpaslíkovi, no darmo, kľúč bol ešte stále ďaleko, hoci mi chýbali len centimetre. Povedal som Kopytovi, aby prestal hundrať, teraz je na rade on. Neochotne naťahoval ruku, sotva sa dotkol kľúča. Nejde to, povedal, nechajme to, doriti, vzdával sa. Ale nedovolil som mu to, a tak sa do toho znovu pustil a keď sa dotkol kľúča, ja som ho zozadu pritlačil o mreže. Kopyto zahrešil, zastonol, ale napokon sa to podarilo. Rýchlo som otvoril klietku, s Kopytom sme si pozbierali svoje veci, z pivnice sme odchádzali po špičkách. Už sme boli na poslednom stupni rebríka, keď sa trpaslík pohol. Rýchlo sme sa vyštverali po rebríku, skočili sme na bicykle a z celej sily sme krútili cez lúku plnú výmol'ov, kadiaľ to bolo bližšie k domu. Trpaslík sa však v priebehu pár minút objavil pri vchode do mlyna. Nevystrelil na nás, len hlasno nariekal, fňukal tenkým hlasom, aby sme ho nenechávali samého, na koniec sveta nechce čakať sám! Na chvíľu som sa obzrel, oboma rukami sa držal za hlavu a plakal ako človek, ktorému pred očami zabili rodičov. Veľmi to bolí, veľmi, kričal. Zabrzdil som, Kopyto sa však na mňa hlasno oboril, aby som toľko neotáľal, lebo nás ešte posledný nácek odbachne.

(úryvok z románu *Fantómové komando*, Vlna / drewo a srd, 2025)

Preložila Lenka Nagyová

Portable Ocean

Of course, the bastard never gave me a fucking answer. A month went by, I did nothing, mostly stared at the ceiling. I had three options: joining the party, smuggling or leaving the country. Add alcoholism. I started to go through my savings. After all, Hungary is close, I survived the war in Szeged and Hódmezővásárhely, I have friends there. And if, by some miracle, things go well at home, I might as well come back. My parents live close by, so I can quickly hop over to them.

“Where are you going, stay put, Hungarians don’t like *Hungarians living across the border*,” my father grumbled. *Hungarians living across the border* sounded like he was spitting.

“Come on, most people in Hungary don’t even know that there’re Hungarians living elsewhere”, I argued.

“It needs a strong hand.”

“I need one as well...”, I said groaning as I struggled with the cap of a plum jar, it was too tight.

My mother took out her Tarot card and spread the deck on the kitchen table. One by one she drew the cards.

“I see a long journey before you, a red moon and a skinny dog”, she said with enraptured eyes. She was bluffing though.

“Thanks”, I grinned and went to my room to gather my stuff.

“Don’t forget to give water to the thirsty dogs, it brings you luck!”

In Hungary I was out and about, I’ve been a bricklayer’s help, a stocker at Tesco, a warehouse worker, a cleaner in a beer factory, a gas meter reader, naturally none of which is a dream work, but rather gray annoyance. First, I tried Szeged, but it didn’t work out, there was hardly any work. Finally, I ended up in Budapest. I went from one hole to another: Districts of Terézváros, Kispest, Csepel, Angyalföld and finally the Eight District. I stayed the longest in Eight District. Despite its bad reputation I never had any problems there, the gypsies helped me a few times and I covered for them during a police raid. That’s how I befriended Pipu. He made an amazing fisherman’s soup, and since he had spent some time in prison, he had considerable prestige among the gypsies. Together with Hungarian border guards, he smuggled gasoline into embargoed Yugoslavia and had the time of his life until the whole bunch got arrested. After his jail time he tried to avoid committing crime. He moved from the village of Dorozsma to Budapest. Too much talking, too little progress, he used to say when I asked him about the secret of making fisherman’s soup. He lived with his wife, Mari and a homeless man, Tonyo in a tiny two-room pad. They fed Tonyo in exchange for his pension. Tonyo was a drunk. His life got stuck and went downhill when his wife

died. Then he lived in the street, made ends meet in underpasses until Pipu offered him a place to live in exchange for his pension. Tonyo was strictly forbidden to drink at home, and he pretty much kept to it. Once Pipu offered me stolen meat at half price, but it wasn't him who stole it, it was those gypsy and Hungarian kids who were forced to work for an organized gang. I didn't take the meat. Pipu respected my decision and never approached me with such a thing again. Why didn't I report them? First of all, I didn't want to get into trouble, and secondly, I had Pipu's trust, plus didn't want to become a snitch. Thirdly, the gang was in cahoots with the police, so if I were to spill anything about the case, it'd probably end up in one of the files hidden in a bottom drawer.

I was more likely to get tangled up with the neighboring Hungarians, sometimes because I forgot to lock the door to the upstairs corridor, or because I was cooking in the kitchen with the window open and the radio was disturbing them. That's why, after a while, I moved out of the Eight District so I wouldn't have to look at the sour, envious faces of my neighbors. My last landlord was a philosopher, he didn't stir up any trouble. His things were translating, smoking, and practicing yoga in the morning.

140 Lengthy afternoon traffic jams, subway renovations, dragged up train stations, sidewalks covered in dog shit and smelling of urine. For a while, I entertained myself by counting bullet holes in old houses from World Wars and the 1956 revolution. I think I stopped around two hundred. I often imagined what it must have felt like to live in high, bourgeois apartments with servants and butlers. More and more I found myself wandering through the city, simply to discover the buildings of the monarchy, or at least what was left of them. Compared to Belgrade or Novi Sad, Budapest has a more preserved and weathered past. The ancient building compositions were still standing and hadn't been completely destroyed by the uniformed social-real or the capitalist push after the change of regime. When I got tired of the city commotion, I enjoyed the Danube, Margaret Island, The Chestnut-grove in Buda and the surrounding small towns of Buda-kalász, Budaörs, Dunabogdány.

In Hungary I was accused of talking like a jerk because I didn't greet people properly, I said: Good day! That's what I said back home. I wondered why people responded rudely. Then my local friends told me that the polite way to greet people was „Have a nice day,“ and without „have“ it's considered rude. I made a lot of new friends, my way of speaking changed over time, people hardly noticed I was from the South, and those who figured it didn't pick on me. I became a well-groomed barbarian. I rarely mentioned my ethnic background because I was either considered endangered or a dangerous breed. I was sick and tired of

even my breath being the subject of political blather, and that was hardly anyone who cared about what or who the hell I was. I can't say certain words without hearing the southern version of it. The word „polo“ means water polo to me, and yet the Serbian word „majica“ rings in my ears. It's as if I have two heads on one body like the Siamese twins. Some brainwashed guys remarked how good my Hungarian was for a Serb, but I didn't get mad at them, the local henchmen of Stalin did a thorough job.

Budapest sucked every compassion out of me, too, as I walked by indifferently through the human wreckage in the underground passageways. Who would voluntarily take in a scum who would steal from you the first chance he got? Once I've recognized a friend of mine or what remained of him. When he couldn't fit in the shelter he slept at my place. He hated being stigmatized as homeless and resented being labeled a bum. Many homeless people are subject to the mafia. They take away their social security and force them to work on the streets. Those who try to escape are severely punished. My friend broke up with his wife and lost everything in the legal battle, spent a few miserable years on the streets, but fortunately he didn't drink and eventually pulled through. He told me that the kitchen staff skims off the tastiest food at the shelter, and the same goes for all donated items, including clothing. He called the homeless shelter a “heated hell” where people steal from each other, and some would kill for a sip of bootlegged booze. These shelters don't have enough room for everyone in need. Some of the social workers are real sadists. Of course there are others who really help, one of them stood by my friend and they're still in touch, they play table football together.

Most of the people I know in Budapest are from the countryside, yet they are the most and loudest anti-rural. So, that's why I never knew what to do with how to cope with hicks bitching about townies and vice versa, I was unimpressed by the provincial out of the frying pan into the fire lemonade.

I didn't get along with women, or maybe I did, maybe didn't. I mean I had a woman, Bogi, who I loved, but unfortunately for me, she was a scholar. Occasionally she'd drag me along to her gathering of intellectuals, including writers. When there are two or more of them, the writers shut everyone else out of their circle, gossip incessantly, envy, hate, whine, don't give a damn about the others – so, if you get into a party like that, you're screwed, that's pretty damn sure. Well, Bogi lectured me on it by saying that a table is not good because the carpenter is a cool guy, so I shouldn't care about the writers but about their writings. It's easy for you with boobs fitting right into my palms, I thought, then a month later she dumped me. Up until then Bogi had been my girlfriend for the longest time, but it wasn't because of me, it was because of her patience. The other girls I went

out with couldn't bear me for more than a couple weeks. I was a pro at seducing them, but too inept to keep them, the hell knows what's wrong with me.

After a series of fuck-ups and procrastination, I had myself legalized. I became a dual citizen, the bastard of two bimbos. Neither of them really felt like my own. Yugoslavia became depressed Serbia; Hungary became some kind of capitalist whatnots. I thought it was time to pack and go West. I was trying to explain this to a bricklayer friend of mine, Fist, in a dive after a hard day's work. A Dolly Roll was whining one of her songs from the barmaid's Winamp. I always hated those Hungarian and Serbian stars who imitated American wedding pop. But Marok, on the other hand, was humming Dolly's song with gusto, then suddenly stopped and pointed to the muted TV screen. Look, the pilot screwed up, he hit that huge skyscraper! As I looked over, another plane hit another skyscraper; huge clouds of smoke billowed from the tops of the two burning glass palaces, as if the candles on a giant birthday cake had unexpectedly been blown out. The barmaid with the pierced ears turned off Dolly Roll and cranked up the TV. Terrorists attack in New York, passenger planes crashed into the Twin Towers of the World Trade Center. For a few minutes we all stared numbly at the screen, hardly realizing what had just happened. Then Marok muttered that the Americans deserved it because they interfere everywhere with their superweapons, and now they got it. So what next, where to go? I thought. Should I just stay put on my ass? But what am I gonna do with my worthless salary over here in post-Soviet Hunnia.

Hungary became a sinister promised land. My friends suspected conspiracies of various kinds, and either bombarded me with lethargy or blamed the whole thing on the bad genes of Hungarians. None of these made me smarter or happier. Over time daily politics laid its eggs inside everyone's braincells.

„Hungary is always trying to be something big,“ one of the regular lowlifes at the corner dive jabbed at me as I leafed through the classifieds of a daily newspaper.

„That's why she always wears much bigger pants,“ said a blubber-cheeked guy at the next table.

„Which makes her cloven hoof show,“ the bald waiter pointed out with a raised finger.

„And she'd rather drink wine out of a can because it's cheaper,“ added the geezer leaning against the bar, then downed his shot.

My head filled up with piss smelling pub wisecracks. I felt like I was sitting in a barrel to cross the ocean while rust ate the quicky from the inside. Pocok, you lucky bastard, you should have at least replied to that bloody postcard.

Months and years went by and basically nothing happened except that Amer-

ica and its Western allies started a retaliatory war in the Middle East, but the attack on Afghanistan and later Iraq was so far away from me that I felt neither admiration nor disgust about the whole thing. It's a business of the bourgeois, professional soldiers and politicians, I don't care if they found chemical weapons in Iraq or not. War existed in the news, not in my everyday life, and as long as the bombs weren't falling around me, I had nothing to do with it, I assured myself.

For me, the founding of the Hungarian social networking web service iWiW was a bigger sensation than the war. I spent most of my free time on iWiW in an Internet café, browsing through the stories of bands that had disappeared a thousand years ago. When my landlord finally installed the net in the apartment, I abused my eyes by staring at the monitor until dawn.

There was only one occasion when I paid any attention to Hungarian public life, it was when parties campaigned for or against dual citizenship. My colleagues were divided into two camps, those who didn't care about the *Hungarians living on the other side of the border* before, but suddenly they began to scare people off with the invasion of dirty Romanians and to those who called the others traitors and whose hearts beat for the Greater Hungary. I had no idea where my place was in the *Fatherland*.

The war in the Middle East didn't want to end, the debate about dual citizenship left a bad taste in my mouth: no catharsis. Then came the Speech of Öszöd¹, at first it seemed something good was gonna come out of it, but it turned out to be foam on the slop of which I didn't ask a morsel. The protesters and police made it impossible to get around the city, so I was late everywhere I went.

I was much more interested in MySpace and YouTube, watching concert videos, band interviews, long time no see sci-fi and horror movies day and night. After a while I lost interest, even though I was still hanging on the net after work, boredom weaved a net around me and porn turned out to be too tedious. I did work, but I wasn't really there, my mind was wandering. Not to mention that I haven't been with a woman for a long time. More years went by in idleness, and I had no idea what to do with myself.

Then one day, out of the blue, Pocok rang the doorbell. My parents gave him my address. I was glad and I wasn't. Where the hell had he been? He looked good, no trace of the old idleness, he still liked beer and brandy better than Fanta. A few wrinkles under his eyes, a few crow's feet here and there, some lost gray

¹ The closing speech of Hungarian „leftist“ Prime Minister Ferenc Gyurcsány on May 26, 2006, after winning the parliamentary elections. The speech was self-critical, stating that they had „lied“ and that reforms were needed. The speech was later leaked, sparking nationwide riots organized by Viktor Orbán and his Fidesz party.

hair, which meant that things weren't easy for him either, but that was about it. A bit envious, I told him about my situation and that of the country. He listened patiently, activating his brain cells in the meantime. He pulled out a bottle of beer he had brought from Germany, opened it, and played with the cap, smiling. My eyes lit up, I knew there was no turning back. On the CD player Tom Waits sang one of his smoky songs in his raspy voice. We got down on all fours, howling and barking:

*Rattle Big Black Bones
in the Dangerzone
there's a rumblin' groan
down below
there's a big dark town
it's a place I've found
there's a world going on*

We screamed the refrain at the top of our lungs:

UNDERGROUND

144 Then the under-neighbor knocked on the floor with his broom saying, "Stop it already!" I looked at the clock, it was four in the morning.

Translated by Gábor Gyukics

Kateřina Rudčenková Česká republika/Czech republic

Kateřina Rudčenková (1976, Praha)
Autorka poezie, prózy a divadelních her.
Vydala čtyři básnické sbírky
Ludwig (1999), *Není nutné, abyste mě navštěvoval* (2001), *Popel a slast* (2004)
a *Chůze po dunách* (2013), za niž získala cenu Magnesia Litera 2014.
Dále publikovala knížky povídek *Noci, noci* (2004) a *Tchyně nemá jazyk* (2023), divadelní hru *Niekur* (2007), za niž obdržela Cenu Alfréda Radoka 2006 a kterou v roce 2008 uvedlo pražské Divadlo Ungelt, a novelu *Amáliina nehybnost* (2021), za niž získala Literární cenu týdeníku Reflex a byla nominována na cenu Magnesia Litera. V roce 2003 obdržela německou básnickou Cenu Huberta Burdy (v rámci udílení Hermann-Lenz-Preis), roku 2007 absolvovala měsíční rezidenční pobyt pro zahraniční dramatiky v Royal Court Theatre v Londýně. Účastnila se mnoha mezinárodních literárních festivalů, její básně byly přeloženy do dvaceti jazyků, knižní výběry z její poezie vyšly v Rakousku (2002), Srbsku (2011), Řecku (2021), Velké Británii (2021) a v Hondurasu (2023). Scénická čtení jejích her *Niekur* či *Čas třešňového dýmu* se uskutečnila v Berlíně, New Yorku, Paříži, Římě a ve Fort-de-France na Martiniku.

Kateřina Rudčenková (1976) is a poet, prose writer and playwright. She has written four poetry collections *Ludwig* (1999), *Není nutné, abyste mě navštěvoval* (*There Is No Need for You to Visit Me*, 2001), *Popel a slast* (*Ashes and Bliss*, 2004), *Chůze po dunách* (*Walking on Dunes*, 2013), a collection of interlinked short stories called *Noci, noci* (*Nights, Nights*, 2004), short novel *Amáliina nehybnost* (*Amalia's Inertia*, 2021) and collection of stories *Tchyně nemá jazyk* (*Mother-in-law has no tongue*, 2023). In 2003, she received the German Hubert Burda Award for young Eastern European poets. Her theatre play *Niekur* was awarded the Alfred Radok Award in 2006 and was staged in Prague in 2008. In 2007, she won a residency for international playwrights at the Royal Court Theatre in London. In 2014, her poetry collection *Chůze po dunách* was awarded the Magnesia Litera Award, her short novel *Amáliina nehybnost* got the Literary Award of a weekly Reflex in 2021 and was nominated for The Magnesia Litera Award 2022. Her plays have been translated and staged in various countries. Her poems have been translated to twenty languages, her poetry collections have been published in Austria, Serbia, Greece, the United Kingdom and Honduras.

Nos jejího otce / Will you stroke my skull?

Erik Satie: Gnossienne No. 1, Arvo Pärt: Für Alina

Když Amálii ten den (před dvěma lety) máma zavolala a řekla, že táta asi *umřel*, a brečela, Amálie brečela hned taky. Umřel *asi*. (Ještě je tedy naděje, že se někdo zmýlil ve zhodnocení jeho tělesných funkcí.)

Oznámení tohoto druhu přicházejí zásadně telefonem: i mámě to předtím zavolala příbuzná tátovy třetí ženy. Amálie čekala až do večera, že jí máma zavolá, že to asi byl ve skutečnosti omyl, planý poplach, že je jen v nemocnici a už se probírá.

Ale telefon mlčel.

Člověk pevně věří, že jemu se to nestane, rodiče nikdy neumřou, ti jeho ne.

Když někdy známí mluvili o smrti svých rodičů, pomyslela si – to je ale blbé, zní to tak staromódně, splihle.

Představit si umírat svého rodiče je stejně těžké jako představit si ho souložit (a ze všeho nejmíň s druhým rodičem).

A pak je to tady.

146 Je neděle jako každá jiná, březnová neděle, tři dny po svých 63. narozeninách si táta sbalí aktovku, náradí a náčiní a jde k „babičce“ (z jeho třetí rodiny) malovat pokoj, aby v něm mohl bydlet jeho nevlastní syn se svou přítelkyní.

Tak to prý bylo, dozvěděl se později od té cizí babičky, která zavolá sanitku. Táta si dá kafe a buchtu od babičky, pak se mu najednou udělá špatně. Musí si sednout do křesla. Natáhni se, říká babička.

Zkusí se natáhnout, ale není to lepší, zase si sedne. Pak se začne v křesle hroutit. Hroutí se, hroutí a babička volá pohotovost. Táta chce něco říct, ale neartikuluje. Aorta už praskla. Přichází synovec a zkouší tátovi masírovat srdce. Přijíždějí záchranaři a zkoušejí ho masírovat, dávají mu kyslíkovou masku, přijíždí jeho třetí žena, ale už je moc pozdě, během půl hodiny je po všem.

Prý. Amálie si to neumí představit. To hroucení jejího táty, který jí volával na narozeniny a ptával se setrvačným vtípem i odpoledne – Nazdár, nespíš? Nebudím tě? (Věděl, že A. málokdy vstává před devátou.)

Tak a je to, bez přípravy, bez rozloučení, nestihl si nic uspořádat, leží si mrtvý na koberci uprostřed dalších životních plánů. Amálie si zkouší představit jeho umírání, ale nejde to.

O smrti víme jen z doslechu, protože nikdy nejsme u toho. Mrtvoly jsou okamžitě uklizeny a odneseny, nevíme kam, ani jak se tvářily ve chvíli smrti. Víme jen, že už nám nezatelefonují.

Proč prasklo tátovi srdce? Co měl zrovna *na srdci*? Říká se, že mužům praská srdce, protože museli v životě potlačit tolik citů. Nesmí plakat veřejně, ženy za ně odžívají jejich citový život.

Vybavila se jí ta fotka. Její rodiče, tehdy mladí a štíhlí, v kovové lodce, otec drží vesla, před mámou sedí Amáliin starší bratr, tehdy asi dvouletý (ona na té fotce není, je to fotka ze světa, v němž zatím nebyla), a ukazuje ručičkou do dále, všichni se tím směrem dívají, máma se usmívá a je dosud krásná. Rodiče jsou mladí, plní naděje, řeklo by se, kdyby dnes člověk nevěděl, že jejich manželství od začátku spělo ke konci jako všechno, co jednou začne. I když ten konec trval patnáct let a mezitím se ještě stihla narodit Amálie.

Ted' byla neděle, Amálie ležela bez pohybu v posteli, pozorovala bílý strop a nepřestávala myslet na otcovu radost z nové vany, kterou jí asi před deseti lety ukazoval ve svém posledním, třetím domově. Velká masážní vana s tryskami.

Taky myslela na jeho radost, když našel před pár lety novou práci školního inspektora.

Myslela na jeho nehybné tělo na koberci ve vztahu k nové vaně s tryskami a jeho nové roli inspektora bezpečnosti provozu školy.

147

Myslela na fotografie, které pořizoval digitálem docela nedávno na křtu své praneteře. Stavěl se v kostele na špičky se vztaženou rukou s foákem, aby ceremonii vyfotil přes hlavy ostatních. K čemu mu ty fotky pro čas života, který mu tehdy zbýval, asi byly? přemýšlela Amálie. A proč si vlastně fotil relativně cizí dítě on, který ji jako malou tak snadno opustil? To kvůli jeho odchodu se Amálii zapsalo do duše, že mužům na dětech nezáleží. Že děti jsou pro ně důvodem, aby rodinu opustili.

Myslela taky na jeho nos, co s ním ted' asi bude. Přemýšlela o nosech, o těch chrupavčitých výčnělcích, čnějících do euroamerického prostoru (v Asii čněly o něco méně), o živoucích dutinách všeho živého, jimiž do poslední chvíle do útroh proudí vzduch, ale z kterých později na lebkách, když jsou ponechány pod zemí, nezbude nic než hrůzoplňný otvor.

Myslela na nos svého otce ve vztahu k otvoru v jeho lebce, který by se z nosu stal, kdyby neměl být zpopelněn, zatímco sama ležela v sobotu odpoledne v posteli a hleděla do nehybného stropu svého bytu.

Někdo zvonil u jejích dveří a ona neotevřela. Snad nehoří, pomyslela si.

Poslední dobou, ať se Amálie podívala, kam chtěla, viděla jen příběh ústící do rozkladu.

Ve středu byla na vernisáži výstavy jednoho známého, a zatímco ji ostatní obdivovali, ona si představovala, jak umělec dávno upadl do zapomnění a z historie ho vytlačili jiní.

Viděla roztomilé dítě, a hned si představila v rychlosti jeho růst, dospívání, jeho novou rodinu, nějaký potenciální pracovní vzestup, zestárnutí, penzi a smrt.

Pozorovala různé projevy lidského úsilí, které ji často přiváděly k úžasu, a nedokázala pochopit, co všechny tvory pohání k těm nutkavým činnostem, jimiž vyplňují svůj vymezený čas.

Pozorovala, jak se v jejím bytě vždy po určité době hromadí prach ve stejných koutech, stírala ho rukou a smývala do dřezu. Nevěděla, proč má její prach narůžovělou barvu.

Znovu a znovu si pod sprchou umývala vlasy, které nechtěly zůstat čisté napořád.

148 Myslela na Sylvii Plath, která si ze stejného důvodu jednoho dne přestala vlasy mýt úplně, sestoupila do sklepa svého domu, kde si vlezla do plastového pytle a spolykala spoustu prášků. Když se jí v nemocnici ptali, proč to udělala a proč si vlastně přestala mýt vlasy, odpověděla: chtěla bych všechno udělat jen jednou a mít od toho už navždy pokoj!

Přesně tohle si Amálie přála.

Ale neměla nejmenší chuť kupovat si kvůli tomu plastový pytel a lehat si v něm do sklepa.

A tak jen ležela v posteli.

Najednou bylo pondělí a měla jít do práce, jenže k tomu nenacházela sílu.

Zazvonil telefon, který už tak dlouho nezvedala, nejdřív volala máma, nezvedla to, pak psal Marek, neodpověděla, teď volala její šéfová. A. to zvedla. Přijdeš dneska? byla zvědavá. Není mi dobře, říká Amálie. Musím k doktorovi. Vyležet se. Zavěsíš a dál hledíš do bílého stropu, pozoruje prach ve stovce záhybů zdobené dřevěné almary, vzpínající se nad postelí.

Otec byl ze čtyř dětí druhý nejmladší.

Amálie myslela i na nehybné tělo své tety, otcovy mladší sestry, která se třikrát v životě pokusila o sebevraždu. Když ji napodruhé zachránili, zapřísáhla se, že příště už se jí to povede.

Jednoho dne v zimě, asi rok před tátovou smrtí, ve svých necelých šedesáti letech odešla z domu a nevrátila se. Její muž po ní vyhlásil pátrání, v televizním pořadu ji vyzýval k návratu domů, protože se předtím pohádali. Až později se zjistilo, že tehdy odešla do lesa, zapila prášky alkoholem, lehla si do sněhu a usnula, tentokrát zdárně navždy. Až na jaře, když začal slézat sníh, ji našli houbaři.

Her father's nose / Will you stroke my skull?

Eric Satie: Gnossienne No 1., Arvo Part: Fur Alina

When Amálie's mother called her in tears that day (two years ago) and said that Dad had *maybe died*, Amálie immediately started crying as well. *Maybe* died. (So there was still some hope that someone had made a mistake when assessing his bodily functions.)

News of this kind invariably comes by phone: her mother had received a call herself from a relative of father's third wife. Amálie then waited until the evening, expecting her mother to call again to say that it was *maybe* a mistake after all, a false alarm, that he was only in hospital, regaining consciousness.

But the phone was silent.

People firmly believe that this will not happen to them, that parents will never die, not their parents.

When acquaintances occasionally spoke about the death of their parents, she thought: this is silly, it sounds so old-fashioned, so limp.

150 Imagining a parent dying is as difficult as imagining them copulating (least of all with the other parent).

And then it came.

On a Sunday like any other, a Sunday in March, three days after his sixty-third birthday, her father packed his satchel and tools and set out to visit 'Grandma' (a member of his third family) to paint a room so that his stepson could move in there with his girlfriend.

That's how it happened, they found out later from that other grandma who called the ambulance. Dad is given a coffee and a home-made sweet bun by the grandma, and then, all of a sudden, he feels dizzy. He has to sit down in an armchair. Why don't you lie down, Grandma says.

He tries to lie down, but it makes him feel worse, so he sits back up again. Then he starts slumping forward in the armchair. And as he keeps slumping, grandma calls the emergency services. Dad wants to say something, but he can't articulate. His aorta has already ruptured. The nephew comes in and tries to massage his heart. The paramedics arrive, they too try to massage his heart and give him an oxygen mask. His third wife arrives, but it's too late, within half an hour it's over.

That's what they say. Amálie is unable to imagine it. The collapse of her dad, who would call her on her birthday, making a tired joke he would repeat even

in the afternoon: Hi there, did I wake you up? You're not still sleeping, are you? (He knew that A. rarely got up before nine.)

So that's it, without a warning, without a goodbye, he hadn't managed to arrange anything, and now he was lying dead on the carpet, in the middle of various life plans. Amálie tried to imagine him dying, but she didn't succeed.

What we know about death is second-hand knowledge, because we are never there when it happens. Dead bodies are immediately removed and taken away, we don't know where to or what their expression was at the time of death. We only know that the dead will never call us again.

Why did Dad's heart rupture? What was on his mind at that moment? They say that men's hearts rupture because they have to suppress so many feelings. They are not meant to cry in public, women have to live their emotional lives for them.

151 She thought of that photo. Her parents, still young and slim, in a metal boat, her father holding the oars and Amálie's older brother, at that time around two years old, seated in front of her mother, his little hand pointing at something in the distance; they are all looking in that direction, Mom is smiling and she's still beautiful. Amálie herself is not in the picture, because it was taken in a world in which she didn't exist yet. Her parents are young, you could say full of hope, if you didn't know that their marriage was doomed to end from the word go, like everything that ever begins. Even though the end took fifteen years to come, and Amálie managed to be born in the meantime.

Now it was Sunday, Amálie lay motionless in bed, staring at the white ceiling and thinking about the delight with which her father had showed her the new bathtub in his last, third, home, some ten years ago. It was a large whirlpool bath with jets. She also thought of how pleased he was when he found a new job a few years back and became a school inspector. She thought of his motionless body on the carpet, and how it related to the new bathtub with jets and his new job as a school health-and-safety inspector.

She thought of the digital pictures of his great-niece's christening he took not so long ago, standing on tiptoe in the church, holding the camera with his arm stretched up to photograph the ceremony over everyone's heads. What were they good for these photos, she wondered, in that short time he had left to live? And why did he photograph the baby of a relative stranger, yet left her so easily when she was little? It was his departure that left a deep impression on her psyche and

convinced her that men didn't care about children. That for them, children were a reason to leave the family.

She also thought about his nose and what would happen to it now. She pondered noses, those cartilaginous protrusions into Euromerican space – in Asia they didn't protrude as much – about the cavities through which all living beings draw air into their lungs until the last moment, though later these protrusions disappear from buried skulls, leaving nothing but a terrifying gaping hole.

As she lay alone in bed on Saturday afternoon staring at the motionless ceiling in her apartment, she thought of her father in relation to the hole in his skull that would be left there in place of his nose if he were not cremated.

Someone rang the bell at her door, but she didn't open it. Where's the fire? she thought.

Lately, wherever Amálie looked around, she saw a story leading to decay.

On Wednesday, she went to the opening of someone's exhibition, and while others admired the works, she imagined a future in which the artist was forgotten and displaced by others in history.

152 When she saw a cute child, she immediately imagined it rapidly growing up into an adult, its new family, potential career, old age, pension, death.

She observed various manifestations of human effort which often left her in awe, and for the life of her she couldn't comprehend what drove all those creatures to engage in the compulsive activities with which they filled the time allotted to them.

She observed how the dust gathered regularly in the same corners of her apartment, wiped it off with her hand and washed it down the sink. She didn't know what gave the dust a pink tinge.

Again and again, she he would wash her hair under the shower, as it stubbornly refused to stay clean forever.

She thought of Sylvia Plath, who one day stopped washing her hair for the same reason, went into the basement of her house, wrapped herself in a plastic bin bag and swallowed a lot of pills. When they asked her in hospital why she had done it and why she stopped washing her hair, she replied: I'd like to do everything just once and then be rid of it forever!

Exactly what Amálie wanted.

But she didn't have the slightest desire to buy a large plastic bin bag just for that reason and lie wrapped in it in the basement.

And so she just lay in her bed.

Then it was Monday and she was meant to go to work, but she couldn't muster the strength to do it.

The phone she hadn't been answering for some time rang. First it was her mother, but she didn't pick up, then Marek sent her a text message, again she didn't respond, and now it was her boss calling. This time she picked up. Are you coming in today? her boss wanted to know. I'm not feeling well, Amálie says, I have to see a doctor and stay in bed. She hangs up and continues staring at the white ceiling and observing the dust on the decorative relief of the wooden wardrobe looming above her bed.

Her father was the third of four children.

Amálie thought about the motionless body of her aunt, her father's younger sister, who attempted suicide three times in her life. When they saved her the second time, she swore that next time she would succeed.

One day in winter, about a year before her brother's death, at the age of almost sixty, she left home and didn't come back. Her husband reported her missing and begged her to come home on TV because they'd had an argument earlier. Later it transpired that she had gone into the woods, washed the pills down with alcohol, had lain down in the snow and fallen asleep, this time successfully forever. It was only in spring, when the snow disappeared, that she was found by mushroom pickers.

153

Translated by Alexandra Büchler

Peter Šulej

Slovensko/Slovakia

Peter Šulej sa narodil v roku 1967 v Banskej Bystrici. Je jedným z hlavných predstaviteľov experimentálnej poézie, autorom románov, rozhlasových hier, spoluautorom tanečných predstavení a organizátorom literárneho života. Je šéfredaktorom časopisu o súčasnej kultúre a umení *Vlna*. Žije v Bratislave.

154

Doteraz mu vyšli básnické zbierky: prvá trilógia *Porno* (1994), *Kult* (1996), *Pop* (1998), v jednom vydaní ako Prvá trilógia (2010) a tzv. Modrá trilógia *Návrat veľkého romantika* (2001), *Archetypálne leto* (2003) a *Koniec modrého obdobia* (2008). Peter Šulej je spolu s Michalom Habajom a Petrom Macsovszkym spoluautorom zbierok *Generator x: Hmlovina* a *Generator x_2: Nové kódexy*. Jeho poézia a próza bola preložená do mnohých európskych jazykov. V roku 2014 vychádza zbierka *Nódy*. V roku 2015 vychádza román *Spolu* (nominácia na cenu Anasoft litera 2016) a v roku 2019 román *Fytopaleontológia* (opäť nominácia na cenu Anasoft litera 2020). Zatiaľ posledná zbierka poézie *Rotácie* mu vyšla v roku 2020. Jeho doteraz posledný román *Chronofóbia* vyšiel začiatkom roku 2025.

Peter Šulej was born 1967, Banská Bystrica, Slovakia. Peter Šulej is a poet and writer. He is author of eleven poetry books, two collections of short stories and four novels, independent studies and articles focused on contemporary art and literature. His work has been translated in many languages. He also write lyrics for different alternative groups, radioplays and concepts of contemporary dance performances with his wife choreographer Petra Fornayova. In 1994, he founded *Drewo a Srd* editing house, which has published many relevant works of Slovak and world literature. In 1999, he founded *Vlna (Wave)*, quarterly magazine for contemporary art and culture. Each issue is focused on a specific subject, with many articles about contemporary literature, theatre, music, fine arts and dance. Peter Šulej was a co-founder and the dramaturge of *Ars Poetica*, international poetry festival, now he coorganise international literary festival *Novotvar*, yearly held in Bratislava. Living in Bratislava, Slovakia.

Chronofóbia

Blumentálsky kostol Nanebovzatia Panny Márie odbíja celú. Hotelovú izbu zaplavujú ranné lúče. Keď začiatkom päťdesiatych rokov prvýkrát odchádzal, na mieste dnešného hotela stála kefkáreň. Postavili ju v druhej polovici devätnásteho storočia a so sedemnástimi budovami tvorila dominantu industriálnej zóny, ktorá sa v týchto miestach rozprestierala. Išlo o najväčšiu fabriku svojho druhu v bývalej monarchii. Počas stavby Avionu rátal valníky, ktoré neustále privádzali nový materiál a odvážali hotové výrobky. Po dvadsiatom nákladiaku to vzdal. Socializmus a továreň chrlí zubné kefky pre celé Československo. Dnes je všetko inak. Za hotelom sa týči budova Národnej banky. Medzi bankou a hotelom len náletové dreviny, invazívne rastliny a vietor naháňajúci igelitové vrecká. Pláň nikoho čakajúca na pokyn, rozkaz, zelenú, zdvihnutý palec od anonymného developera. Na dávku betónu, skla a chrómu. Niekoľko budov bývalej továrne prežilo. Otázne je dokedy. Možno ich už stihli vyhlásiť za kultúrne pamiatky a snád' prežijú. Aj keď, produktovo, rozumej finančne orientovaná architektúra je mimoriadne kreatívny odbor, a keď sa chce, vždy sa nájde príčina na asanáciu. Namiesto neďalekej tabakovej továrne vyrástla luxusná obytná štvrť. Neostal kameň na kameni. História kompletne prepísaná. Industriálna Bratislava pomaly prestáva existovať. Nakoniec bude vymazaná z máp. Premenená na objekt archívneho výskumu. Raz zmizne celé mesto.

155

Zoia stále spokojne spí. Určite sa netrápi pre nejakú lokálnu pamätihodnosť. Videla padať celé ríše. Tisícročné mestá premenené na popol a prach. Tak si to aspoň predstavuje. Polovica nahého tela vytrča spod periny. Pozerá sa na dokonalé krivky časti chrbta, zadku, stehna a lýtka. Vyzerajú rovnako ako pred päťdesiatimi piatimi rokmi.

Leto 1968. Bodamské jazero. Bregenz. Rozprávkové miniatúrne historické centrum. Niekoľko uličiek, dve-tri námestíčka. Okolo hory, vily a hnusná povojnová zástavba. Ešte stále rakúsky štátny občan sa ide pomaly zmeniť na Švajčiara. Zatiaľ sú v štádiu plánovania. Spolu s Maxom sa snažia spustiť na vodu športovú plachetnicu. Max neustále rozoberá politickú situáciu v Československu. Vraví, že o niekoľko dní sa začne ruská invázia. Adam by teraz nemal cestovať za rodinou.

Oponuje, že pani Rozenbergerovú hospitalizovali. Má pre ňu lieky, ktoré sú v Československu nezohľaditeľné. Nevyzerá to s ňou veľmi dobre. Určite je na vine Max, keďže ju na samom konci vojny vystrašil na smrť. Vie, že prestrelil. Vie veľmi dobre, že nevestina matka sa nedokáže vyrovnáť s vyvraždením celej rodiny. Manžel, prvorodený syn, rodičia, starí rodičia, svokrovci, bratrancí... všetci mŕtvi. Zastrelení. Zavraždení. Umučení. Nepomohlo ani narodenie vnuka Petra. Spomenul si, ako plakala nad jeho kolískou. Mala panickú hrôzu, že dieťa postretne

rovnaký osud ako najbližšiu rodinu. Nemohla sa na vnuka ani len pozrieť bez záchvatu paniky, oči plné slz. Uzavrela sa do seba. Nič nepomáhalo. Vie, že Max s tým nemal nič spoločné. Ten len neveriacky krúti hlavou.

Nevďačník! Zachránil som vám život, povie dôrazne.

Nedá sa život zachraňovať menej drastickými metódami? neodpustí si uštipačnú poznámku Adam. Druhý jachtár sa zatvári viac než kyslo: akosi sa mi nechce myslieť na minulú vojnu, keď nám hrozí nová. Adam nerozumie, prečo sa Rada nepokúsila inváziu zastaviť. Pokúsila, povedal mu Max už pred pár dňami.

Nezasahovaním? Možno to nie je úplne adekvátny spôsob riešenia podobných konfliktov, rýpe doňho Adam.

Myslím, že všetci členovia Rady urobili maximum, aby sa niečo podobné nestalo. Dobré vieš, že nie som člen Rady. Som príliš mladý. Úsmev je niečo medzi pobavením a ospravedlnením. O tebe ani nehovoriac, dodá.

Adamovi neostávalo nič iné, len sa s informáciou vyrovnáť. Verí Maxovi. Jeho predpovede sa vždy splnili. Dnes sa dal nahovoriť na plavbu po jazere, nie je však taký naivný, aby nevedel, že výlet je len zámenkou. Cíti prúd. Niečo sa vznáša vo vzduchu. Zmätok je dokonalý. Naťahuje sa s jachtou a pritom nie a nie prestať myslieť na krajinu, kde prežil drvivú časť života. Obavy a strach zatlačili prúd do úzadia. Netuší, čo sa bude diať, nevie, čo presne by mal očakávať.

156

Ísť teraz do Bratislavy predstavuje reálne bezpečnostné riziko, trvá na svojom Max. Adam však len mávne rukou a zaprie sa do kormy.

Vedel som, že to takto dopadne, povie fučiaci Max. Lod' konečne dotlačili k vode. Zavolať som posilu. Budeme mať pasažiera. Poobzerá sa, ale nikoho nevidí. Zneróvní. Už tu mala dávno byť, oznámi a mocuje sa pre zmenu s kladkami a lanami. Adam ho počúva na pol ucha, ale ženský rod zachytí.

Žena?

Dalo by sa povedať, že je žena, aj keď u nej nie je isté nič, zašomre. Potom povie pamätnú vetu o tom, aby nikdy neveril žene, s ktorou sa o chvíľku zoznámi. Nie je zlá, to nie. V podstate ma vychovala. Niečo medzi sestrou a mamou, zasmee sa. Dodá ešte niečo o starej čarodejnici.

Adam si okamžite spomenie na iniciačný príbeh o mníške z prvého stretnutia v kaviarni Slávia. Aliberga. Tak sa volala.

Stojí po pás vo vode, keď naňho dopadne tieň. Pozrie sa hore smerom k mólu a uvidí dokonalé krivky opálených nôh. Na nohách vietnamky, minisukňa, tričko s malinkým krokodíлом a asi najväčšie slnečné okuliare, aké v živote videl. Rozhodne nevyzerá ani staro, ani ako reholná sestra a už vôbec nie ako čarodejnica, aj keď si musel priznať, že nikdy žiadnu nevidel. Filmy nepočítal, hoci, možno by aj mohol.

Vedela som, že prídem akurát, povie a naskočí na palubu. Plavidlo sa nebezpečne rozkýva a Adam má čo robiť, aby sa nenamočil celý. Neznáma posila mu podá ruku a vytiahne ho na stále sa kníšucu jachtu. Pridá k tomu ešte odzbrojujúci úsmev.

Vidím, že ste sa zoznámili, usmeje sa Max a dodá: Zoia.

Adam.

Teší ma, vykokce. Uvedomí si, že práve atraktívna žena za kormidlom je dôvodom, prečo idú brázdiť jazero. Staré meno novicky Alibergy je zrejme dávno zabudnuté, nahradené novým, modernejším.

Napnúť plachty! Vyrážame! zavelí Max a plachetnica sa rozletí smerom k Lindau.

~ ~ ~
~ ~ ~

Zoia, zdá sa, nezobudí ani búšenie zvonov. Pred očami sa mu premietne prvá noc v Lindau. Na tomto mieste musel autor románu sľúbiť hlavnému protagonistovi, že nič, čo sa stalo v Lindau, sa nedostane na stránky románu. Nuž, neostáva nič iné, len sľub dodržať, a posunúť sa v deji o týždeň-dva dopredu.

157

Hektické dni, ktoré nasledovali, Adama úplne prevälcovali. Pobyt v okupovanej Bratislave. Oni dvaja a ruské tanky v meste. Matej vystrašený na smrť. Vnuk Peter bude mať osemnásť rokov. Vek ako stvorený pre revolucionára. Vek ako stvorený pre martýra. Nevie, na koho dohliadnuť skôr. Na syna? Na vnuka? Na hospitalizovanú nevestinu mamu či na uplakanú nevestu? Na stále záhadnú ženu, ktorá si vraví Zoia? Prúd mu okamžite povedal, že je presne ako oni s Maxom. Nie, na Zoia rozhodne netreba dozerať. Možno by mal dávať pozor hlavne na seba. Snažil sa na všetkých frontoch. Doslova.

Prebiehajúci milostný román na pozadí znásilneného štátu. Hotel plný ruských dôstojníkov. Agenti z celého sveta sa už ani len nesnažili pretvarovať. Chaos bol priam hmatateľný. Žena z Bodamského jazera, s ktorou zdieľa izbu a posteľ, je viac neprítomná ako prítomná. Po prebdenej noci bez nej mu povolia nervy. Báľ sa tak, že nepočúval prúd. Prvá a posledná hádka. Zbytočná hádka ako všetky hádky. Skôr nedorozumenie ako hádka. Nazvime ju ostrejšou výmenou názorov. Odvtedy je Adamovi jasné, že so Zoia sa rozhodne nemá zmysel hádať.

Kam, preboha, každú noc chodíš? začne zvýšeným hlasom.

Zoia nepovie nič. Odkopne lodičky. Vyzlieka si šaty. Sú nasiaknuté cigaretovým dymom. Potom nahá odpadne do postele.

Zopakuje otázku, už pokojnejšie.

Potrebujem, počkaj, nie, nepotrebujem, ale chcem spať, pod' ku mne, vyhába sa odpovedi.

Neviem. Nerozumiem. Kam stále chodíš? urobí pauzu, ani sa nehne a pokračuje: Na Ústredný výbor strany? Na sovietske velenie?

Vidím, že Max ťa vycvičil naozaj vynikajúco, povie na Adamovo prekvapenie.

Myslel som to ironicky! skríkne. O čo sa to tu snažíš? kričí smerom k telu strácajúceму sa v perinách. Zmes strachu a hnevu. Paralyzuješ dôstojnícky zbor? Funkcionárov?

Zoia sa vyhrabe z perín a oprie sa o záhlavie postele. Hlasno sa rozosmeje. Oni sa predsa paralyzujú sami. Vraví sa tomu opíjanie. / Len Max ti nedokázal odovzdať ten svoj ležérny postoj k životu. Pravda, ležérnosť niekedy vyžaduje čas.

Počkaj, viem! Viem, o čo sa snažíš, povie rezignovane. Zabrániť ostatným, aby sa navzájom vyvražďili, zacituje Maxa.

Pozri, prišli a onedlho odídu, povie a zapáli si cigaretu. Áno, áno! Neznášaš, keď niekto fajčí v izbe, nieto ešte v posteli.

Onedlho? naoko zhikne, povedz mi, prosím ťa, onedlho pre nás alebo pre nich? rukou mávne smerom k ulici.

158 Onedlho pre nás, samozrejme, ale určite aj pre niektorých z nich, Zoia napodobní Adamovo gesto. Mávne rukou smerom von.

Predpokladám, že analytické centrum už vypočítalo, ako dlho bude trvať onedlho, skonštatuje ešte stále rozčúlený. Značkári sú už v pohotovosti, však?

Zoia pomaly prikývne. Prvé odhady hovoria o pätnástich až dvadsiatich rokoch.

Ale veď to je celá jedna generácia! skríkne. Nezdá sa ti to cynické? Tí ľudia – mnohí z nich sú, teda kedysi boli, mojimi priateľmi – niečomu uverili. Bude to znieť pateticky, ale hovorí sa tomu sloboda.

Prepáli ho pohľadom. Chvíľku obaja mlčia. Vieš, nezostarnúť, byť večne mladý, neznamená byť všemocný. My nie sme bohovia, Adam.

Čiže čo? Čo mi chceš povedať? Že svet sa má tak a tak?

Ten Wittgensteinov citát by mal znieť skôr takto: Svet sa má nie tak a nie tak. To, čo sa javí tak, nie je tak. My dvaja sme exemplárnym dôkazom, smutne sa usmeje, musíš mi veriť. Robíme všetko pre to, počkaj, aby som zacitovala tvojho tútora, aby sa ostatní navzájom nevyvražďili.

My? Je nás viac? Teda viac v teréne? Myslel som si, že značkári s regulovčikom nikdy nezlezú zo svojej slonovinovej veže.

Pravda, ale správne je z veží. Je viac veží. A áno, niekto z našich, rovnako ako my, je v Prahe, Berlíne, Paríži, Varšave, Budapešti, Washingtone... / Adam ju zastaví zdvihnutím ruky. Niekto niekde vždy je, dopovie.

Predpokladám, že aj ja mám nejakú funkciu, nejaké zadelenie? na chvíľku sa

zamyslí, samozrejme, garde, odpovie si s náznakom sklamaní v hlase. A Max, Max je /

V Moskve, skočí mu do reči. A predstav si, plukovník Čartărescu je znovu v Banskej Bystrici.

On už je plukovník? A stále Rumun! naoko sa čuduje Adam, hoci si hneď uvedomí, že po vyše dvadsiatich rokoch by mohol byť aj generál. Očakával by, že sa prišiel do Banskej Bystrice stratiť na veky vekov. Zmeniť identitu. Žiť a byť ďalších dvadsať rokov niekým iným. Zmätky vyvolané okupáciou prispievali k ľahšiemu dosiahnutiu cieľa. Rumunsko sa predsa odmietlo zúčastniť invázie, namieta.

Pozorovateľ, je pozorovateľ, odpovie.

Ach, aký bol len naivný. Neprišli sem zastaviť ruskú inváziu, prišli zabezpečiť prechod blízkeho svojho do iného života. Koho už len bude zaujímať nejaký zatúlaný rumunský pozorovateľ. Zoia mu všetky dohady potvrdí.

Áno, ale... začne a hneď sa aj zasekne. Pozri, niektorí si myslia, že by sme tu vôbec nemali byť. Konflikt považujú za marginálny. Straty na životoch minimálne. Tvrdia, že treba energiu a čas sústrediť inde. Pýtaš sa kde? Vietnam, Blízky východ, Afrika. Z Hongkongu sa začal šíriť nový vírus. Chrípkový. Možno zomrú státisíce, možno milióny. Nie je nás dosť.

Kolko? Kolko nás je? Max mi to nikdy nepovedal.

159

Nepovedal, pretože to nikto presne nevie. Sotva niekoľko tisíc, odhadujem. Číslo sa skôr znižuje ako rastie. Osamelý život nie je pre každého. Dobrovoľný odchod po pár storočiach sa nejednému zdá ako lákavá voľba. Niekto nedokáže prežiť zoznámenie s prúdom. Ukáže veci, ktoré nikto nechce vidieť. Však vieš, o čom hovorím. Mal si šťastie, že ťa prebúdza Max, povie a Adam nevie, či nežartuje. Spomenie si na koniec vojny a prvé zoznámenie s barónom von Boxberg. Šťastím by to rozhodne nenazval.

Každopádne si myslím, a nie som sama, pokračuje Zoia, že je mimoriadne dôležité byť natrvalo prítomný práve v týchto súradniciach. Krajina v medzipriestore. Ani Východ, ani Západ. Medzipriestor často zmizne nielen z očí, ale aj z radarov. Neviditeľná krajina sa vždy zide. Ľudia a veci v neviditeľnej krajine sú neviditeľné. Činy sú potom rovnako neviditeľné. Na svete neexistuje veľa neviditeľných krajín. Krajín ukrytých v iných krajinách, v iných štátnych celkoch. Naviac mestá a mestečká neviditeľnej krajiny sú ukryté v priamom srdci jednej z najvyspelejších civilizácií planéty. Práve neviditeľnosť medzipriestoru je najvyššou devízou.

Neodpovedala si mi na otázku. Cituješ Maxa, parafrázuješ Wittgensteina, zhadzuješ krajinu, kde som sa narodil, vyrástol, prežil drvivú časť života, / ale nepovieš mi, čo presne robíš.

/ Naopak, ja túto krajinu dvíham do nebeských výšok.

Dobre teda, chápem. Do nebeských výšok. Porta coeli sa už otvára dokorán, posmieva sa. Teraz mi, prosím, prosím, naozaj povedz, čo presne robíš? zopakuje otázku ešte naliehavejšie.

Čo presne robím? povzdychne si. Čas, snažím sa zastaviť čas.

(úryvok z románu *Chronofóbia*, Marenčin PT, 2025)

Chronophobia

This overzealous colleague of mine, Simona says, has enlisted some kind of hired help to compile a database of noted architects from modernism to the present day.

I'm a hired hand, too, Liama objects. Am I also some kind?

Of course not, you're the best hired help in the world, says Simona, comforting her. Anyway, he's trying to pick up links connecting the architects who designed the buildings with the locations of murders ascribed to the Architect with a capital A.

Oh, great! An investigation going from nowhere to nowhere! This is more like being in an art history class than helping out in a crime unit. Look, there are even some women among them! Women architects! A list of architects will always trump those gruesome photos. I've always had a soft spot for lists. Sometimes they connect things that are unconnected, lumping everything together in one huge bag, things and people that would otherwise never have met. Like the Slovak architect Jurkovič with a Japanese counterpart of his. Tojo Ito, she reads out aloud, taking care to pronounce the name correctly. I've never heard of him but presumably he's Japanese. Or Barnabáš Kissling, listed between Karfík and Koolhaas. Perfect.

The list may be a pain to make, but it's an navigation tool when you are at a dead end. I wonder what principle they followed in compiling it. Intuition perhaps? Or that sinusoid you told me about earlier?, Simona ventures a guess. My colleagues are planning to phone around local police stations in each of the cities where these buildings are located and check if the Europol files have been updated: *Buenos dias*, have any women been murdered in the vicinity of the MACBA in Barcelona? They'll think we've gone completely crazy. How long can it take them to phone around the whole world? It will be a challenge to find a single place on the planet that doesn't feature some landmark of modern architecture. If he's in Bratislava, he will have been everywhere.

You'll never find a list like this on the internet, Liama won't let up. It's quite something, anyway. Your overzealous colleague deserves to get promoted, she says and smiles slightly.

Simona is at a loss for words. She remains silent for a moment, then remembers: Ah, the *pièce de résistance*, it comes right at the end, as always. Can you think of anything better than a non-existent murderer caught on camera and a non-existent murder, since the alleged victim has died of heart failure? Of natural causes.

And then there's a list of architects whose creations the police are trying to match up with murders of young women. Wow, how exciting! Liama whoops.

Well, I can! Clearly this police report shouldn't be of any interest to us, as this whole 'Architect' business is a load of nonsense but... a dramatic pause ensues.

Our cybersecurity team, the unit for fighting hybrid threats or whatever they're calling themselves these days, have picked up on this hoax spreading on the dis-information scene. Apparently, a group of individuals who don't age, stay young forever and are endowed with superpowers, has been operating in Bratislava. They're trying to stop a murderous monster known – you'd better sit down – as 'the Architect'.

The Architect, the two of them utter at the same time.

Either we've been wiretapped or there's been a fresh leak. Someone is trying to thwart our investigation. Most likely those bastards from the National Crime Agency. Or I'm just at my wits' end and can no longer trust my own common sense.

So the case is snowballing? Liama asks. Seeing that Simona seems confused, she spells it out: the snowball effect. A hoax tends to accrue more and more detail, allegations, hearsay, evidence, facts, what have you, until it implodes.

It's insane. The bullshit count seems to increase by the day. We would never be able to read it all even if we lived forever. Apparently, their leader is a beauty, the Architect's former mistress, who is several thousand years old. One of the 'good ones' among the ageless is even said to come from Slovakia and was a resistance fighter in the Slovak National Uprising. Another served in the SS during World War II, although in fact he was an English spy, so another good one as well, albeit in a SS uniform. And as if that weren't enough, the great-grandson of the resistance fighter is also alleged to live in this city – he is also one of the ageless ones, though he doesn't yet know it. He has to awaken, undergo an initiation ritual, a consecration. Some claim they are really extraterrestrials who arrived on Earth as an advance guard to prepare the ground for an invasion. Others believe them to be special agents of an unnamed intelligence agency who have come to destabilise the government or topple it by instigating a coup. They're also said to be planning to seize control of the key economic movements and put a stop to the poison of liberalism, or fascism or populism, as the case may be. How? By infiltration – that works everywhere, it's the magic word, open sesame. They simply infiltrate everything. So basically, a load of crap. Except that I might be the one who will implode well before that damned hoax does. All that will be left of me is a blood stain on the ground. Who comes up with such fucking nonsense and why? Pardon my French.

Artificial intelligence.

(excerpt from the novel *Chronophobia*, Marenčin PT, 2025)

Translated by Julia Sherwood

Michal Tallo Slovensko/Slovakia

Michal Tallo (1993) je spisovateľ, prekladateľ a publicista. Vydal básnické zbierky *Antimita* (2016, Drewo a srd), *Δ* (2018, Drewo a srd) a *Kniha tmy* (2022, Literárna bašta). V roku 2024 mu vyšla prozaická kniha *Všetko je v poriadku, všade je láska* (Literárna bašta), za ktorú získal Cenu Nadácie Tatra banky za umenie a v súčasnosti sa pripravujú jej preklady do piatich jazykov. Pravidelne moderuje autorské čítania, diskusie o súčasnej literatúre či filme a reláciu Rádia Devín *Ars litera*. Z angličtiny preložil viacero prozaických i básnických kníh Andrewa McMillana a Seána Hewitta.

Michal Tallo (1993) is a writer, translator, and publicist. He has published the poetry collections *Antimita* (2016, Drewo a srd), *Δ* (2018, Drewo a srd), and *Kniha tmy* (*The Book of Darkness*, 2022, Literárna bašta). In 2024, his prose book *Všetko je v poriadku, všade je láska* (*Everything is Fine, Love is Everywhere*, Literárna bašta) was published, for which he received the Tatra Bank Foundation Art Award. Translations of the book into five languages are currently in preparation. He regularly hosts authors' readings, discussions on contemporary literature and film, and the radio show *Ars litera* on Rádio Devín. He has translated several prose and poetry books from English by Andrew McMillan and Seán Hewitt.

Kosti

Prišla sem nakrútiť film o svojej babičke, je známa dokumentaristka z mesta, teraz chodí od domu k domu a hľadá niekoho, kto si babičku pamätá, pri každom vchode znovu vyslovuje meno, ktoré si vymyslela, pretože jej babička žije celý život v meste a nikdy z neho nevyliezla a tu určite nikdy nebola, film potom bude vystavovať v galérii a zverejní ho na internete, hovorí, v televízii nie, odpovedá, to dnes už veľmi nemá zmysel, nevádí, že ste ju nepoznali, že ste o nej nepočuli, niečo mi o sebe povedzte, hovorí, usmieva sa a muž jej rozpovie, jeho rodina tu na kopaniciach žije odnepamäti, on pracoval v armatúrke, ale tú zavreli a potom nemal čo robiť, a tak nahováral všetkým deťom, že je na pozemku za ich domami zakopaná kostra dinosaura, a tak deti celé dni kopali, niektoré kopali celé týždne a niekedy vykopali aj to, čo nemal vykopáť nikto nikdy, a on ich pozoroval a opäť mal čím vyplňať čas, ak tu sú nejaké deti, môžem ich niečo naučiť, hovorí ona, zorganizovať workshop, ale tu už dávno žiadne deti nie sú, odpovedá muž s kostrami, posledné z nich nám zanechalo cintorín, pretože to bolo zvláštne dieťa, neustále sa zaoberalo mŕtvymi zvieratami, oslobodzovalo mŕtve myši z pascí a zbieralo uhynuté sýkorky a drozdy a v starej šope plnej práchnivejúcich dosiek potom stírkalo dokopy krivé náhrobky a kríže a malou lopatkou kopalo jamy do zeme, ale toto dieťa nezaujímal kostry dinosaurov, tomuto dieťaťu sa tiež snažil nahovoriť, že má hľadať kostry dinosaurov, ale dieťa sa neobťažovalo odpovedať, naďalej videlo iba tie svoje hlodavce, tie svoje sýkorky a drozdy a kríže a náhrobky a ja som to dieťa nemal rád, hovorí, niečo mi na ňom nesedelo, niečo ma na tom dieťati desilo a hovoril to tak často a toľkým ľuďom a tak vážne, až to dieťa napokon sadlo do auta plného vecí a odišlo aj s rodičmi a už sa tu nikdy neukázalo, úľava, dopĺňa suseda z vedľajšieho domu, aj ona všetko vedela, všetko o dieťati od muža s kostrami počula, a tak ju dieťa desilo rovnako a ona snívala o jeho odchode a snívala o ľadovom hokeji, v ktorom všetkých hravo porazila, a snívala o mužovi s kostrami a celé roky čakala, kým jej prejaví svoju náklonnosť a snívala o tom a dúfala v to a on to neurobil a potom sa zjavil iný a ona si ho už nemohla dovoliť odmietnuť, ako by to vyzeralo, ale iný už je pod zemou a ona občas znovu sníva o ľadovom hokeji a o mužovi s kostrami, ale tentoraz ide o jeden a ten istý sen, pretože v ľadovom hokeji sotí muža s kostrami na zem a ľad pod ním praskne a on sa ponorí do vody, ktorá je fialová, a ona strelí gól a zápas skončí a to je posledný sen, aký jej ostal, a opakovane sa k nej vracia a ona ho víta ako starého priateľa, ale meno vašej starej mamy mi nič nehovorí, mladá pani, ospravedlňuje sa, ale skúste iných, veľa nás tu už neostalo, ospravedlňuje sa, viac prázdnych stodôl než plných domov, ospravedlňuje sa, bola učiteľka, ale deti jedno po druhom ubudli a ona nemala koho učiť, ospravedlňuje sa, odvtedy

už len tak čaká, dohovoriť a zapozerať sa na drobné kopce za horizontom, akoby spoza nich malo každú chvíľu čosi prísť, a iný, ten, ktorého si nemohla dovoliť odmietnuť, pracoval v obchode a predával denne dva chleby a dve mlieka a dve balenia ryže a dva kilogramy múky a a dve vrecká zemiakov, to ak mal šťastie, a dúfal, že predá aj víno a predá aj pivo a slivovicu a vodku a borovičku a koňak, ale ľudia si tu vždy pálili vlastné, slivky rástli všade naokolo, človek sa o ne potkýnal, a ak sa im nechcelo páliť, zobrali od suseda, a ak sa nechcelo susedovi, sadli si do hostinca a nezdvihli sa hoci aj celý deň a potom iný nepredával ani jeden chlieb a ani jedno mlieko a občas predal trochu ryže a trochu múky a potom stál sám medzi prázdnyimi regálmi a nebol si istý, čo presne sa stalo, a potom zatvoril obchod a na jeho mieste otvorila väčší hostinec tá, ktorá jedla oranžové bobule, ale ani ten už nefunguje, je z nás najstaršia, azda ona si bude pamätať vašu babičku, no ak chcete hovoriť s ňou, mladá pani, budete musieť zísť dole cestou, druhá odbočka doprava, okolo šesťstoročnej lipy, za ňou uvidíte opustený dom, kúsok od neho ďalší, to je ten, pri ktorom musíte zazvoniť.

Lipa je obrovská, stojí pri potoku, je širšia než dve autá a má dutý kmeň, počas vojny sa v ňom vraj ukrývali partizáni, to jej tu nepovedal nikto, vygooglila si to pred príchodom, aby si získala ich dôveru, nič iné sa jej vygoogliť nepodarilo, a tak teraz vojde dovnútra a pozrie sa nad seba a pozoruje, ako sa vnútro kmeňa smerom do výšky postupne zužuje a na úplnom vrchu je prasknuté, a tak sem preniká denné svetlo a inak tu nie je nič, čo by ju upútalo, z lipy vylezie a pokračuje okolo spustnutého opusteného domu ďalej po zarastenom štrkovom chodníku a kdesi v diaľke unavene šteká pes, potom dlho zvoní a nikto neotvára a už to takmer chce vzdať, keď sa vchodové dvere konečne otvoria a v nich stojí tá, ktorá jedla oranžové bobule, a vlasy má riedke a úplne biele a na mnohých miestach jej pomedzi ne presvitá pokožka a zmätene sa na ňu pozerá a snaží sa ju zaradiť a ona len mlčí a čaká, a tak ju tá, ktorá jedla oranžové bobule, po chvíli osloví slovom mama a ona pochopí, že tá, ktorá jedla oranžové bobule, si nepamätá už vôbec nič, a tak ju opraví a povie nie, nie som tvoja mama, som tvoja vnučka, ty si moja babička a tá, ktorá jedla oranžové bobule, prikývne, akoby si spomenula, a pozve ju ďalej a ona vojde do zanedbaného starého domu a predstiera, že sem takto isto vchádzala už toľkokrát predtým, hoci je tu prvý raz, a zloží si ruksak na kreslo pri sporáku a v kuchyni prehladá všetky zásuvky a v obývačke otvorí všetky skrinky a občas z nich niečo vytiahne, prezrie si to a do skrinky to vráti alebo nevráti a uvažuje, ako to vyriešiť s vymysleným menom, a pokusne ho vysloví pred tou, ktorá jedla oranžové bobule, a povie, tak sa voláš, babička, a tá, ktorá jedla oranžové bobule, súhlasne prikývne, to nebolo ťažké, ale čo ostatní, ostatných presvedčí ťažšie, dvom už nahovorila vymyslené meno, muž s kostrami

a žena, ktorá čakala, si ešte pamätajú, ale možno to nebude ani nutné, starú aj tak nikto nebude brať vážne, a keď prejde všetky zásuvky a všetky skrinky vo všetkých izbách zanedbaného starého domu, povie, že musí ísť ďalej, ale vráti sa, a tá, ktorá jedla oranžové bobule, prikývne a povie, zatiaľ ti navarím niečo dobré, a sadne si do kresla a nevarí nič a ona odíde a kráča ďalej popri potoku, takmer v ňom nie je voda, iba kamene a štrk a blato a špina a na každom kroku množstvo odpadkov a po pár minútach dorazí k ďalšiemu domu a tento dom vyzerá lepšie než všetky ostatné a je väčší a udržiavanejší a za oknami vidí známky pohybu, a tak zazvoní a okamžite jej otvorí starý muž a pýta sa, čo potrebuje, a očami a sklonom pevne zovretých pier jej dáva najavo, že je tu nevítaná, a ona mu odpovedá, že je dokumentaristka z mesta, teraz chodí od domu k domu a hľadá niekoho, kto si pamätá jej babičku, kedysi tu žila a vysloví meno, ktoré si vymyslela, a muž so zovretými perami iba pokrúti hlavou a zatvorí jej dvere pred nosom a ona tam chvíľu stojí a uvažuje, ako sa dostať dovnútra, potom sa obráti a kráča naspäť popri potoku a hore štrkovým chodníkom a kdesi v diaľke unavene šteká pes a ona sa vráti na hlavnú cestu a k domu ženy, ktorá čakala, a opäť zazvoní a pýta sa na muža so zovretými perami a hovorí žene, ktorá čakala, ako veľmi sa s ním potrebuje rozprávať a aké dôležité by to mohlo byť pre jej film a pýta sa, či o ňom niečo nevie, a hovorí, že muž so zopnutými perami jej nechce povedať nič a dvere jej bez slova zatvoril pred nosom, a žena, ktorá čakala, chápavo prikyvuje a hovorí áno, taký on je, nikomu nedôveruje a hanbí sa a to všetko kvôli bratovi, mladá pani, mal brata a na tom bratovi nám niečo nesedelo, niečo nás na ňom desilo, ten brat bol vždy zvláštny a iný už ako dieťa a nikdy ho nezaujímalo to, čo iných chlapcov, a nikdy nebehal za dievčatami, a ani keď ho ich otec vyzval, aby si našiel ženu, brat to neurobil, a ani keď ho vyzval, aby išiel za farára, až ten brat napokon raz počas chladnej jarnej noci zobral kufor plný vecí a pešo odkráčal do okresného mesta a nasadol na autobus a už sa tu nikdy neukázal a už o ňom nikto nepočul, ani otcovi na pohreb neprišiel, ani vlastný brat o ňom nepočul, až jedného dňa o mnoho rokov neskôr prišla správa z mesta a muž so zovretými perami zistil, že jeho brata v hlavnom meste zabili a rozkopali mu hlavu na kašu počas takej istej chladnej jarnej noci a bratovi sa v hlavnom meste asi darilo, pretože zanechal veľké dedičstvo a nezanechal ani ženu, ani deti, ani nikoho iného, kto by po ňom mohol dediť, a tak muž so zopnutými perami, ktorý bol dovedy stavbárom a práce nikdy nebolo dost, pretože už nikto nič nestaval a nikto nič neopravoval, zdedil všetko a rozšíril a zrekonštruoval svoj dom a žena od neho odišla ktovie kam a teraz v ňom žije sám a nedôveruje nikomu, viete, všeličo sa povráva a on o tom nechce ani počuť a o bratovi nepovie ani slovo, ale ak s ním potrebujete hovoriť, mladá pani, presvedčím ho, dajte mi pár hodín a presved-

čím ho, je to pre dobro všetkých, aby sme boli vo vašom filme, a kde vôbec máte kameru, mladá pani, ani som nevidela, že by ste mali kameru, a ona sa vyhovorí, že ju nechala v aute, a v skutočnosti žiadnu kameru nemá a nakrúcať tu môže iba tak na telefón, ale to nie je podstatné, pretože k tomu ani nedôjde, ale žene, ktorá čakala, vysvetlenie stačí, dajte mi pár hodín a večer mu zazvoňte znovu.

(úryvok z knihy *Všetko je v poriadku, všade je láska*)

Bones

The woman came here to shoot a film about her grandmother, she's a well-known documentary filmmaker from the city, now she goes from house to house, looking for someone who remembers her grandmother, at each door, she utters the name she made up again, because her grandmother has lived her whole life in the city and has never left it, and she certainly has never been here, the film will then be exhibited in a gallery and available online as video on demand, says the woman, not on television, she answers, that doesn't make much sense anymore, no, it doesn't matter that you didn't know her or that you haven't heard about her, tell me something about yourself, she says, she smiles and the man answers her, his family has been living here in the kopanice settlement for generations, he worked in the armature factory, but then it closed down and then he had nothing to do so he convinced all the children that the skeleton of a dinosaur is buried on the land behind their houses and the children kept digging for days, some of them for weeks, and sometimes they dug up even what nobody should have ever dug up, and he observed them, once again having something to fill his time with, if there are any children here, I can teach them stuff, she says, I can organize a workshop, but there haven't been any children here for a long time, responds the man with the skeletons, the last of them left us a cemetery, because it was a strange child, constantly occupying itself with dead animals, freeing dead mice from traps, and collecting deceased tits and thrushes, and in an old shed full of rotting boards, it then assembled crooked tombstones and crosses, and with a small shovel, it dug holes in the ground, but this child showed no interest in dinosaur skeletons, he also tried to persuade this child to look for dinosaur skeletons, but the child didn't bother to react, it continued to see only its rodents, its tits and thrushes and crosses and tombstones and I disliked the child, he says, something was wrong with the child, something about that child terrified me and he spoke about it so often and to so many people and so seriously that the child finally got into a car full of things and left with its parents, and it never showed up here again, a relief, adds the neighbour from the next house, she also knew everything, heard everything about the child from the man with the skeletons, and the child scared her just as much and she dreamt of its departure and she dreamt about ice hockey, where she effortlessly defeated everyone, and she dreamt of the man with the skeletons, waiting for years for him to show his affection and she dreamt and hoped for it, but he never did, then another one appeared, and she couldn't afford to reject him anymore, how would it look, but the other one is already buried underground and she occasionally dreams again of ice hockey and the man with the skeletons, but this time it's one and the same dream because in ice hockey,

she knocks the man with the skeletons to the ground, and the ice beneath him cracks, and he plunges into the water, and the water is purple, and she scores a goal and the match ends and this is the last dream she has left and it returns to her repeatedly and she greets it as an old friend, but your grandmother's name doesn't ring a bell, young lady, she apologizes, but try the others, there aren't many of us left, she apologizes, more empty barns than occupied homes, she apologizes, she was a teacher, but one by one, the children dwindled, and she had no one to teach, she apologizes, and since then, she just waits, she finishes and she gazes at the small hills beyond the horizon, as if something were about to come from behind them any moment, and the other one, the one she couldn't afford to reject, worked in a store and each day he sold two loaves of bread and two boxes of milk and two packs of rice and two kilograms of flour and two bags of potatoes, if he was lucky, that is, and hoped that he would also sell wine and beer and slivovica and vodka and juniper brandy and cognac, but in these parts, people always distilled their own stuff, plums grew everywhere, one stumbled upon them, and if they didn't feel like distilling their own, they took some from their neighbour and if the neighbour didn't feel like it, they sat down in the pub and didn't get up for the whole day and then the other one didn't sell a single bread or a single box of milk and occasionally sold a bit of rice and a bit of flour and then he stood alone among the empty shelves and wasn't sure exactly what had happened, and then he closed the store permanently and in its place, the one who ate orange berries opened a larger pub, but even that one is no longer operating, she is the oldest among us, perhaps she will remember your grandmother, but if you want to speak with her, young lady, you'll have to go down the road, take the second turn to the right, past the six-hundred-year-old lime tree, behind it, you'll see an abandoned house, a little further another one, that's the one where you must ring the bell.

The lime tree is enormous, stands by the stream, is wider than two cars, and has a hollow trunk, during the war, it is said that partisans hid in the tree trunk, no one here told the woman about it, she googled it before coming here to gain their trust, she couldn't find anything else on Google, so now she enters the tree, looks up, and observes how the interior of the trunk gradually narrows upwards, and at the very top, it is cracked, allowing daylight to penetrate, otherwise, there is nothing here that would captivate her, she climbs out of the lime tree, she continues around the dilapidated, abandoned house, further along the overgrown gravel path, and somewhere in the distance, a tired dog barks, then she rings the doorbell for a long time, and no one responds, she's about to give up when the entrance doors finally open, and there stands the one who ate orange

berries, her hair is sparse and completely white, and in many places, her skin peeks through between them, and she looks at the woman confusedly, trying to identify her, and the woman just stays silent, waiting, and eventually, the one who ate orange berries addresses her with the word mum, and the woman realizes that the one who ate orange berries doesn't remember anything at all and so she corrects her, saying, no, no, I'm not your mum, I'm your granddaughter, you are my grandmother, and the one who ate orange berries nods, as if recalling, and invites the woman inside, and she enters the neglected old house, pretending she has entered this way many times before, although it's her first time here, and she places her backpack on the chair by the stove, and in the kitchen, she searches through all the drawers, and in the living room, she opens all the cabinets and occasionally takes something out, examines it, and either puts it back or doesn't, and she contemplates how to handle the fake name and tentatively pronounces it in front of the one who ate orange berries, saying, that's your name, grandma, and the one who ate orange berries nods in agreement, it wasn't difficult, but what about the others, convincing the others will be harder, she already mentioned the fake name twice, the man with the skeletons and the woman who waited still remember, but perhaps it won't even be necessary, no one will take the old hag seriously anyway, and after going through all the drawers and all the cabinets in all the rooms of the neglected old house, the woman says she has to go but promises to come back, and the one who ate orange berries nods and says, in the meantime, I'll cook something good for you, and the one who ate orange berries sits in the chair and doesn't cook anything and the woman leaves and continues walking along the stream, there is almost no water in it, only stones, and gravel, and mud, and dirt, and at every step, a multitude of garbage, after a few minutes, she arrives at another house, and this one looks better than all the others, it's bigger and better-maintained, and signs of movement are visible behind the windows, and so she rings the bell, and an old man immediately opens the door, asking what she needs, and with his eyes and a tight-lipped expression, he conveys that she is not welcome, and she answers that she's a documentary filmmaker from the city, now she goes from house to house, looking for someone who remembers her grandmother, who once lived here, and she pronounces the fake name, and the man with tight lips just shakes his head and closes the door in front of her face, and the woman stands there for a while, pondering how to get inside, and then she turns around and walks back along the stream and up the gravel path, and somewhere in the distance, a tired dog barks, and she returns to the main road and to the house of the woman who waited, and rings the bell again, and asks about the man with tight lips, she tells the woman who waited

how much she needs to talk to him and how important it could be for her film, she asks the woman who waited if she knows anything about him, saying that the man with tight lips doesn't want to tell her anything and closed the door in her face without a word, and the woman who waited nods understandingly and says, yes, that's how he is, he doesn't trust anyone and is ashamed, all because of his brother, young lady, he had a brother and something about that brother didn't sit well with us, something about him terrified us, the brother was always peculiar and different, even as a child, and he was never interested in what other boys were, he never chased after girls, and even when their father urged him to find a wife, the brother didn't do it, and even when their father urged him to become a priest, he didn't do it, and eventually, that brother, during a cold spring night, took a suitcase full of things, walked to the district town, boarded a bus, and was never seen here again, no one heard about him, he didn't even come to their father's funeral, even his own brother never heard from him, until one day, many years later, news came from the city, and the man with tight lips learned that his brother had been killed and his head smashed to pieces during a similar cold spring night in the capital city, and apparently, the brother was doing well in the capital because he left a large inheritance and left behind neither a wife nor children nor anyone else who could inherit after him, and so, the man with tight lips, who had been a builder until then, with never enough work because no one was building or repairing anything anymore, inherited everything and he expanded and reconstructed his house, and his wife left him, who knows where, and now he lives there alone, trusting no one, you know, there's all sorts of gossip, and he doesn't want to hear about it, he won't utter a word about his brother, but if you need to talk to him, young lady, I'll convince him, give me a few hours, and I'll persuade him, it's for the good of everyone here to be in your film, and where do you even have a camera, young lady, I didn't even see that you had a camera, and the woman lies, saying she left it in the car, and in reality, she doesn't have any camera, and she can only shoot on her phone, but that's not relevant because it won't happen, still, the explanation is enough for the woman who waited, give me a few hours, and ring his doorbell again in the evening.

(excerpt from the book *Everything's Fine, Love Is Everywhere*)

Translated by the author himself

novotvar.²⁰²⁵
medzinárodný literárny festival
8. – 11. október 2025

Organizátor:

novotvar.
artist-run festival

Hlavný partner:

u. fond na podporu umenia
Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Domáci partneri festivalu:

Zahraniční partneri festivalu:

Mediálni partneri festivalu:

Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar. 2025

Zostavili Peter Brezňan, Mária Modrovich, Peter Šulej, 2025

Jazyková redakcia: Veronika Moscatello Goldiňáková

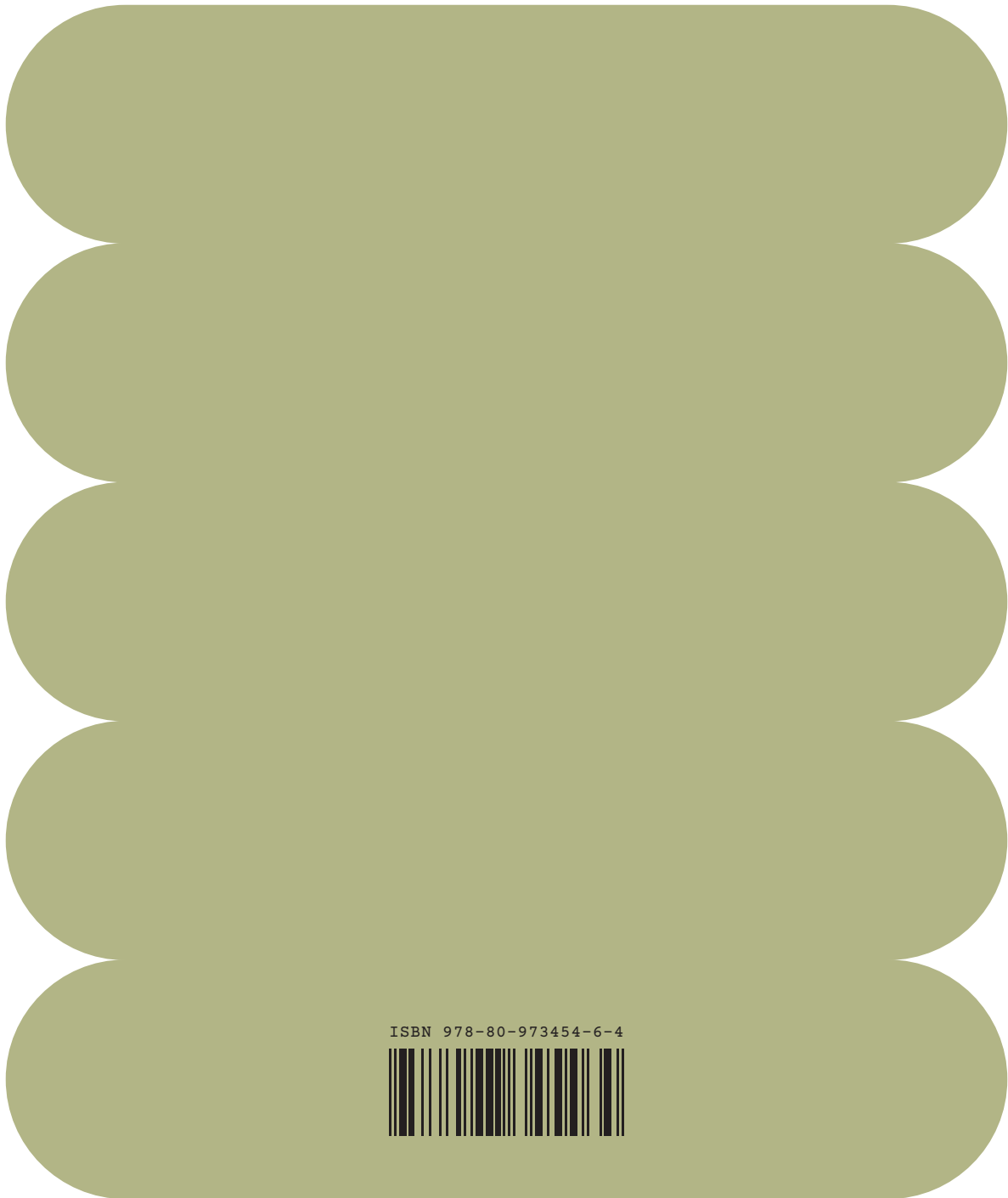
Text © Xaver Bayer, Dušan Dušek, Patricia Gonzalo de Jesús, Christina Panajota Grammatikopulu, Judith Hermann, Lili Kemény, Juraj Koudela, Robert Król, Silvia Majerská, Guillaume Métayer, Jana Micenková, Viliam Nádaskay, Sacha Naspini, Célia Nolla i Yeste, Roland Orcsik, Kateřina Rudčenková, Peter Šulej, Michal Tallo

Dizajn © Matej Lacko, 2025

© novotvar., Bratislava 2025

ISBN 978-80-973454-6-4

N O V O

ISBN 978-80-973454-6-4

T V A P